

KTORY (95325) *pron*

ktory (95290), **chtory** (32), **ktery** (3); *ktory* : *chtory* *LibLeg* (1049 : 27), *LibMal* (811 : 4); *ktory* : *ktery* *GlabGad* (544 : 1), *BibRadz* (4011 : 1); *ktory* : *chtory* : *ktery* *ZapWar* (361 : 1 : 1).

-ó- (11455), -o- (593); -o- *MurzHistSekl*, *MurzOrt* (13); -ó- : -o- *MurzHist* (5 : 271), *MurzNT* (154 : 308). ◇ *ktory* z *tekstów nie oznaczających é*.

sg m N *który* (19 046). ◇ *G* *którego* (3731), *którygo* (2); -ego : -ygo *FalZioł* (27 : 2); ~ -ého (367) [*w tym* -eého (1)], -ego (52), -(e)go (3312); -ého : -ego *OpecŻyw* (36 : 5), *OpecŻywList* (1 : 1), *OpecŻywPrzedm* (1 : 1), *MurzHist* (2 : 12), *MurzNT* (8 : 6), *BiałKat* (7 : 16), *Oczko* (9 : 1), *KochPs* (8 : 9), *SiebRozmyśl* (3 : 1). ◇ *D* *któremu* (1506), *którymu* (1); -ému : -ymu *MurzHist* (8 : 1); ~ -ému (129), -emu (37), -ęmu (6), -(e)mu (1334); -emu *OpecŻywList*; -ęmu *MurzNT* (3); -ému : -emu *OpecŻyw* (13 : 3), *OrzQuin* (4 : 11), *BiałKat* (1 : 9), *Oczko* (4 : 1), *KochPs* (1 : 7); -emu : -ęmu *MurzHist* (5 : 3). ◇ *A pers* *którego* (2594), *którygo* (1); -ého : -ygo *PaprUp* (4 : 1); ~ -ého (186) [*w tym* : -eého (1), -eego (1)], -ego (29), -(e)go (2379); -ego *OpecŻywList*, *OpecŻywPrzedm*, *KochJez*; -ého : -ego *OpecŻyw* (42 : 3), *MurzHist* (1 : 4), *MurzNT* (10 : 6), *BiałKat* (9 : 8), *KochPs* (2 : 5), *an* *którego* (97), *który* (7); -y *ZapWar*, *BudNT*, *KochPham*, *GórnRozm*; -ého : -y *LibMal* (14 : 1), *HistAl* (3 : 2); ~ -ého (1) *WyprPl*, -ego (1) *BiałKat*, -(e)go (95).*subst* *który* (2456), *którego* (10); -y : -ého *LibLeg* (48 : 1), *LudWieś* (3 : 1), *KromRozm I* (3 : 1), *GliczKsiąż* (15 : 1), *BielKron* (261 : 1), *SkarJedn* (29 : 1), *NiemObr* (19 : 2), *SarnStat* (92 : 2); ~ -ého (2), -(e)go (8). ◇ *I* *którym* (973), *którem* (82); -em *RejPs* (9), *ZapMaz*, *ComCrac*, *RejKup* (3), *DiarDop* (3), *PaprUp* (6), *KołałSzczęśl* (2); -ym : -em *ZapWar* (3 : 2), *ForCnR* (1 : 1), *FalZioł* (19 : 3), *LibLeg* (12 : 9), *LibMal* (9 : 4), *MurzHist* (1 : 4), *MurzNT* (2 : 3), *GliczKsiąż* (5 : 6), *UstPraw* (9 : 2), *BibRadz* (31 : 3), *GrzegRożn* (3 : 1), *Mącz* (79 : 2), *SienLek* (3 : 1), *BudBib* (11 : 3), *ModrzBaz* (17 : 1), *SkarŻyw* (47 : 4), *GórnRozm* (3 : 8); ~ -em (5), -ęm (2), -(e)m (75); -em *MurzHist* (4); -em : -ęm *MurzNT* (1 : 2). ◇ *L* *którym* (1959), *którem* (138); -em *TarDuch*, *MiechGlab*, *RejPs* (15), *ComCrac* (2), *ConPiotr* (2), *RejJóz*; -ym : -em *ZapWar* (3 : 11), *PatKaz II* (6 : 3), *HistJóz* (4 : 3), *FalZioł* (25 : 1), *LibLeg* (7 : 8), *LibMal* (11 : 5), *RejKup* (1 : 7), *MurzHist* (1 : 2), *KromRozm I* (4 : 1), *MurzNT* (3 : 3), *GliczKsiąż* (4 : 1), *UstPraw* (6 : 1), *WyprKr* (9 : 5), *BibRadz* (44 : 5), *BudBib* (18 : 6), *BudNT* (3 : 17), *ModrzBaz* (2 : 31), *SkarŻyw* (105 : 1), *GórnRozm* (4 : 3), *PaprUp* (1 : 2); ~ -em (2), -ęm (3), -(e)m (133); -em : -ęm *MurzHist* (1 : 1), *MurzNT* (2 : 1). ◇ *V* [*z orzeczeniem w 2 sg lub z rozkaźnikiem*] *który* (1057). ◇ *f N* *która* (6177); -ą (5424) [*w tym* : -ą (55)], -a (46), -(a) (707); -a *KochWz* (3); -ą : -a *OpecŻyw* (80 : 6), *RejPs* (43 : 2), *HistAl* (34 : 2), *MurzHist* (10 : 1), *MurzNT* (20 : 3), *BibRadz* (215 : 3), *BielKron* (407 : 3), *Mącz* (221 : 3), *GórnDworz* (284), *RejPos* (254 : 2), *HistLan* (15 : 1), *RejPosWstaw* (26 : 1), *BudBib* (84 : 1), *SkarJedn* (46 : 2), *KochPs* (9 : 1), *SkarŻyw* (208 : 8), *GórnRozm* (40 : 1), *KochCn* (2 : 2). ◇ *G* *której* (2010), *które* (10) [*w tym* : -eé (2)], *któryj* (17), *który* (21); -éj : -é *OpecŻyw* (1 : 15), *RejJóz* (1 : 1; D2v), *LibMal* (24 : 1); -éj : -yj *MurzHist* (2 : 6), *MurzNT* (1 : 8); -éj : -y *MetrKor* (3 : 3), *Mącz* 119 : 2), *ArtKanc* (6 : 1), *ZapKościer* (2 : 4), *ActReg* (17 : 1), *GrabowSet* (11 : 3), *WysKaz* (2 : 1), *CzahTr* (5 : 3), *PaxLiz* (7 : 1); -éj : -é : -y *Calep* (20 : 2 : 1); -éj : -yj : -y *Leap* (29 : 2 : 1), *HistRzym* (17 : 1 : 1); ~ -éj (236), -ej (2), -(e)j (1872); -éj : -ej *Strum* (1 : 1), *OrzJan* (14 : 1); ~ -é (13), -e (2), -(e) (4); -é : -e *OpecŻyw* (13 : 2). ◇ *D* *której* (360), *które* (7), *który* (5), *któryj* (1)

MurzHist; -é *OpecŻywPrzedm*; -y *ZapKościer*; -éj : -é *OpecŻyw* (2 : 6); -éj : -y *MetrKor* (4 : 1), *Mącz* (18 : 1), *CzahTr* (1 : 2); ~ -éj (61), -ej (2), -(e)j (297); -éj : -ej *OpecŻyw* (1 : 1), *Oczko* (4 : 1). ◊ *A* którą (4799) [w tym: -a (73), am (64), -am (9), -an (1), -o (1)], któru [prawdopodobnie wpływ ruski] (5), którą (1) [w tym: -e (2)]; -ą : -u *MetrKor* (13 : 1), *LibLeg* (65 : 4); -ą : -ę *SeklWyzn* (11 : 1), *BietSpr* (15 : 1), *WujJud* (61 : 1), *BudBib* (101 : 1). ◊ *I* którą (1010) [w tym: -a (16), -am (4), -am (3)], któru [prawdopodobnie wpływ ruski] (1); -ą : -u *MetrKor* (1 : 1). ◊ *L* której (1653), które (13) [w tym: -eé (2)], któryj (11), który (15); -é *ForCnR* (2); -yj *MurzHist* (8), *MurzOrt*; -y *ZapKościer*; -éj : -é *OpecŻyw* (4 : 11); -éj : -yj *ArtKanc* (7 : 1); -éj : -y *FalZioł* (108 : 1), *LibMal* (16 : 1), *Mącz* (110 : 3), *ActReg* (11 : 2), *Calep* (18 : 1), *SiebRozmyśl* (4 : 1), *CzahTr* (10 : 4); -éj : -yj : -y *Leop* (25 : 1 : 1); ~ -éj (151), -ej (1). -(e)j (1501); -éj : -ej *OpecŻyw* (3 : 1); ~ -é (11), -(e) (2). ◊ *V* którą [z orzeczeniem w 2 sg lub z rozkaznikiem] (78); -å (75), -a (1), -(a) (2); -å : -a *OpecŻyw* (3 : 1). *n N* które (3011) [w tym: -eé (4)], który (2); -ó : -y *GórnDworz* (56 : 1; F7), *BiałKat* (30 : 1; 228v); ~ -é (270), -e (7), -ę (4), -(e) (2730); -ę *RejKupSekl*; -é : -e *OpecŻyw* (26 : 1), *MurzNT* (12 : 2), *Oczko* (12 : 2), *KochPs* (1 : 2); -ę : -(e) *SeklKat* (1 : 4), *Mącz* (1 : 89), *Calep* (1 : 5). ◊ *G* którego (1139) [w tym: -eégo (2)], którygo (1); -égo : -ygo *Calep* (5 : 1); ~ -égo (115), -ego (10), -(e)go (1014); -ego *MurzHist* (3), *KochPs*, *OsirEpit*; -égo : -ego *OpecŻyw* (13 : 1), *MurzNT* (3 : 2), *Oczko* (7 : 1), *SiebRozmyśl* (2 : 1). ◊ *D* którego (145); -ému (17), -emu (4), -ęmu (1) *MurzNT*, -(e)mu (123); -ému *BiałKat*, *OrzJan*, *SarnStat* (13); -emu *KochPs* (2); -ému : -emu *OpecŻyw* (1 : 1), *Oczko* (1 : 1). ◊ *A* które (2585) [w tym: -eé (4)], który (7); -é : -y *FalZioł* (94 : 1; I 40c), *ConPiotr* (4 : 1; 33), *SeklKat* (11 : 2; G4v, Y), *Diar* (14 : 1; 33) *Leop* (82 : 1; Ps 118/44), *Calep* (8 : 1; 560a); -é (209), -e (4), *JanNKarKoch* (1 : 1); -é : -ę *SkarŻyw* (76 : 1), *ZapKościer* (12 : 2). ◊ *I* którym (490), którym (59); -em *TarDuch* (3), *RejPs* (7), *MurzHist* (2), *MurzNT* (2), *GrzegRóżn*, *RejPosRozpr*, *GórnRozm* (3), *Paprup*, *Phil*; -ym : -em *ZapWar* (2 : 1), *OpecŻyw* (3 : 1), *FalZioł* (7 : 7), *LibLeg* (3 : 3), *LibMal* (2 : 1), *SeklKat* (1 : 1), *GroicPorz* (5 : 1), *UstPraw* (1 : 1), *BibRadz* (9 : 5), *Mącz* (52 : 2), *WujJud* (6 : 1), *BudBib* (18 : 3), *BudNT* (3 : 1), *ModrzBaz* (14 : 4), *SkarŻyw* (17 : 2), *SiebRozmyśl* (1 : 2), *GrabPospR* (1 : 1), *CzahTr* (3 : 1); ~ -em (3) *OpecŻyw*, *MurzHist* (2), -ém *SiebRozmyśl* (2), -(e)m (54). ◊ *L* którym (1132), którym (65); -em *TarDuch*, *RejPs* (3), *ModrzBaz* (11); -ym : -em *FalZioł* (131 : 14), *LibLeg* (2 : 2), *WróbŻołt* (5 : 1), *LibMal* (2 : 1), *RejKup* (1 : 2), *HistAl* (4 : 1), *MurzNT* (3 : 1), *Diar* (3 : 2), *UstPraw* (8 : 1), *WyprKr* (1 : 2), *BibRadz* (29 : 6), *Mącz* (86 : 2), *BudBib* (15 : 6), *BudNT* (1 : 6), *SkarŻyw* (66 : 1), *GórnRozm* (2 : 2); ~ -ęm (1) *MurzNT*, -(e)m (64). ◊ *V* które [z orzeczeniem w 2 sg lub z rozkaznikiem] (24); -é (4) *OpecŻyw* (3), *ZawJeft*; -e (1) *MurzNT*, -(e) (18). ◊ *pl N m pers* którzy (14 516) [w tym: -rzi (1421), -rzj (20), -rży (5) *BibRadz*, *RejPos*, *SkarJedn*, *ZapKościer*, *KolakSzczęśl*, -rzi (1) *ModrzBaz* 100], który (27), któr(e) (6); -rzy : -ry *ZapWar* (22 : 1), *PatKaz II* (7 : 1), *LibLeg* (222 : 3), *SeklWyzn* (32 : 1), *SeklKat* (154 : 1), *RejKup* (21 : 1), *MurzHist* (58 : 1), *OrzRozm* (58 : 1), *HistRzym* (71 : 1), *RejPos* (796 : 2), *BiałKat* (94 : 1), *BudBib* (319 : 1), *BiałKaz* (33 : 1), *CzechRozm* (266 : 1), *NiemObr* (223 : 1), *WerKaz* (11 : 1), *GórnRozm* (64 : 1), *ActReg* (55 : 6); -rzy : -r(e) *MiechGlab* (41 : 1), *GroicPorz* (91 : 1), *BielKron* (1055 : 1), *ZapKościer* (22 : 1), *SkarKazSej* (93 : 2). ◊ *m an* którzy (95) [w tym: -rzi (7)], które (49); -rzy *BierEz* (3), *Murm* (2), *HistJóz*, *HistAl* (13), *RejWiz*, *BibRadz* (4), *RejAp* (5), *GórnDworz* (4), *HistRzym*, *BielSpr* (3), *KochPs*,

SkarŻyw, LatHar (2), KmitaSpit, SkarKaz, CzahTr (3), KlonFlis, klonWor; -ré MiechGlab, LibLeg, WróbŻółt, LubPs, KochSat, SienLek, KochMon, HistHel, SkarJedn, Oczko, KlonŻal (2), KochMuza, GrabowSet, JanNKar, SarnStat (3); -rzy : -ré FalZioł (9 : 10), GliczKsiąż (1 : 2), KrowObr (2 : 2), Leop (3 : 4), BibRadz (10 : 3), Mącz (8 : 6), RejPos (9 : 1), RejZwierc (3 : 1), Phil (2 : 1); ~ -é (6), -(e) (42). subst które (6055), którzy (5), który (3); -ré : -rzyRejWiz (40 : 1), Leop (186 : 2), BibRadz (224 : 1), OrzRozm (19 : 1); -ré:-ry ZapKościar (9 : 1), ActReg (43 : 2); ~ -é (1046) [w tym: -eé (6)], -e (36), -(e) (4973); -é: -e OpecŻyw (44 : 1), MurzHist (5 : 4), BiałKat (5 : 12), Strum (10 : 8), Oczko (41 : 8), KochPs (5 : 17), KochJez (2 : 1), JanNKar (9 : 1). ◇ G których (4229), któr(e)ch (2); -ych : -(e)ch LibLeg (39 : 1), LibaMal (45 : 1). ◇ D którym (1156), którym (75); -ém ZapWar (3), RejPs (5), ComCrac (3), LibMal (4), MurzNT (5), GrabPospR (2); -ym : -ém HistJóz (4 : 1), FalZioł (15 : 6), LibLeg (6 : 1), ConPiotr (1 : 1), RejKup (1 : 3), KromRozm I (6 : 1), Diar (1 : 1), GliczKsiąż (9 : 2), BibRadz (32 : 3), OrzRozm (1 : 2), WujJud (12 : 1), BudBib (9 : 2), ModrzBaz (36 : 10), SkarJedn (8 : 1), Oezko (11 : 4), SkarŻyw (28 : 4), GórnRozm (5 : 1), PaprUp (1 : 4), ActReg (9 : 1), CzahTr (4 : 2); ~ -ém Oczko (4), -em (2), -ęm (4), -(e)m (65); -ęm ConPiotr; -em : -ęm MurzNT (2 : 3). ◇ A m pers które (1439), których (214), który (2); -ych GrzegRóżn, ZawJeft (3), KołakCath, KołakSzczęśl, WysKaz, GrabPospR, KmitaSpit (5), CiekPotr (3), CzahTr (4), GosłCast; -é : -ych HistAl (12 : 2), KromRozm I (6 : 1), MurzNT (12 : 1), KromRozm II (5 : 1), KromRozm III (16 : 3), GroicPorz (8 : 6), Leop (60 : 6), BielKron (265 : 5), Mącz (8 : 1), RejAp (24 : 2), GórnDworz (16 : 2), RejPos (59 : 4), BiałKat (14 : 1), WujJud (19 : 2), CzechRozm (33 : 21), ModrzBaz (43 : 2), SkarJedn (15 : 3), SkarŻyw (52 : 3), StryjKron (2 : 33), NiemObr (16 : 10), ReszPrz (1 : 3), ReszHoz (2 : 1), ReszList (4 : 3), WerGośc (1 : 3), ActReg (8 : 1), Phil (3 : 1), GórnTroas (1 : 1), LatHar (20 : 2), WujNT (79 : 16), SarnStat (53 : 18), PowodPr (1 : 2), SkarKaz (21 : 1), KlonWor (1 : 3); -é : -ych : -y LibLeg (20 : 13 : 1), CzechEp (25 : 6 : 1); ~ -é (87), -e (20), -ę (1), -(e) (1331); -e OpecŻywPrzedm; -é: -e OpecŻyw (5 : 2), MurzHist (4 : 6), MurzNT (9 : 3), BiałKat (8 : 6), OrzJan (5 : 2); -ę : ~(e) ZapKościar (1 : 3). m an które (65), których (2) GórnDworz, KmitaSpit; ~ -e (5), ~(e) (60). subst które (5042), których (8), który (6); -é : -ych SarnUzn (18 : 2), Oczko (20 : 2), NiemObr (56 : 1), SarnStat (373 : 2); -é : -y ZapWar (52 : 2), LibLeg (110 : 1), BielKron (466 : 1), SkarŻyw (128 : 1), ZapKościar (37 : 1), ActReg (59 : 1); ~ -é (615) [w tym -eé (1)], -e (39), -ę (9), -(e) (4379); -e OpecŻyw, KochJez; -é : -e OpecŻyw (40 : 3), MurzHist (4 : 2), MurzNT (17 : 5), BiałKat (10 : 16), Strum (8 : 2), Oczko (17 : 3), KochPs (9 : 4), KochTr (1 : 1), OrzJan (16 : 1); -ę : -(e) HistJóz (1 : 11), ZapKościar (7 : 30), GórnRozm (1 : 13). ◇ I m którymi (451), którymi (383); -émi BierEz, FalZioł (9), MiechGlab (2), KłosaAlg, RejPs (9), RejKup, RejKupSekl, HistAl (11), MurzHist (2), MurzNT, Diar (2), DiarDop, RejZwierc, GrzegRóżn (10), Mącz (22), Prot, SienLek, GórnDworz (14), RejPosRozpr, HistHel, BudNT, PaprPan (2), ModrzBaz (41), Oczko, KochPs (2), KlonŻal, WerGośc, KochPieś, PudlFr, ArtKanc (4), GórnRozm (5), KochWr, PaprUp (5), ZawJeft, ActReg (5), GórnTroas, KochFrag, KochFragJan, OrzJan (4), RybGęśli, JanNKar, SiebRozmyśl, GosłCast (5), SkarKazSej (9); -ymi ZapWar (2), BierRaj (2), ForCnR (2), PatKaz I, BielŻyw, KlerWes, SeklWyzn, SeklKat (2), KromRozm I (2), OrzList (2), KochSat, KwiatKsiąż, LeopPrzep, BiałKat, KuczbKat (3), BiałKaz (4), CzechRozm (34), StryjKron (15), CzechEp (26), ReszPrz (2), ReszList, BielSjem, KochPam, Calep (2),

Phil (2), *GrabowSet* (3), *PowodPr* (4), *CiekPotr*; -émi : -ymi *MetrKor* (1 : 4), *OpecŻyw* (1 : 5), *LibLeg* (8 : 6), *LibMal* (1 : 5), *KromRozm III* (1 : 5), *LubPs* (2 : 1), *GroicPorz* (1 : 10), *KrowObr* (2 : 13), *RejWiz* (2 : 2), *Leop* (11 : 2), *UstPraw* (2 : 2), *BibRadz* (18 : 1), *OrzRozm* (4 : 5), *BielKron* (40 : 93), *OrzQuin* (2 : 2), *SarnUzn* (1 : 1), *RejAp* (5 : 1), *HistRzym* (4 : 2), *RejPos* (22 : 4), *RejPosWiecz*³ (1 : 1), *RejZwierc* (3 : 2), *BielSpr* (16 : 2), *WujJud* (3 : 9), *WujJudConf* (1 : 1), *RejPosWstaw* (2 : 1), *BudBib* (9 : 2), *Strum* (2 : 1), *KarnNap* (1 : 3), *SkarJedn* (13 : 8), *SkarŻyw* (15 : 22), *NiemObr* (1 : 13), *LatHar* (11 : 6), *WujNT* (10 : 14), *SarnStat* (36 : 6), *KmitaSpit* (1 : 3), *SkarKaz* (9 : 6), *CzahTr* (1 : 3); ~ -émi (61), -emi (5), -ęmi (2), -(e)mi (383); -emi *Oczko*; -ęmi *MurzNT*; -émi: -emi *OrzQuin* (1 : 1), *KochPs* (1 : 1), *OrzJan* (3 : 1); -emi: -ęmi *MurzHist* (1 : 1). *f* któreimi (337), któreimi (152); -émi *ZapWar* (2), *BierEz*, *PatKaz II* (3), *MiechGlab*, *WróbŻołt*, *RejPs* (12), *ComCrac*, *MurzHist* (3), *SchlKat* (3), *RejKup* (5), *HistAl* (2), *MurzNT*, *Diar* (5), *DiarDop* (4), *GliczKsiąż* (8), *GroicPorzRej*, *RejWiz* (2), *OrzList*, *WyprKr*, *GórnDworz* (12), *HistLan* (2), *RejZwierc* (4), *BielSpr* (3), *WujJudConf* (3), *RejPosRozpr*, *RejPosWstaw*, *BudBib* (7), *MyePrz*, *StryjWjaz*, *PapPrPan*, *ModrzBaz* (23), *ModrzBazBud*, *Oczko* (2), *KochPs* (2), *KoehTr*, *WerGośc*, *BielSjem*, *PudłFr* (2), *ArtKanc* (3), *KmitaPsal*, *KochWr*, *ZawJeft* (2), *ActReg* (4), *GostGosp*, *JanNKar* (5), *SarnStat* (17), *SiebRozmyśl*, *WitosłLut*, *CiekPotr*, *GosłCast* (4), *SkarKazSej* (5), *SzarzRyt* (2); -ymi *ForCnR*, *PatKaz I* (2), *GlabGad* (6), *KromRozm II*, *GroicPorz* (5), *KrowObr* (4), *OrzRozm* (3), *KwiatKsiąż*, *OrzQuin* (3), *SarnUzn*, *SienLek*, *LeovPrzep*, *GrzepGeom* (2), *GrzegŚm*, *BiałKaz* (3), *CzechRozm* (9), *MWilcHist*, *StryjKron* (3), *CzechEp* (10), *ReszList* (2), *GrabowSet*, *WujNT* (9), *WysKaz*; -émi: -ymi *OpecŻyw* (2 : 3), *FalZioł* (7 : 1), *LibLeg* (4 : 1), *LibMal* (1 : 4), *LubPs* (7 : 5), *Leop* (4 : 1), *UstPraw* (2 : 1), *BibRadz* (9 : 6), *BielKron* (17 : 14), *GrzegRóżn* (1 : 1), *Mącz* (29 : 1), *RejAp* (4 : 1), *RejPos* (22 : 3), *KuczbKat* (1 : 6), *WujJud* (1 : 2), *Strum* (1 : 1), *SkarJedn* (1 : 7), *SkarŻyw* (8 : 8), *NiemObr* (7 : 5), *GórnRozm* (1 : 1), *OrzJan* (10 : 1), *LatHar* (15 : 3), *PowodPr* (1 : 2), *SkarKaz* (6 : 2), *CzahTr* (2 : 1); ~ -émi (51), -emi (2), -ęmi (3), -(e)mi (281); -ęmi *MurzNT*; -émi: -emi *KochPs* (1 : 1); -emi : -ęmi *MurzHist* (1 : 2). *n* któreimi (160), któreimi (109); -émi *OpecŻyw*, *TarDuch*, *FalZioł* (5), *RejPs*, *LibMal*, *RejKup* (4), *HistAl*, *KromRozm I* (2), *GliczKsiąż* (5), *Mącz* (1), *RejAp* (2), *GórnDworz* (2), *RejPos* (13), *HistLan*, *RejZwierc*, *BielSpr* (3), *KochMon*, *WujJud*, *WujJudConf* (2), *RejPosWstaw* (5), *BudBib* (8), *BudNT* (5), *PapPrPan*, *ModrzBaz* (12), *KochTr*, *WerKaz* (2), *ArtKanc* (2), *GrochKal*, *KochFrag*, *OrzJan* (6), *KołaCath*, *SarnStat* (4), *SkarKaz* (8), *CzahTr*, *SkarKazSej* (2); -ymi *BierRaj*, *GlabGad* (2), *LibLeg*, *KwiatKsiąż* (2), *OrzQuin*, *SarnUzn* (2), *SienLek* (2), *LeovPrzep* (3), *BiałKat* (2), *KuczbKat* (4), *Strum*, *BiałKaz*, *StryjKron* (2), *ReszHoz*, *WysKaz*, *KmitaSpit*, *PowodPr* (2); -émi -: ymi *WróbŻołt* (1 : 1), *SeklKat* (1 : 1), *LubPs* (4 : 2), *KrowObr* (2 : 11), *Leop* (4 : 1), *BibRadz* (6 : 1), *BielKron* (11 : 4), *CzechRozm* (3 : 13), *SkarJedn* (2 : 1), *SkarŻyw* (3 : 4), *CzechEp* (1 : 22), *NiemObr* (3 : 8), *LatHar* (6 : 1), *WujNT* (2 : 10); ~ -émi (13), -emi (1) *OpecŻyw*, -ęmi (1), -(e)mi (145); -ęmi : -(e)mi *RejKup* (1 : 3). $\diamond$ *L* których (1805), $\diamond$ *V m pers* [z orzeczeniem w 2 pl lub z rozkaznikiem] którzy (299) [w tym: -rzy (20)]. *subst* [z orzeczeniem w 2 pl] które (9); -ó (2), -(e) (7).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*

I. Zaimek przymiotny (78518) :

1. *Względny; qui Mącz, Calep, Cn (74973) :*

A. Wprowadza zdanie przydawkowe (57133) :

a. W odniesieniu do rzeczownika wyrażonego bezpośrednio (36288) :

α. Rzeczownik określany poprzedza podrzędne zdanie przydawkowe [w tym: oddzielony zdaniem przydawkowym od swojej przydawki (2), w połączeniu z jedną przydawką oddzielony od dodatkowej przydawki (3)] (36013) : *anym mv dw Ran krwawych wpalecz ktory zową roszen rąki lewey a wthorą rana thesh wpalyecz kthory zową wyarny thesch rąki lewey nyezadal ZapWar 1520 nr 2162 (188); BierRaj 18 (18); a zawyefzy ye [modlitwy] w kaplyczy kthora rzeczona yeft wnyebo włyacyza panny Marie. PowUrb +4 (7); MetrKor 37/1v (35); March¹ A (9); March¹ Wiet Av (3); Mam tu z Grecyey kobyły/ Nigdy takowe nie były: Bo od koni poczynią/ Ktorzy w Babilonie rząia. BierEz G2v (86); OpecŻyw 14v (342); OpecŻywList C2v (7); OpecŻywPrzedm C3v (9); OpecŻywSandR nlb 6 (5); ForCnR A2v (12); ForCnR Wiet Av; Nychay zagynye dzyen w ktory yeftem narodzon y nocz ktorey rzeczono yeft począł fyą czlouyek PatKaz I 7 (27); PatKaz II 21 (71); myelcza na ktorych cr^{ist}us znamyenyte uczynky czynyl przy yerufalem ktore byly / nauyedzayacz obchodzyla PatKaz III 142v (76); Humivolae aves, Vogel die nur auff der erden fliegen Ptacy ktorzy pożyemy látayą. Murm 81 (26); Mymer¹ 4; HistJóz E4v (59); KlerPow 2 (8); BartBydg 100v (4); TarDuch D (251); przyłoż na nogi ktore bolą schodzenia wielkiego FalZioł I 9c (1529); FalZiołSpicz V 119v; BielŻyw 149 (74); BielŻywGlab nlb 12 (11); Przydawa fie też tą niemoc z ochnienia błonek ktore ferce okrąziają GlabGad E4v (269); MiechGlab 7 (125); BierRozm 4 (9); KłosAlg A3v (19); KlerWes Av (2); Copia Lysthu od pana Vylamowskie⁶⁰ chtorym vypyssuye odpowyczy na pofselfthwo do Celfarza Tureczkiego LibLeg 9/49v (296); March³ V3v (4); WróbŻołt 31/9 (234); WróbŻołtGlab A4 (10); RejPs 117 (313); ZapMaz V S 2/332; ComCrac 12 (24); Jandrzy brath tegołch Zegothi Michalowłki chtori chodzi w Blankithnim odzyenyu LibMal 1543/69v (413); RejRozpr I (3); ConPiotr 32 (17); Podmaiek/ ktorego drugim flowem kxiądz ostromądr Czyrwcem zowie LudWieś B2 (6); SeklWyzn b2v (65); RejJóz A4v (42); Pyrwłfa częłc wiary byla o bogu oyczu ktory włyżytko łtworzył Wtora o Bogu łynie/ ktory nas odkupyl. Trzocia o duchu łwiętyym/ ktory nas pofłwiacza SeklKat Pv (105); RejRozm 404 (3); Wyznawa też wiarę Panłką Ktorą dzierzał Krefłczianłka RejKup Eov (94); RejKupSekl a5; dla częgo fie zmienila bårwá thwoia skázicielu łwiátá/ skázicielu Perłfidiey y Indiey/ ktorys zwycięzył Party Medy y Bathy [Superans parłhos medos et bathos], HistAl L7v (269); HistAlHUNG A3v (3); Nyomálzėi człowyeká ktoryby nye grzefłł. KromRozm I C4 (121); MurzHist B4 (95); będzie od wás wzięto krolełtwo božo i będzie dáné národowi ktoryby czynil (marg) czyniáćemu (-) [facienti] owoce ięgo MurzNT Matth 21/43 (144); MurzOrt B (2); KromRozm II 13v (153); KromRozm III B8v (238); Połłowie [...] zesłi się do izby, ktora jem byla nagotowana. Diar 19 (137); DiarDop 104 (29); MrowPieś A3v (2); BielKom C2 (31); GliczKsiąż B2v (162); Przypomina też krzyż y przeládowánye ktore w tym krolełtwie ięgo ná wierne przypadác miało LubPs Q3v (568); PRokurator/ ielth Perłoná ktora cudzo łprawy s poruczenia Pána/ álbo/ iáko mowia/ Princypala łwego/ łprawyie. GroicPorz e2 (281); GroicPorzRej C3v; SeklPieś 6 (4); nie Piotr/ áni Papieź [...] ielst opoká/ na ktorey zbudowan ielst kościół łwięty krześcijánłki/ ale ielst tylko łam Pan Kryłtus KrowObr 15 (648); Bo čás ktory wpłynie/ iuz fie nie náwróci RejWiz 190v (137); Podnośę rękę moię ku Pánu Bogu nawyłłemu/ ktory włada niebiem y ziemią [possessore caeli et terrae] Leop Gen 14/22*

(1267); *OrzList* d (31); *UstPraw* C2 (59); *KochZuz* A2 (7); *LeszczRzecz kt* (10); *RejFig* Aa5v (7); *RejZwierz* 128 (53); *WyprKr* 2v (67); nic inego nie roście/ iedno roznice/ zwady/ niefnaiki [...] ktore tylko fráfuią/ y trapią vmyłł náłz *BibRadz* *4 (1726); *BibRadzBaz ktv* (2); *Goski* *2 (3); *OrzRozm* M4 (135); wożili fie do Pefztu/ bo moŃth pokázilá wodá ktory byli vczynili ná łodziach *BielKron* 312v (2736); *GrzegRóżn* H4v (240); *KochSat* B3 (7); *KochZg* A2v (6); Nauká albo mądrość/ przes ktora fię wywiaduiemy o przyrodzeniu/ [...] wŃzelákiey rzeczy. *KwiatKsiąż* E3 marg (84); *Octingenarius grex*, Trzódá w ktory ósmfet yeŃt pogłowia. *Mącz* 259b (1572); *MączLub nlb* 13; *OrzQuin* C4 (143); *Prot* E (32); *SarnUzn* B8v (79); *SienLek* 23v (211); *LeovPrzep* a4v (71); *RejAp* 98 (390); *GórnDworz* Eß6 (340); *GrzepGeom* F4 (83); *HistRzym* 58 (286); Czemu ná to nie baczyłz że cie Pan zowie ćirniem/ głogiem/ á oŃtem/ ktory áż przez fkorę przenika *RejPos* 189 (1222); *RejPosWiecz*² 93v (20); *RejPosWiecz*³ 96 (20); *BielSat* B3v (13); *BialKat* 251 (179); *KwiatOpis* B2v (7); *GrzegŚm* 1 (73); *HistLan* E4 (30); *KuczbKat* 315 (200); *RejZwierz* 2 (351); *BielSpr* 19v (165); *KochMon* 31 (14); *WujJud* 130 (368); *WujJudConf* 253v (82); *KochList* 2; *RejPosRozpr* b3 (37); *RejPosWstaw* 21 (116); Y vczynil Bog powietrze/ y przedzielil miedzy wodámi/ ktore pod powietrzem/ miedzy wodámi/ ktore nád powietrzem *BudBib Gen* 1/7 (905); *BudBibKaw* A2v (2); *HistHel* B (15); *MycPrz* II A2v (45); *Strum* F4 (61); *WierKróc* A2v (11); *BialKaz* C3 (87); *BudNT Iac* 1/6 (205); *StryjWjaz* A4 (29); *CzechRozm* 219v marg (814); *PaprPan* Dd3 (53); *KarnNap* A3 (51); *ModrzBaz* 89v (635); *ModrzBazBud* ¶15v (4); *SkarJedn* 221 (455); *KochOdpr* A3 (11); *Oczko* 5v (81); *KochPs* 214 (145); wezmi/ powiáda/ lyná twego iednorodnego ktorego miłuielz Izááká: á idz znim do ziemie widzenia *SkarŻyw* 285 (1310); *ZapKościer* 1580/4 (124); *KochTr* 5 (16); *MWilkHist* Cv (36); *StryjKron* 762 (351); Rozbieránio słow X.K. ktorymi opiŃuię ántychristá. *CzechEp* 327 marg (965); *CzechEpPOrz* *3 (15); *KochJez* A3v (14); *NiemObr* 89 (387); *KochEpit* A2v (2); *KochFr* 18 (44); *KlonŻal* Bv (25); *KochDz* 106 (2); *KochMarsz* 155 (2); *KochMuza* 25 (4); *KochPhaen* 11 (19); WOynę powiedzyeć myŃli ferce moie/ Do ktorey mieczá nie trzebá/ ni zbroie. *KochSz* A2 (9); *KochWz* 138 (5); *KochMRot* A4v (6); *ReszPrz* 76 (74); *ReszHoz* 114 (42); *ReszList* 161 (53); *WerGośc* 259 (45); *WerKaz* 282 (25); *WisznTr* 3 (14); *BielSen* 11 (12); *BielSjem* 18 (13); *KochPam* 82 (10); *KochPieś* 4 (30); *KochSob* 67 (2); *KochTarn* 75 (3); *PudłFr* 62 (33); *ArtKanc* C6v (174); *BielRozm* 34 (9); *GórnRozm* N3v (98); *KmitaPsal* A2v (6); *KochProp* 6 (10); *KochPropKKoch* 3; *KochWr* 25 (15); *KochWrJan* 17; *PaprUp* D3 (65); *ZawJeft* 8 (63); *ActReg* 68 (171); *Calep* 41a (246); *GostGosp* 20 (38); *GostGospPon* 169; *GostGospSieb* +4v (5); *GrochKal* 19 (15); *Phil* C (83); *GórnTroas* 52 (46); *KochCn* B3 (5); *KochCz* B2 (4); *KochPij* C3 (7); *GrabowSet* O2 (132); *KochAp* 6 (5); *KochFrag* 20 (28); *KochFragJan* 4 (4); *OrzJan* 81 (118); *OstrEpit* A2v (9); *WyprPl* B4 (2); Wykład vbioru/ ktorego przy Młzey S. vżywáią. *LatHar* 80 marg (668); *KołakCath* A4 (20); *KołakCathOkuń* A2; Bogactw y oŃiádłóci da temu Bog wiele. Bog ktoromu fię kłania ten Ńwiát z niebiofámi/ Przez ktorego ieftełmy/ chodźiem y dychamy. Przed ktorem Monárchowie drżá wŃzytkie⁸⁰ Ńwiátá/ V ktorego zá ieden dzień lą wŃzyłtkie látá. *KołakSzczęśl* C4 (19); *RybGęśli* D (27); Kielichci ktory [quem] ią piję pić będziecie/ y krztem ktorym [quo] fię ia krzczę/ krzczeni będziecie *WujNT Mar* 10/39 (2157); *WysKaz* 8 (62); *JanNKar* B4v (34); *JanNKarGórn* G4; *JanNKarKoch* F3 (2); chłop/ ktory ráni [vulnerans] [...] Szláhcicá/ kaźniá w łtárych Státućiech opiŃaná niech będzie karan *SarnStat* 619 (1729); *SiebRozmysl* Av (63); *WitoŃLut* A2v (20); *GrabPospR* Kv (39);

KlonKr A4v (14); *KlonKrGum* Av; *KmitaSpit* A2 (42); *PowodPr* 74 (157); Máią być kościoły nálze iáko pułtynie/ w ktorych ludzi nie máłz *SkarKaz* 609a (551); *VotSzl* Dv (33); *CiekPotr* 4 (54); *CiekPotrHerb*)?(3v; Wnet w nich wyźrzyłz obłudę y fykofancıą/ Z ktory dźiś iáko wieprze z żyru włáfnie tyią. *CzahTr* D (109); *GosłCast* 23 (39); *PaxLiz* B4v (30); *SkarKazSej* 665b (270); *KlonFlis* D4v (55); *SkorWinsz* A2v (8); *SapEpit* B3v (18); *KlonWor* 67 (44); *PudłDydo* B2 (21); *ZbylPrzyg* B (3); *SzarzRyt* C3v (34); *SzarzRytJSzarz* nlb 2 (2); *SzarzRytLeśn* ktv (2).

W formułach modlitewnych (12): áby Pan nálz Iezus Chryłtus/ nálazł łobie gotowe miełzkánie w nas/ kiedy do nas Przyidzie. Ktory z tobą żywie y kroluie w łpołeczności Duchá S. Bog ná wieki wiekow. Amen. *LatHar* 392 (4); *WujNT* 1.Petr 4/11 (3); *SkarKaz* 581b; Przez Páná nálzego Iezufá Chryłtułá/ ktory z tobą y z Duchem ś. ieden Bog kroluie ná wieki. Amen. *SkarKazSej* 696a (4).

W odniesieniu do rzeczownika łac. [w tym: z dostosowaniem rodzaju gramatycznego zaimka „który” do domyślnego odpowiednika polskiego (4), do rodzaju gramatycznego rzeczownika łac. niezgodnego z rodzajem gramatycznym użytego odpowiednika polskiego (2), z niezgodnością liczby gramatycznej rzeczownika i zaimka „który” (2)] (*Wyłączenie w słowniku*) (34): *Chamaemirsynae*, *Herba*. Ziele z którey we włószce miotły czinią. *Mącz* 50d; *Pecunia quae nos posset a tributis vindicare*, Któráby nas mogła od podátków wolno vczynić *Mącz* 85d; *Larissa nomen civitatis Thessaliae*, Z którego był Achilles. *Mącz* 184d; *Pharsalici campi Thessaliae dicti sunt*, Ná którim Rzymiánie bitwę łami miedzi łobą zwiedli *Mącz* 297b (34).

W połączeniu z zaimkiem anaforycznym wskazującym lub osobowym (29): *Beatus cuius Deus Iacob adiutor eius [...]* Bogoflawiony iełt człowiek ktorego bog Iacobow iełt wlpomożyciel iego *WróbŻółt* 145/5; *RejPs* 67 (3); *HistAl* F8; *Diar* 88; *LubPs* F2v marg; *KrowObr* 175 (5); gdzie Medy/ gdzie Perfe/ gdzie Grekowie/ gdzie Rzymkie páńłtwá/ gdzie Ałsyry/ ktorzy ci wśzytcy mienili łie być pány *BielKron* 254 (3); *RejAp* 38v; miał małżonkę bárzo piękną/ kthora zápomniałwłzy wiary łwey małżeńłkiey/ thá miała trzech łynow z cudzołółtwá *HistRzym* 101; A tu łie vczcie nędzni páłsterzo/ ktorym wam thu Pan poruczyć raczył to niewinno łtadko łwoie *RejPos* 168v (7); *BudBib* Is 2/22 (2); Tráfiło łię iłz corkę gołpódárłką/ ktorą onę iednę miał/ żołnierz ieden [...] ku łwey woley námowił *SkarŻyw* 183; *CzechEp* 242; *ZapKościer* 1586/65.

Połączenia: »ktory każdy« (1): iáko wiele vpadkow y przygod zá człowieczym narodem chodzi. Zá ktorym káżdym powinnibychmy łrogą opráwę zá dekrety Páńłkami/ łzyroko w píłmiech ołlawionemi. *RejPos* 129v.

»ktory ono« (4): *StryjKron* 617 (2); ze trzech miárek máki: z ktorych ono Sará/ ná rołkazánie małżonká łwe⁸⁰ prze gołście chlebá nápieklá. *CzechEp* 201 (2).

»ktory oto« (11): raczy mię wyłłuchatz w mé prozbie/ ktorątz oto iuz po trzecié działám *OpecŻyw* 100v; *PatKaz* II 33v; *LubPs* ee; *KrowObr* 147; *BibRadz* *3v; *RejAp* 82 v; *RejPos* 312 (2); *CzechRozm* 45v; *GostGospSieb* +4v; *WujNT* 349.

»ktory sam« (32): *SeklKat* V2; A ták áni kołcyoła Kryłtułowego/ ktoremu łámemu ewányelia y obyetnice boże łluzą. *KromRozm* III F3v (2); *LubPs* N2v; *KrowObr* 192v (3); *OrzList* h,2v; Dido, [...] Królowa Kártaginská która łamá Kártaginem záłóżyła *Mącz* 88a (2); *BielSpr* 42v; *RejPosRozpr* b4 (2); á o twey tey obronie niemáłz nie w nowym Tełtámenie: ná ktorym łámym Chriłtíánie przełtawáé

máią *CzechRozm* 232v; *SkarJedn* 339 (2); *SkarŻyw* 257; *CzechEp* 235 (6); *ReszPrz* 65; *ArtKanc* L10v; *OrzJan* 63; *KolakSzczęśl* B2 (3); *WujNT* 72; *SarnStat* 1090; *GrabPospR* K2.

»ktory taki« (1): gdy sie vkazála gwiazdá ná powietrzu/ kthora tháka nigd przed tym nie była *RejPos* 35.

»ktory takowy« (1): ináčéy ma bydź rozumiano o dobrách Królewkieh/ które tákowe [...] nam w części álbo wżyfłtkié Tełtamentem mogą bydź oddáné [*de bonis regalibus. Eadem ... legari potermt JanStat* 579] *SarnStat* 709.

»ktory tam« (4): thákové czcze ładzele y po łtronách wewnątrz dźiury miewáią/ w które thám knot w práwion być niemoże *SienLek* 126v; *BudBib Ex* 20/21; *CzechEp* 147; *NiemObr* 102.

»ktory też« (77): PÓd imieniem oleia zamyka sie oliwa y też małło ktore też włochowie zowá oleum de vacca, to iefth, krowi oley *GlabGad* K (4); *MiechGlab* 52; *RejPs* 73v; *LibMal* 1545/99; *MurzHist* F3v (2); *MurzNT* 198v *marg*; *KromRozm III* D6 (2); *Diar* 88 (2); *GroicPorz* d2v (5); *KrowObr* 104 (3); *RejWiz* 179 (2); *BibRadz Act* 1/11 (6); *OrzRozm Rv*; *BielKron* 222v (5); *GrzegRóżn Kv* (2); *RejAp* 62; *RejPos* 205; *RejPosWiecz*³ 97; *GrzegŚm* 8; *KuczbKat* 110; *WujJud* 142; *CzechRozm* 55; *ZapMaz II G* 61/159; *KarnNap* C4v; Niech też y to káždy obaczy/ co się nie známi rodzi: iáko bogáctwá/ możność: ktore też tákże łą niepewne/ nieuřtáwiczne/ á nietrwále. *ModrzBaz* 57; *StryjKron* A3v (6); *CzechEp* 374 (9); *CzechEpPORz* **4; *ArtKanc* B6; *GostGosp* 76; *LatHar* 17 (2); Pozdrawiáią was wielce w Pánu/ Aquilás y Pryfcillá/ z zgromádenim łwym domowym (*marg*) v ktorých też mam gołpode [apud quos et hospitor] (-). *WujNT* 1.Cor 16/19 (6); *SkarKaz* 457a; *CzahTr* E2v.

»ktory też sam« (5): *BudBib* 1.Mach 11/8; o iedynym Bogu oycu/ ktory też łam ma być chwalon. *CzechEp* 239 (4).

»ktory to« (42): *PatKaz II* 56v; *WróbŻółtGlab* A5; *ComCrac* 20v; *RejJóz* N4v; *LibMal* 1548/146; *MurzHist* H2; Były téż tam i niewiáły ktoréto zdaleka patrzyły (*marg*) patrzące (-) [*mulieres de longe spectantes*] *MurzNT* Mar 15/40 (8); Zá wyłtěpki ktorem pełnił to od łwey młodości *LubPs* F4v; *Leop Ps* 128/7; *BielKron* 336v (2); *RejPos* I (4); *Oczko* 14 (5); *MWilcHist* E2v; *StryjKron* 245; *CzechEp* 363 (6); *NiemObr* 16; 298; *ArtKanc* D2v; *GrabowSet* N; *SarnStat* 1151; *PowodPr* 42; *PaxLiz* Ev.

»ktory wszy(s)tek« (17): *OpecŻyw* 113v; *RejKup* Ov; *KromRozm III* N4 (2); *BibRadz Gen* 14 *arg*; *BielKron* 135v; *WujJud* 133; *WujJudConf* 130v (2); *BudBib Cant* 4/2 (2); Potym wedle odrodzenia y napráwy włzech rzeczy/ ktore wżyfłtkie ták ná niebie iáko y ná źiemii nowemi sie łtały *CzechRozm* 37v; *SkarŻyw* 518; á to mamy rozumieć o náuce Prorockiey y Apołtolłkiey/ ktora wżyfłtká prowadzi do Chriřtufá páná/ y ludzi ná nim buduie, *NiemObr* 36; *ActReg* 134; *GrabPospR* Mv; *SkarKazSej* 697b.

1) Przed „który” domyřlny odniesiony do rzeczownika zaimek „ten”, „taki”przeważnie po wyznacznikach interpretacyjno-uwydatniających: „zwłascza”, „jedno”, „tylko”, „to jest” itp. lub po spójnikach wprowadzających szeregi łączne, rozłączne, włączne, przeciwstawne [w tym: „który” na dalszej pozycji w zdaniu (1)] (266) : Aleć tu łłufze ná mądre/ Y krzywdy przyiąć zá dobre: Zwłázczá ktorá czynią oni *BierEz* I (4); Też łok tego ziela [...] goij khaźdá ranę/ á zwłázczá ktore bywają z złych krołł *FalZioł* I 89a (18); Pytan [...] iaka łodzia nabezpiecznieyřza, rzekł ktora na ziemi bezpiecznie lezi. *BielŻyw* 22 (3); *GlabGad* O5 (5); *KłosAlg* A4; *WróbŻółt* Q4v (8); *RejPs* 85; *RejKup*

o8v; *MurzHist* F3; *MurzNT* 76; *KromRozm II* i2v (2); wślyftkye rzeczy vczynyone/táko ktore w nyebye/ yáko ktore ná żyemi lą. *KromRozm III* C4v (4); *Diar* 87; *GliczKsiąż* L5 (2); *LubPs* bb; *GroicPorz* k4v (6); *KrowObr* B4 (5); Bo ácz Pan Bog rofkazał ábyś czcił lekarzá/ Lecz ktory ieft cnotliwy/ nie owego łgarzá. *RejWiz* 61 v (7); *Leop Prov* 28/14; *BibRadz* *5 (8); byli pilni tego áby mogli náfzē łodzią ná łtronie álbo ná zad ktore idą vchwyćić. *BielKron* 45 1v (13); *GrzegRóżn* N3; *Mącz* 410c (13); *ProtStoj* Ev; *SienLek* 132v (10); iuż ná was nie wložē inego brzemieniá/iedno w ktorymem was zoftáwił/ á w tym iuż trwaycie *RejAp* 33 (8); *GórnDworz* I8v; *GrzepGeom* E3 (15); *HistRzym* 111v; *RejPos* 42v (23); *BiałKat* 183v (3); *KuczbKat* 40; *RejZwierc* 259 (6); *BielSpr* 17; *WujJud* 125v (4); *WujJudConf* 42v (2); *RejPosRozpr* c (2); *RejPos* [143⁴]v; Przeto ołtarze ich rozválicie/ á obrázy ich połamiecie/ y gáie/ ich wyrábacie. (marg) To ieft ktore oni mieli zá święte. (-) *BudBib Ex* 34/13 (4); *Strum* O3v (2); *BiałKaz* H2v; *BudNT* li6 (2); *CzechRozm* 4 (9); *ModrzBaz* 77v (6); *SkarJedn* 72; *Oczko* 1; *SkarŻyw* 269 (4); *CzechEp* 34 (6); *NiemObr* 111 (2); *ReszPrz* 82 (2); *WisznTr* 11; *ArtKanc* Q5v (2); *BielRozm* 18; *KochCn* B3v; *GrabowSet* V3v; wślyfcy [synowie] królowáli/ Oprócz kórzzy łtan inŷy chcąc łobie obráli. *KochFrag* 43; *LatHar* +++2; *WujNT* 693 (12); tedy iedná z dziedzin onych/ to ieft/ przy kóréy zoftáie łtárē rzēczyfko/ wślyftkę y całą ma mieć włáność w rzēce *SarnStat* 467 (20).

β. *Rzeczownik określany występuje po zdaniu przydawkowym [w tym: oddzielony od przydawki występującej przed zdaniem przydawkowym (14)] (85)* : *Kotká* v ktorego się chowála/ *Młodzieńcá* się rozmiełowała *BierEz* 13 (3); *TarDuch* D2; *MurzHist* N3; *MurzNT* 58v; *Diar* 30; *Krolewno* niebieska wefel fię/ kthoregoś záflużyła nośić/ modł fię zá námi Bogu *KrowObr* 163v; Iákożēs zginęło ktore leżyłz ná morzu/ miáło známienito [*quae habitas in mari, urbs inclita*] *Leop Ez* 26/17 (2); *GrzegRóżn kt* (7); *KwiatKsiąż* 14; *Mącz* 267a (2); *SarnUzn* F3 (3); *GórnDworz* Z3v (2); *GrzegŚm* 6; *KuczbKat* 100; *BudNT Ioann* 1/45 (2); *CzechRozm* 20; Wyliczał też dla ktorych obran cnoty iego. *StryjWjaz* B4; *SkarJedn* 270 (2); vpámieytay fię á wydzielz iefzczē ciężłzłego ktorec gotuią kátowánia *SkarŻyw* 532 (3); O Który światem władałz/ y króluiefz wiecznie/ Powłtán pánie *KochPs* 96; *MWilKHist* G3v; goły ktory w ręku trzymał podał mu miecz *StryjKron* 667 (4); *CzechEp* 254 (11); *BielSen* 16 (2); *ArtKanc* A14 (3); *ZawJeft* 42; *ActReg* 141; *GrabowSet* N3; *LatHar* 174 (3); ná iáki czás vkázował/ ktory w nich był duch Chriřtułow [*significaret in eis Spiritus Christi*] *WujNT 1.Petr* 1/11 (10); *SarnStat* 19 (7); *Day* ściēpieć kóré zelzlełz/ w łtálości karániē *GosłCast* 21; *CiekPotrOstr*)?(3; *PudłDydo* B4v (2).

γ. *Rzeczownik określany występuje w zdaniu przydawkowym przy „który” [w tym: domyślny z poprzedzającego kontekstu (6); który + rzeczownik na dalszej pozycji w zdaniu (6)] (118)* : Czēłto ludzie Bogá żądáią/ Ktorych rzeczy potrzeb nie máią *BierEz* 13 (2); Ktory człowiek poddá fie żarlottwu/ darmo pratuie aby nabył tznoty kóré. *OpecŻyw* 37v; *MetrKor* 57/119v (2); Ale ołmego księżycza/ kthore fie dziatki rodzą/ póspolicie á rzadko ma pochybyć: aby miały żywo zoftáć. *FalZioł* V 16c (2); *GlabGad* P8; *LibLeg* 6/115 (2); *ComCrac* 15v (2); *SeklKat* Xv; *ZapWar* 1549 nr 2662 (2); *HistAl* G2; *MurzNT* 71 marg; *Diar* 70; *GliczKsiąż* K2v (2); *LubPs* 12; *GroicPorz* dd4v; ktory Zwon vwierzy będzie zbáwion/ á kthory zwon nie vwierzy będzie potēpion. *KrowObr* 103v (3); *Leop Rom* 10/5 (6); *UstPraw* C4v (2); *BibRadz Deut* 23/16; ktora rzecz póspolicieie nie ma powagi *BielKron* 183 (18); *GrzegRóżn* K4; *KwiatKsiąż* N3v (3); *Mącz* 279d (4); Ktory koń ma wielkie nozdrze [...] bywa

śmiały. Kthory koń mocno łtoi/ [...] dobry bywa/ ále nie rychły. *SienLek* 187 (5); *BiałKat* 58v; *BielSat* N3v; *RejZwierc* 162v; *BielSpr* 1v (2); *Strum* C3v; *BudNT Rom* 13/1; *ModrzBaz* 87v (3); Od Papieża który łię Kościoł dzieli nie iełt kościoł/ ále zborzyłzczę odłzczepieńłkie. *SkarJedn* d8 (2); *SkarŻyw* 408; *ZapKościer* 1580/7v (7); *WisznTr* 9 (2); *BielSjem* 40; *BielRozm* 19; Ienołz ktori Pan chce bic rozumian łprawdliwem/ niena iedney ale nawłzitkich łprawach ma to okazowac *PapUp* G3v; *GostGosp* 162 (6); *LatHar* 180; *WujNT Matth* 7/2 (5); A które przywileie [*Quae tamen privilegia JanStat* 73] nie będą mogły byđz vkazáne przed Séymem przyłzłym/ ná Séymie máią byđz vkazáne *SarnStat* 397 (12); *KmitaSpit* C2v; Bo ktore włtawy łprawdliwołci w łobie nie máią/ á iáką krzywđą ludzką pokrzywione łą: nie łą Prává/ ále złołc łzczera, *SkarKazSej* 698b (3).

đ. Rzeczownik określany (jego synonim lub hiperonim) powtórzony przy „który ” w zdaniu przydawkowym [w tym: podrzędne zdanie przydawkowe w antepozycji (2)]: (72) : *ZapWar* 1505 nr 1993 (7); ktorey rzeczy konyecz dobry włzytka rzecz dobra *PatKaz III* 145v; *WróbŻołt* 117v; ktoregoscie połła swego przłłaly wniektorich sprawach swich, połfel wasch do nas przłłchedł *LibLeg* 10/60v; mam ych karacz karanym ktorim karanym bedzie wolia nascha rołkazacz ich karacz. *LibLeg* 10/61; *KrowObr* 59v (3); *OrzList* ev (3); Wolodor [...] pochowan w Przemyłłu v S. Iwaná ná zamku/ kthory kołcioł łam był dał zbudowác. *BielKron* 353 (9); *GrzegRóżn* B3v; *Mącz* 274d (2); A záłie czálu nigdy nie było/ áni do Sądnego dnia będzie/ którégoby czálu Kápłaná ná Swiełcie nie było. *OrzQuin* X4 (3); áni rozum człowieczy ogárnać moze wieczne^{so} Bołtwá/ W ktorym Bołtwie łą włzytki rádołci/ wdzięcznołci *SarnUzn* B5; *RejAp* 104v (3); *GórnDworz* Kk (4); *RejPos* 295 (3); *BiałKat* 351; *WujJud* 167v; *WujJudConf* 254v; *BudBib* I 429b marg; *CzechRozm* 54; wnet ná nich pomłtá Boża przylzłá/ iż Srebro y Ołow/ ktore krułzce przed tym w gorach Bitomłkich hoynie kopano/ záraz zginęły y przepáđły *StryjKron* 448 (2); *CzechEp* 182; *Phil* 02; *WujNT* 870; NAprzód łiftu trzebá/ który łift Podwodnym zowiá *SarnStat* 974 (3); *CiekPotr* 42; Vważ godnołc/ rodzłce/ bogáctwá/ którými Dáry cię Bóg włzłáchcił *GostCast* 36; ten podobień iełt Aufłtrowi wiałtrowi z południá: ktory wiałtr iełt łłáby/ miękki/ wilgotny y opárzyłty *KlonFlis* B.

W zdaniu nadrzędnym rzeczownik łaciński (1): Minyae, populus Boeotiae et Thessaliae, Z którego ludu łi byli kłórzy w łodzi Argo do Troyey ciágnęli *Mącz* 223b.

W połączeniu z zaimkiem wskazującym (6): *PatKaz II* 51v; aby włzy nad brzegyem rzek, kthore thy tho zyemye, Coroná połłką y zyemyá Moldawłką granyczá bily ołzadzany volno *LibLeg* 6/157; Ie^{so} Młcz Pán woyewoda [...] przedal wlokyę na Kofłzczyerzynę [...] ktora tha wloka przypadla na ye^{so} Młcz Pána woyewodyę Iure caduco *ZapKościer* 1584/48 (4).

Połączenia: »ktory ono« (1): Wnuk Battego (ktory ono Baty był Połłkę y Ruł w łzczłciu łet tyłciá Tatárow zburzył) *StryjKron* 416.

»ktory takowy« (1): Iako lektwarze, konfety/trocifłzki/ fyropy/ prochy/ kłifłteri/ wonie/ kurzenia/ maczania/ pláłtri/ małci. O ktorich takowych rzeczách: niewiałty vmieiętne/ máią vmieiętne dołwiadczenia. *FalZioł* V 28.

»ktory to« (4): *BielŻyw* 79; *Mącz* 17c; v xzięgy nafę mieiskie wpisacz łzume pięniędzi ktorich tho pienedzi łzummy poziczel opatrny pyotr pęk *ZapKościer* 1589/87 (2).

b. W odniesieniu do rzeczownika wyrażonego pośrednio przez przymiotnik dzierżawczy lub przysłówek zawsze poprzedzający podrzędne zdanie przydawkowe (455) : Lowiec łupież niedźwiedzi sprzedał Ktorego w iednym leśie wiedział *BierEz* 14 (3); *OpecŻyw* 10 (4); *PatKaz II* 71v; *PatKaz III* 114v; *TarDuch* D4; *HistJóz* D4v; *FalZioł* V 35 (6); *BielŻyw* 86; *GlabGad* A3 (2); *MiechGlab* *3; Dał nam okraśię Iacobowę ktorego miłował. *WróbŻołt* 46/5 (2); *WróbŻołtGlab* A3v (2); *RejPs* 102 (3); *LibLeg* 11/64 (3); *SeklWyzn* a3; *SeklKat* K4v (2); *HistAl* A3v; Iých dziłzyeyfchey Noczi wlyall na przethr myąłchkanya katholicznego kthoremu fluzil *LibMal* 1550/ 151; *KromRozm I* D2v; *MurzNT Matth* 26/75; *KromRozm II* x2 (5); *KromRozm III* I (5); *DiarDop* 108; [aby rodzice] czynili to według rofkazánya Boskyego/ kthory chce áby rofpułty nye było. *GliczKsiąż* F7 (2); áby otworzyli brany kościelne/ w kthorym fprawiedliwość y żywot wyeczny przez Kryftulá nábyty/ opowiedan bywa. *LubPs* aa3v marg (9); *GroicPorz* p3 (2); *KrowObr* 233 (17); A iuzby to obyczay fnađz był prawie krowi/ Która nátkawfzy boki leżąc nic nie mowi. *RejWiz* 16 (6); *Leop Ios* 24/15 (12); Temi słowy chce złożyć prozną chwálę Zydowfką ktorzy fię chlubili że ie łobie Bog obrał zá lud ofobliwy. *BibRadz II* 42b marg (28); Bárbárołę poráził zá pomocą Krześciánfką/ ktorzy byli w niewoli v Turkow w Thunis. *BielKron* 191 (35); *Mącz* 153d (3); *GrzegRóżn* I4v (2); *KwiatKsiąż* F3 (3); *OrzQuin* V3v marg; *LeovPrzep* G4v (4); *SarnUzn* H4v; Weźmi łáien ćiołkowych/ kthory ielzche śšie *SienLek* 123v (3); *RejAp* 26 (5); *HistRzym* 76 (2); *RejPos* A5v (12); *BiałKat* 26 (4); *GrzegŚm* 6; *KuczKat* 435 (6); Ale iákoż fię rozgniewa? Pewnie dziećinnym gniewem/ ktore fię rowno ták rozgniewa kiedy mu fuknią wezmą iáko kiedy gałkę. *RejZwierc* 77 (9); *BielSpr* 11v (3); *KochMon* 22; *WujJud* 156 (9); *WujJudConf* 112v (8); *RejPosRozpr* b3v; *RejPosWstaw* [41³]v (3); Bráćia moi omylili mię iáko potok/ á wplynęli iáko powodz rzeczna. Ktore bywaią mętne od lodu *BudBib lob* 6/16 (11); *HistHel* C4 (2); *BiałKaz* G; Iáko y Dawid mowił o błogofławienftwie człowieczem / ktoremu Bog policza fprawiedliwość *BudNT Rom* 4/6 (4); *CzechRozm* 148v (32); *PaprPan* F; *ModrzBaz* 112v (10); Bo to fá Heretyckie pokrywki/ ktorzy fzczerym fię fłowem Bożym zdobiąc/ do piłmá vkázuia *SkarJedn* 35 (4); *Oczko* 6; *KochPs* 174; toćby prawie po Gálileyfku/ ktorzy mowia/ ifz Chryftus vkrzyżowány zmartwywftał *SkarŻyw* 188 (19); *MWilkHist* 14; *StryjKron* 295 (9); *CzechEp* 117 (14); *NiemObr* 62 (26); *KochFr* 123; *KochPhaen* 24; *KochWz* 141; *ReszPrz* 80; *BielSen* 11; *ArtKanc* S17v; *GórnRozm* K3 (2); *PaprUp* 12 (9); *ActReg* 116 (2); *Phil* N; *GrabowSet* S3v; *OrzJan* 108 (3); *LatHar* 362; To fzemránie wfzczęło fię z krewkości ludzkiey/ á z chytrości fzátánfkiey/ kthory onę dziwną zgodę y iedność kościelną chciał potárgać *WujNT* 419 (30); *WysKaz* 1; *JanNKar* C2 (2); *SarnStat* 783; *SiebRozmyśl* [A2] (2); *SkarKaz* 486a (2); *CzahTr* G2; *GosłCast* 61; *SkarKazSej* 684b.

Połączenia: »ktory sam« (1): Y któż by tak niebácznym prawie názbýt być miał. Ktoryby Chryftufowym fłowom wierzyć niechćiał. Ktory sám ielst iftotną oną prawdą żywą. *KołakSzczęśl* B2v.

»ktory też« (3): Kryftus/ álbo zakon yego/ myał być zgotowan ná wirzchu gor/ to yeft ná poftánowyenyu y porządku ápoftolłkim ktorzy też fá gorámi álbo pagorki *KromRozm III* G5v; *LubPs* L2v; *ReszPrz* 69.

»ktory to« (1): posłán ielst do nie⁸⁰ aby go w miłofierdźiu panłkiem wjścił/ kthory to iáko miłofięrni ociec [...] iakofz by mu czego mogł odmowic *MurzHist* 13.

α. Przed „który” domyślny odniesiony do rzeczownika zaimek „ten”, „taki” po wyznaczniku interpretacyjno-uwydatniającym „zwłaszcza” (1) : Wezmi pfię łayno/ á zwłazczza kthoriby był koftkami przez dwa dni karmion *FalZioł* V 81.

β. Rzeczownik określany powtórzony w zdania przydawkowym przy „który” (6) : Czwarty vyuod yeftł kofzczyelny kthory kofzczyol bładzycz nyemoze *PatKaz I* 8v; *CzechEp* 248; DLa łwowoleńtwa kmiecégo/ ktrzy kmiećie iákoby żadnego práwá nád łobą niemieli [*propter deordinationem Kmethonum: dum uidelicet tanquam nulla lege astricti JanStat* 1090] *SarnStat* 293 [*idem* 665, 920]; ifte [substytuty] Pánom y Sędzióm Ziemłkim/ w których Ziemiách vrząd tákowy máią [pisarze]/ będą powinni pfełntowác [Judicibus terrarum, in quibus officium huiusmodi possident *JanStat* 497] *SarnStat* 563 (4).

c. W odniesieniu do zaimka w połączeniu z rzeczownikiem. (Zdanie przydawkowe objaśnia osobę, przedmiot lub zjawisko, którego znaczenie zawiera rzeczownik, a wskazane, wyodrębnione albo uogólnione przez odpowiedni zaimek temu rzeczownikowi towarzyszący) [w tym: zaimek po rzeczowniku (2191), z domyślnym rzeczownikiem z poprzedzającego kontekstu (1542). Zdanie przydawkowe w antepozycji (24); „który” na dalszej pozycji w zdaniu (2)] (17929) : Mi thi causi thu na syem ktore przisli chczeni skonczicz i sprawiedliwosz wsisthke s thimi Cortizanami vczinicz ossobam thim ktore się mienia od nich krziwdi miecz. *ZapWar* 1545 nr 2646 (75); *MetrKor* 31/621 (51); A ktori się yuż ygracz im albo niewiaft nierządnych pilnuie a zbithnie trawi, then y takowy towarzifsz albo czeliadnik panu swemu bycz wierzen niemofze *ListRzeż w.* 11 (5); *BierRaj* 16 (14); *PowUrb* +v; Máłpá dwoie dzieci rodzi/ Więc iednego nienawidzi. A drugie bárzo rniłuiie/ Závždy ie w ręku piáftuiie. Więc ono ktore nośilá/ Leżac w nocy vduśilá *BierEz* M (36); *OpecŻyw* 184v (132); Ten był dziwnych vczinkow fprawtza a vczyciel onych ludzi ktorzy radzi fluchaią tych rzeczy ktoreé práwdziwé łą. *OpecŻywList* C2v (2); *ForCnR* B4v (10); *ForCnRWiet* Av; *PatKaz I* 15v (12); *PatKaz II* 76v (44); *PatKaz III* 90 (14); *Murm* 15 (4); *HistJóz* A2 (12); *KlerPow* 4 (2); *TarDuch* B6v (13); nafienie w iedney bani ieft rozne/ abowiem to ktore ieftł przy łamey fzypułcze wierchniey/ ieft lepfe/ potim nietak dobre fpořzotku/ á ktore ieftł na dole baniey to ieftł mnieyřzey dobroci *FalZioł* I 39c (387); *FalZiołSpicz* V 119v; *FalZiołUng* V 119 (3); *BielŻyw* 127 (43); *BielŻywGlab* nlb 11 (7); Takowa karmia ieftł zdrowa z kthorey nawięcey fie krew mnoży á ciało naraftłha *GlabGad* H8 (69); *MiechGlab* 19 (17); *BierRozm* 4 (10); *KłosAlg* D4 (5); Na thy rzeczy chtore był pan Soboczki przynosł, thack my Luthphibaftza odpowedyzal. *LibLeg* 9/51 (348); *March*³ V7 (2); *WróbŻołt* V v (34); *WróbŻołtGlab* A5 (6); *RejŁas w.* 41; A vznayćie fie wtym/ iż to ieftł ten pan kthory ftworzył nas *RejPs* 146 (180); *ZapMaz II* G 97/90 (2); *ComCrac* 17v (25); *LibMal* 1546/110 (52); *RejRozpr* H4v (4); *ConPiotr* 34v (8); *LudWieś* B4 (2); A bych przylięgał yż tą wiarę trzymam ktore trzyma nafwięzi[!]/ Pan Paweł Papieřz trzeci *SeklWyzn* a4 (24); *RejJóz* Hv (23); *SeklKat* C2 (70); *RejKup* b3 (45); *RejKupSekl* a5v (5); *HistAl* A5 (75); *HistAlHUng* A2v (2); *KromRozm I* O3v (53); *MurzHist* R (47); Oicze dái mi część maiętnośći tę która ná mię przychodźi [*da mihi portionem substantiae, quae me contingit*] *MurzNT Luc* 15/12 (67); *MurzOrt* B (4); *KromRozm II* x (76); *KromRozm III* B8 (96); *Diar* 26 (117); *DiarDop* 99 (31); *MrowPieś* A3v; *BielKom* nlb 4 (7); *GliczKsiąż* 03 (216); *LubPs* Q2v (209); *GroicPorz* fv (161); *GroicPorzRej* C4 (2); mamy to s przyrodzenia złego iż fię wiecey tym

rzeczam dziwuujemy ktore ręká ludzka ípráwiłá/ [...] á niílli tym ktore ręká Boska ítworzyłá *KrowObr* 116v (496); *RejWiz* 90v (101); Tho íeít ten Anan/ ktory nálafl [*Iste est Ana, qui invenit*] (Iemym) wody ciepłe ná pułzczy *Leop Gen* 36/24 (470); Ktorzy świętości ítározytne zhánbili: ktorzy wrzędem kościelnym wzgárdzili: ktorzy ná koniec/ ná ciáło y ná krew páńfká/ rozpułcili íádowity y niecnotliwy ięzyk íwoy: ná takowych ludziách [...] záháwili fye wízyłcy Dyabłowie *OrzList* d2v (50); Obiecuiem líftow nikomu nie dáwác takowych/ ktoreby znáczyły expeotátywę ná íakie doftoieńítwo *UstPraw* H2v (44); *LeszczRzecz* A5v (12); *RejFig* Aa3v (3); *RejZwierz* 106v (18); *WyprKr* 122 (3); *BibRadz Gen* 1/7 (554); *BibRadzBaz* ktv; *Goski* A14; *OrzRozm* A2 (119); *BielKron* 158 (611); *GrzegRóżn* A2 (60); *KochSat* B2 (3); *KochZg* A3; *KwiatKsiąż* F4v (54); *Mącz* 267d (282); *MączLub* nlb 13 (2); *OrzQuin* O3 (139); *Prot* C2 (8); á ktoryć íe vkazał thenżec Bog mowi: Nie miey Bogow ínfzych. *SarnUzn* D3v (44); *SienLek* 2v (108); *SienLekAndr* a3 (5); *LeovPrzep* F4v (30); *RejAp* 22v (351); *GórnDworz* Dv (616); *GrzepGeom* C4 (47); *HistRzym* 92 (130); Rozumiał Pan íż íe miáły więcey rułzyć ktore o nim nápiłáne były ony prorocत्वá/ gdyż były íáwne *RejPos* 10 (2051); *RejPosWiecz*² 91 (29); *RejPosWiecz*³ 98v (10); *BiałKat* 306 (112); *BielSat* Cv (6); *GrzegŚm* 41 (29); *HistLan* A2v (44); *KuczbKat* 140 (241); *RejZwierz* 222 (334); należy wiedzieć y ípiłáne mieć mieyłcá wízyłtki ty przes ktore woylko má wieść/ íełli gory/ íełli chrołty/ íełli rzeki/ íełli błotá *BielSpr* 7v (63); *WujJud* 231v (185); *WujJudConf* 130 (71); *RejPosRozpr* b3v (19); *RejPosWstaw* 42 (85); *BudBib* 2.Mach 1/33 (330); *HistHel* B (9); *MycPrz* I B (24); *Strum* F4v (62); *WierKróc* A3v (5); *BiałKaz* C3 (47); niemáłz tego człówieká ktoryby winnicę íadzil/ á owocuby zníey nie vżywał. *BudNT przedm* a5v (52); *StryjWjaz* A2 (2); *CzechRozm* 112 (652); *PaprPan* N4v (36); *KarnNap* A2 (28); Nie trzebá íię w tey Rzeczypospólitey/ w ktorey [*in republica, qua*] takie práwá pánuia/ ípodziewác onego końcá/ ku ktoremu [*finis ille, propter quem*] ludzkie zgromádzenia bywaiá/ áby wízyłcy obyvátele ípokoynie á ízczeńliwie życ mogli *ModrzBaz* 71 (464); *ModrzBazBud* ¶5v (2); Adryan wtory zložyl Synod w Cárogradzie/ ten ktory Lácinnicy ósmym zowiá *SkarJedn* 142 (196); *KochOdpr* B4 (2); *Oczko* A4 (58); W tym fye dole potopili Który íámi kopáli: W tym fye sídle połowili/ Któré íámi ítáwiáli. *KochPs* 14 (18); *SkarŻyw* A3 (673); *ZapKóścier* 1580/5 (31); *KochTr* 13 (3); *MWilkHist* F3 (14); *StryjKron* 11 (61); *CzechEp* 231 (457); *CzechEpPORz* **2v (17); *KochJez* A4; *NiemObr* 6 (219); *KochEpit* A4 (2); *KochFr* 32 (12); *KlonŻal* A2; *KochBr* 151; *KochPhaen* 19 (5); *KochWz* 141 (3); *KochMRot* B3; *ReszPrz* 13 (49); *ReszHoz* 134 (28); *ReszList* 190 (62); *WerGośc* 266 (23); *WerKaz* 287 (6); *WisznTr* 5 (2); *BielSen* 18 (3); *BielSenJoach* 3; *BielSjem* 3 (3); *KochPieś* 33 (4); Ale śmierć nieużyta [...] Wzięłá nam mężá tego/ ktory przez íwé cnoty/ Mógł był íełczę przywrócić ón dawny wiek złoty. *KochTarn* 75 (2); *PudłFr* 13 (14); *ArtKanc* L (46); *BielRozm* 20 (4); pod tym práwi Pánem zle miełzkác/ pod ktorem nie máłz nie Wolności/ ále pod tém tyśiákcroc gorzey/ pod ktorem wízyłtko káždemu czynić íełt wolno. *GórnRozm* B3 (123); *KochProp* 15 (2); *KochWr* 22 (16); *KochWrJan* 18 (3); *PaprUp* H4 (36); *ZawJeft* 21 (14); *ActReg* 9 (115); *Calep* 306a (32); *GostGosp* 82 (17); *GostGospGroch* kt; *GostGospSieb* +3 (2); *GrochKal* 6 (6); *Phil* K2 (55); *GórnTroas* [3] (37); *KochCn* B4 (2); *KochCz* A4 (7); *KochCzJan* A3; *KochPij* C2v; GDzie íá próby náłze/ gdzie wołania one/ Ktore k tobie były? *GrabowSet* C2v (20); *KochAp* 12 (2); *KochFrag* 49 (10); *KochFragJan* 4 (2); *OrzJan* 99 (114); *WyprPl* B4; *LatHar* 191 (256); *KołakCath* B2 (9); *KołakSzczęśl* B2v (13); *RybGęśli* C4v (5); *WujNT* 559 (619);

WysKaz 2 (45); JanNKar D3 (23); JanNKarGórn Hv (2); JanNKarKoch G2 (3); Bo rzeczy té/ które były nie tak potrzebne w Státut námiélszáne vprzátnąłem *SarnStat *4 (761); SiebRozmysł A3v (82); WitosłLut A2v (4); GrabPospR K4v (25); KmitaSpit A2v (5); PowodPr 4 (55);* Iam táki y tenże Bog ná którym słuźnie przeštáicie/ y od ktorego wśzytkiego śwego błogóśławieńftwá oczekiwácie. *SkarKaz 549a (247); VotSzl A4 (18);* Niekupiéś domu Ty v młodziénká tego? milczyśz? tego w którym Teraz miéłzkafz. *CiekPotr 9 (34); CzahTr 12 (32); GosłCast 61 (13); PaxLiz A3 (7); SkarKazSej 660a (109); KlonFlis A2 (6); SkorWinsz A2; SapEpit A4 (2); KlonWor 65 (25); PudłDydo B3 (9); RybWit Av (2); ZbylPrzyg B2v (2);* Smiał śie waleczny Rzym/ z śyná onego Oycá/ dzielnościá przełomion ktorego Stráźny Hállnibal/ y fortunná zbroię Muśiał opuścić/ y oyczyznę śwoię. *SzarzRyt B4v (5).*

W połączeniu z zaimkiem anaforycznym wskazującym lub osobowym (3): LibLeg 10/123; Szczeńliwi słuźdy oni/ ktore gdy Pan przydzye/ naydzye ie czuynne. RejPos 344; Ach śerce to wnet będzieśz tym mieczem zbdzione/ Ktoeś ty tak ieśt nędźnie miłóściá słuźpione. PudłDydo [B5].

Połączenia: »ktory oto« (6): KrowObr 235; RejPos 339v; CzechEp 145 (2); A tey corki Abráámowey ktorá oto [*quam*] zwiázal słuźátan od ośminaście lat/ zali nie potrzebá było od zwiázki tey rozwięzác w dzień slobotny? *WujNT Luc 13/16; SiebRozmysł M.*

»ktory sam« (7): A táć ieśt oná pierwśza Reguła Práwá Cefárskiego/ dla kthorey śámey brzydzą śye Palacy Práwem Cefárskim *OrzRozm L4v; KwiatKsiąż K2v; GórnDworz Ff3; KuczbKat 384; CzechRozm 65v; SkarJedn 386; GórnTroas 18.*

»ktory tam« (1): A iuż wiecznie przy śobie ośádzi w tym niebie/ Ktorego tám rádości żadna myśl nie znieśie *RejWiz 194.*

»ktory też« (6): RejPs 112v; A polowiczą thich pyenyedzi yemu dacz, kthorech theśch bilo fl 15 LibMal 1550/155v; KrowObr 152v; CzechEp 407 (2); WujNT Ioann 21/20.

»ktory to« (13): PatKaz II 58v; A thego Bogá práwem śercem wyznawaymy Ktorego to wody śá GrzegRóżn 02; RejAp 116v; RejPos 209v (4); KuczbKat 430; CzechRozm 41; CzechEp 69 (3); CzahTr Fv.

»ktory wszy(s)tek« (8): Leop 4.Reg 3/21; KuczbKat 300; WujJud 168; ModrzBaz 89; SkarJedn 121 (2); CzechEp 270; Iáko ony vśtáwy/ około iedzenia/ pićia/ ofiar [...] y inne/ ktore śię wśzytki od Chryśtuśá nowym iego zakonem zniośły. SkarKaz 311a.

Szereg: »ktory albo jaki« (1): gdzie też będą przydawane figuri każdego człónku o którym albo o iákim będzie wypisowanie. *GlabGad M2.*

α. *Zaimek w zdaniu nadrzędnym [w tym: po zdaniu przydawkowym z „który” (191), przed zdaniem przydawkowym (14)], rzeczownik przy „który” w zdaniu przydawkowym [w tym: rzeczownik domyślny (59); „który” na dalszej pozycji w zdaniu (6)] (205) :* Ktory człowyek plewami śyeie śwoię rolá/ táki nędźę będzie żał y śwoię niewolá. *March¹ A3v; OpecŻyw 184 (2); BierEz 13; PatKaz III 143; ktore nafienie w wodę śie zanurza takie ieśt lepszé FalZioł I 111c (20); BielŻyw 42 (2); GlabGad Ev; MetrKor 46/175; A okolo rzeki Tvrle ktore ziemie przilegli te tes są woyewodztwa Walaskyego LibLeg 10/68 (15); ComCrac 18; ConPiotr 31; RejKup M; HistAl E8; MurzNT Mar 4/24 (4); KromRozm II v4; BielKom F3v; GliczKsiąż C5; LubPs G; KrowObr 231v (3); RejWiz 91v (2); Leop Sap 11/17 (2); UstPraw D3 (2);* Bowiem inśze przypadki/ by wicher s plewami/ Iedno ktore śá z Bogá/ ty świecá

nád námi. *RejZwierz* 75v; *BibRadz Num* 33/54 (2); *BibRadzBaz ktv*; *BielKron* 233 (19); *KwiatKsiąż* A2v (5); *Mącz* 363b (2); *Prot* A4; Ktory koń ma wielką grzywę y twárdą/ ten rychło tłuścieie/ á ktory pod ogonem ieft wąłki/ ten do roboty ieft dobry/ á bywa tłufty. *SienLek* 186v (14); *LeovPrzep* E; *RejAp* 196v (2); á wżákož thá kthorám ia náukę ábo regułkę dał/ zydzie fie [...] tu do tego *GórnDworz* I6v (4); *RejPos* 228 (2); *RejPosWiecz*² 91; *BielSat* C2v; *HistLan ktv*; *KuczbKat* 210 (3); káždey rzeczy pokuáić/ a ktora ieft nalepřza przy they mocno zořtáwác. *RejZwierz* 21v (3); *BielSpr* 69v; *WujJud* 73 (2); *RejPosRozpr* c2v; *MycPrz* I B3; *BiałKaz* I3v (2); *BudNT Mar* 6/17[16]; *ModrzBaz* 3v (12); *StryjKron* 16 (2); *CzechEp* 387 (3); *ReszPrz* 31; *ArtKanc* N15v (2); *BielRozm* 24 (2); ktora Rzeczpořpolita/ ktory Krol/ ktory přeřožony nie karže złořci/ tęn nie ćicho/ ále głořno rořkázuie/ iżby źli ludźie dobre trapili/ y wygubili. *GórnRozm* Dv (11); *ZawJeřt* 13; *ActReg* 18; *GórnTroas* 14; *LatHar* 631; *WujNT Hebr* 13/11 (4); *JanNKarKoch* F2v; *SarnStat* 772 (11); *PowodPr* 37; *PaxLiz* C2v; *SkarKazSej* 699a; *KlonWor* 15.

Pořczenie: »ktory teř« (1): Ktore teř [niewiasty] fą wyřchłego á chudego ciała., Takiem odchod pořpolicie fie przydawa. *FalZioł* V 30.

1) W zdaniu nadrzędnym zaimek przysłówkowy. [Rzeczownik przy „który” oznacza w najszerszym pojęciu miejsce (11), czas (1)] (12) : *FalZioł* V 10; *GroicPorz* i4; A w ktorych kráinách řoli krupiářtey vřzywano/ tám nářzey řoli Ruřkiey vřywác máię *UřtPraw* E; ná ktore mieyřce pádnio/ tám zořtánie [in quocumque loco ceciderit, ibi erit *Vulg Eccle* 11/3]. *BielKron* 82; *SienLek* 23v; *RejAp* 106v; *GórnDworz* Bb6; bądźcio gotowi/ bo ktorey fię godziny namniey nadzyewác będyecie/ tedy řyn człowieczy przydzye [qua hora non putatis, *Filius hominis veniet Vulg Luc* 12/40] *RejPos* 344; ku ktorey bronie rozumieř nieprzyriáćielá przycięgnąc/ tám przednieyřze rycerřtwo řadź z Namiothy *BielSpr* 8; *Skarřyw* 310; Gdźie w ktorym Pánřtwio Pan práwá dobre pořtánowiřly/ vřzędniki da nikičemne/ tám z onych praw/ wielką řzkodá/ vćilř/ y nędzá ludźiom rořćie. *GórnRozm* 12; *GórnTroas* 4.

β. Zaimek w pierwszej części zdania nadrzędnego oddzielonej od rzeczownika interponowanym zdaniem przydawkowym z „który” (92) : *BierEz* Dv (2); *LibLeg* 11 /31v; *MurzHist* R4; *MurzOrt* B2; Zdeymi ze mnyę ty ktore znařł hányebne řromoty. *LubPs* Q; *KromRozm III* 16; *BielKom* D7; A przy tym ktory lepřzy zořtaway przyřmáku. *RejWiz* 80v (2); MEřowie bráćia y oycowie/ pořfluchayćie tey ktorą teraz wam powiem řpráwy [audite quam ad vos nunc reddo rationem]. *Leop Act* 22/1 (4); *OrzRozm* K2v; *BielKron* 300v; *RejAp* 165 (3); *GórnDworz* Z6 (4); *RejPos* 35 (6); *RejPosWiecz*² 94v; *BiałKat* 321; *RejZwierz* 209; *BudBib* C3; *BudNT 1.Ioann* 5/6 (2); *CzechRozm* 141 (7); *ModrzBaz* 8v; Ci ktorzy fię ná nim zebráli Biřkupi/ nie mieli przy łobie ták iáko ten teráznieyřly Zbor S: Rzymřkiego Papięřá/ áni ie^{řo} kářłanow *Skarředn* 211 (2); *KochOdpr* B2 (2); dziř kroluie z tym ktorego czekał Ieřufem Chryřtufem/ řynem Twym wedle ćiáłá. *Skarřyw* 286 (5); *StryjKron* A3v; žeby pářli to ktore przy nich było řtadko Bože *CzechEp* 385 (8); *ReszPrz kt* (2); *ReszList* 158; *ArtKanc* H16; *GórnRozm* L; *PaprUp* Dv; *ActReg* 133; *KochCz* B2; *LatHar* 78 (2); *KořakCath* C5v; ná imionách nie málo zależy/ poniewař ie řam Bog dáie/ ábo odmienia w oboim Teřtáme^řćie/ iáko Abráhámore/ Iřráelowe/ Piotrowe/ y ono ktore ieft nád wřzelákie imię Ieřus. *WujNT* 196 (10);

JanNkar C2; SkarKaz 123a (2); VotSzl D2v; CiekPotr)?(2; Do tego ktorego imienia nie wiem ołoby nie znam nieprziaciela mego. CzahTr K2v; GosłCast 22; SkarKazSej 660a (2); SzarzRyt D.

γ. Zaimek w drugiej części zdania nadrzędnego oddzielonej od rzeczownika wtrąconym zdaniem przydawkowym z „który” [w tym: rzeczownik domyślny z poprzedzającego kontekstu (2)] (130) : a rzeczy o ktoroj my vyna dał thym wczas do vrzadv podal ZapWar 1519 nr 2247; March¹ A4v; BierEz Iv (2); OpecŻyw 96v; PatKaz I 6; Topazion ktori ma barwę iako złoto/ ten ielt nadrozłzy. FalZioł IV 50a (3); GlabGad O4 (2); LibLeg 10/58v (4); March³ V5; ComCrac 21; GliczKsiąż K3; LubPs F3 (6); KrowObr 19; w niepráwości fwoiey którą vczynił/ w oneyże vmrze. Leop Ez 33/13 (4); UstPraw A3v (3); BibRadz Matth 21/42 (5); O ftarych Prufiech ktorzy byli pogáni/ o thych náłzy kronikarze wątpliwie pífáli BielKron 345v (7); SienLek 187 (2); RejAp 65; GórnDworz K5; HistRzym 26; RejPos 228 (6); RejPosWiecz² 92v marg; BiałKat 56 (2); GrzegŚm 3; KuczKat 309 (2); BielSpr 47; WujJud 258v; BudBib Gen 44/17 (3); BiałKaz G4v; BudNT 2.Cor 4/6; SkarJedn 75; SkarŻyw 567; MWilkHist K; CzechEp 117 (3); ArtKanc E14v; GórnTroas 20; LatHar 726 (4); Słová ktorem mowił/ to go będą ładzić [sermo, quem locutus sum, ille iudicabit eum] w dzień oštáteczny. WujNT Ioann 12/48 (18); SarnStat 722 (2); KmitaSpit C5; PowodPr 51; SkarKaz 154a; CiekPotr 22; SzarzRyt D2.

1) Brak zgody w przypadku gramatycznym między rzeczownikiem a odpowiadającym mu zaimkiem anaforycznym [w tym: „który” na dalszej pozycji w zdaniu (1)] (25) : dymy ktore z flegmy pochodzą niedopuřczá gim [tricoctum] włthępowác w głowę FalZioł III 19c; Przyiacielowi ktoremu łie dobrze wiedzcie gdi cie wzowie byway kniemu, ale ktoremu łie lichó wiedzcie bez wzwwania go nawiedzay BielŻyw 107; LibLeg 10/59 (2); LibMal 1543/69; KrowObr 153v; Człowiek kthoryby łie vdał do Czárnokxiężnikow [Anima, quae declinaverit ad magos] [...] Połtháwię twarz moię przeciwko niemu/ á wyładzę go [ponam faciem meam contra eam, et inierficiam illam] Leop Lev 20/6 (3); BielKron 261v (2); RejAp 18v; Bogacz bogáctwá ktory nie vżywa/ Nápoły go z nim pewnie káždy miewa. RejZwierc 227 (2); SkarŻyw 161; Młynárze ktorzy powinni wieprze karmić/ niechay im Vrzędnik da chudźiki rofle GostGosp 88 (4); WujNT Act 4/10 (2); SarnStat 1200 (2); IPS Rotmiftrz ktory imię Krolewkie teź noáil/ Tego Krol bárzo pilnie y vřilnie prořil. KmitaSpit Cv.

δ. Z dodatkowym zaimkiem w drugiej części zdania nadrzędnego oddzielonej od połączenia zaimka z rzeczownikiem wtrąconym zdaniem przydawkowym z „który” [w tym: nie w składni zgody (1), z rzeczownikiem domyślnym z poprzedzającego kontekstu (8), z rzeczownikiem poprzedzającym zaimek (3)] (39) : PowUrb +4; BierEz F2v; OpecŻyw 146; FalZioł IV 45b; GlabGad I6v (2); LibLeg 11/83v; ZapWar 1545 nr 2646; Zyemię tę ktorąř tak wzruřył rácz yá zás okroćić LubPs O5 (4); RejWiz 148 (3); Muři then człowiek [homo hic] być mężoboycą/ kthory wyřzedłly iuř z morzá/ pomřtá nieda mu żyć [qui evaserit de mari, ultio non sinit eum vivere], Leop Act 28/4; BibRadz Eccli 9/13 (2); ále de illis quí communia funt, ná ktorych wolnoř y zacnoř Koronna łtoi/ o tákowych rzeczách rádźić z Rádámi řwemi Krolowi náłzemu przyłtoi OrzRozm S4; BielKron 155 (3); SarnUzn Dv; SienLek 186v; tłuřczá thá wielką/ ktora łie ćięnie około ciebie/ tá cie dotyka. RejPos 256v (4); BudBib Eccli 9/13 (2); CzechEp 215 (2); ArtKanc N3; GórnTroas 19; WujNT 508 (2); Bo tę łáłkę ktorą pokazował żywym/ záchował iá y vmárlým. SkarKaz 387a.

Połączenia: »ktory też« (1): z brzucha [ryby] nie iedz mięfa, bo ieft miękkie y wilgotne/ ono ktore też ieft od ogona, to ieft lepíze dla częłtego ruchania. *FalZioł* IV 45c.

»ktory to« (1): ta dzyeuczka ktorą to łzwyąta anna yuřz począła oną matką bozą ma bycz *PatKaz* II 76.

ε. *Rzeczownik ze zdania nadrzędneho [w tym: poprzedzający zaimek (3), domyslny z kontekstu (6)] powiórzony w zdaniu podrzędnym przy „który” [w tym: z dodatkowym zaimkiem (1)]. Zdanie podrzędne w antepozycji [w tym: zaimek „który” na dalszej pozycji w zdaniu (2)] (36), w postpozycji (12) (48) :* *ZapWar* 1504 nr 1993 (3); Nad ktorim domem ta zamorfka czebula będzie zawiefzona/ iadowici chrobaczy vciekaią od domu takiego. *FalZioł* I 139c (5); *LibLeg* 10/148 (14); *ComCrac* 12v; Kmieć pod kthorym pánem bárć trzyma/ temuřz Pánu o dań miodową álbo o miod ma być praw *UstPraw* F2 (7); *BibRadz Deut* 18/20; *Goski* *v; ktorego dnia by zákuřł owocu iego/ muřłby tego dnia vmrzeć. *BielKron* 1v (4); *SienLek* 125; *GórnDworz* T8; *Strum* P2; *ZapKościer* 1532/29; muřą ludzie dźiwnie miřternych łzruk łzrukác/ żeby tymże práwem wyřli z obwinienia/ ktorem práwem nie winnie w řidło w pádli. *GórnRozm* F2 (2); *WujNT przedm* 31 (2); oné pożytki [...] będą řzácowác: á ná ktorą řumę [ad quamcunque summam] ořzácuią/ [...] będą powinni [...] połowicę téy řummy [medietatem eiusdem summae *JanStat* 212] ná káždy rok [...] dáwác. *SarnStat* 209 (4).

d. *W odniesieniu do „to” (a. „toć”, „toź”) zastępującego zaimek wskazujący [w tym: z orzecznikiem przymiotnikowym (175), z rzeczownikiem domyslnym z poprzedzającego kontekstu (13); zdanie podrzędne z „który” w antepozycji (7)] (206) :* Toć ieft pomřta řpráwiedliwa/ Ktora nád zdrádnemi bywa *BierEz* K3; *FalZioł* I 68d (3); *WróbŻółtGlab* A4; Abowiem błogofłáwiony to człek ktory vpełne [!] vřfánie kłádzie wpánu bogu řwoiem *RejPs* 60v (5); *SeklKat* Ev (2); *KromRozm I* C4v (2); *MurzHist* T3 (3); *KromRozm II* c (5); *KromRozm III* M6v (3); *GliczKsiąź* C5v; Ach řkážoneřz á řprořne to ich myřli były/ kthore ták brzydkie złořci ku Pánu mowily *LubPs* N5v (10); *KrowObr* 143v (5); *RejWiz* 150v (5); Lepřly to człowiek ktory thái řřaleńřtwo řwe/ niřli then ktory kryie mądrořć řwoię. *Leop Eccli* 20/33 (5); *RejZwierz* 75v; Szczeřliwyřz to ieft człowiek ktory naydźie mądrořć [*Beatus homo qui invenit sapientiam*] *BibRadz Prov* 3/13 (8); *KwiatKsiąź* F2v (2); *SarnUzn* H6; *SienLek* 25v; *RejAp* 104 (7); Nákoniec áni to práwy meřczyřzná ktory řámicze nie ma/ áni to práwa białáglowá ktora bez meřzá żywie. *GórnDworz* X8 (7); *HistRzym* 32v (4); nie toć ieft modlitwá mručzeć poniewolnie [...] ábo pacierzmi kołátác/ ále to która przychodzi s řercá wiernego *RejPos* 214 (19); *KuczbKat* 290; Abowiem záwřdy to zacnieřřzy pářtorz bywa/ ktory řtádo owiec pářie niřli ten co iedno iednę kozę. *RejZwierc* 22 (11); *BielSpr* 43v; Ze to ieft práwy Kořćioł Chriřtuřow/ ktory ieft ieden/ ktory ieft řwięty/ ktory ieft Powřzechny/ ktory ieft Apořtolřki. *WujJud* 131v (13); *RejPosWstaw* [41²]v; *BudBib Gen* 25/7 (2); *Strum* N4; *BiałKaz* G4v (2); *ModrzBaz* 3v (3); *SkarJedn* 17 (9); *SkarŻyw* 101 (7); *CzechEp* 151 (3); *NiemObr* 115 (2); *KochFr* 87; *KochPieř* 5 (2); *ArtKanc* S7v (2); iáko dom to lepřzy ieft/ w ktorym ieft porządek/ ták ćiáło / ták duřzá tá lepřza ieft/ w ktorey řię miernořć á porządek náyduie. *GórnRozm* K (5); *KochWr* 28; *ActReg* 137; *GostGosp* 134; *OrzJan* 29; *OstrEpit* A3; *WyprPl* B4; *LatHar* 52 (9); *WujNT* 878 (4); *WysKaz* 7; *SarnStat* 1268; *SkarKaz* 6b (7); *GosłCast* 55; To złodźieřřkie řerce/ ktore z řzkodą drugich chce być bogáte. *SkarKazSej* 670a (6).

W połączeniu z zaimkiem anaforycznym (2): Szczęśliwi to łudzy/ ktore gdy przydzye Pan/ naydzye ię[.] zawnždy czuiące *RejPos* 343v, 343v.

α. Rzeczownik ze zdania nadrzędnego powtórzony przy „ktory” w zdaniu podrzędnym (2) : *ZapWar* 1513 nr 2113; O świętałz to godziná/ ktorey godziny będye kto zawnólan do they winnice Páńfkiey *RejPos* 61.

e. W odniesieniu do przymiotnikowej, wyjątkowo innej oprócz zaimkowej przydawki przy rzeczowniku ze zdania nadrzędnego, podrzędne zdanie przydawkowe z „ktory” rozszerza i uzupełnia treść odnośnego wyrazu albo też jest rozwiniętym formalnie jego synonimem [w tym: zdanie podrzędne w postpozycji (2254), w interpozycji między przydawką a rzeczownikiem (1); określana przydawka po rzeczowniku (470), rzeczownik domyślny z poprzedzającego kontekstu (312)] (2255) : *BierEz* Cv (3); *OpecŻyw* 191v (17); *ForCnR* E3; *MetrKor* 38/321 (4); Czemu łzwyączą łzwyąto maryey panny, othpovyedam yłch dla ludzy prołtych kthorzy mnymayą yzby Anna łzwyątha przełz poczalovanye łzwyątego Ioachyma począła czo nye yesth prawda *PatKaz I* 1v (3); *PatKaz III* 151; *HistJóz* A4v; Zafię gdy łzczkawka. z proźnego żoładka/ kthori nie ma czo trawić: przychodzi. *FalZioł* V 42v (30); *BielŻyw* 81 (3); *BielŻywGlab* n1b 15; Czemu iaycza ptałze wietłze łą niźli ribie iaycza ktore ikry zową. *GlabGad* H6 (9); *MiechGlab* 1 (8); *BierRozm* 8 (4); *KłosAlg* A2; *WróbŻołt* E7v (15); *WróbŻołtGlab* A2; *LibLeg* 10/67 (7); *RejPs* 138 (25); *ComCrac* 20v; *ConPiotr* 32v (3); *LibMal* 1543/77(2); *RejRozpr* G; *RejJóz* D8v; *SeklKat* X3 (8); *ZapWar* 1548 nr 2667; *RejKupSekl* a3; *HistAl* K8 (6); *KromRozm I* N3v (6); *MurzHist* P4; *MurzNT* 136 (5); nye omylna prawdá/ ktora áni kogo omylić/ áni od kogo omylona być nyemoże *KromRozm II* b2 (8); *KromRozm III* A8 (14); *Diar* 60 (9); *DiarDop* 99 (2); *BielKom* Ev (2); *GliczKsiąż* Hv (11); A thák ią przyrownywa máści bárzo wonney/ ktora wonność łwá łzeroko ku wczuciu podawa. *LubPs* dd2v (41); *GroicPorz* k3 (31); *KrowObr* 214v (85); *RejWiz* 1v (12); A te zás miáry ołtarzá w łokciu náprawdziwłym/ kthory miał łokieć y dłoń *Leop Ez* 43/13 (27); *OrzList* d2 (3); *UstPraw* B4; *RejZwierz* 49v; *BibRadz Ioann* 7/18 (75); dayže tho nam miły Pánie/ áby Koronna Przysięgła Rádá/ v Krolá náłzego ná tym Seymie ważna byłá/ á tá Komorna/ ná ktorą łye ludźie bárzo łkárzą/ áby Krolowi náłzemu omierzłá *OrzRozm* F2 (15); powiedáli w niebie być dwa Bogi iednákiey mocy/ iednego dobrego ktory ludzyem ná prołbę włzytko k woli czyni/ drugiego złego ktory przeciwnie rzeczy łpráwuie. *BielKron* 154 (168); *GrzegRóżn* A2 (35); *KochSat* B2v; *KwiatKsiąż* F4v (10); Solstitialis morbus, Chorobá pulrocznia która łześć miełięcy trwa. *Mącz* 398d (108); *OrzQuin* Sv (15); *Prot* A3v (2); *SarnUzn* G8v (7); Wtora wilgość/ Iálna żołć/ ktorą zową Kolerá: podobna Ogniowi: [...] Trzecia wilgość/ Czarna żołć/ ktorą zową Málankolią: podobna źiemni *SienLek* 28v (20); *LeovPrzep kt* (10); *RejAp* 29v (46); *GórnDworz* K2 (18); *GrzepGeom* G (13); *HistRzym* 20v (18); álec to obiáwił Bog Ociec moy niebiełki/ ktory ná niebiełech ieft. *RejPos* 300v (65); *RejPosWiecz*² 92 (5); *BielSat* D2; *BiałKat* 276 (8); *GrzegŚm* 29 (14); *HistLan* Mv; *KuczłKat* 200 (18); *RejZwierz* 30v (49); á to łie rozumie o wołku gránowitym ktore łie ná czterzy gráni łtánowi *BielSpr* 10 (15); *KochMon* 31; *WujJud* 205v (43); *WujJudConf* 31v (13); *RejPosRozpr* cv; *RejPosWstaw* [110²] (14); *BudBib Tob* 4/13 (24); *HistHel* Av; *MycPrz* II A (4); *Strum* N2 (2); ilź wierzy niekiedy być dzień ołtáteczny/ ktorego łwiát łię ma łkończyć *BiałKaz* D4 (3); *BudNT Ioann* 19/41 (10); *CzechRozm* 178v (81); *KarnNap* C (3); *ModrzBaz* 69v (46); *ModrzBazBud* ¶6 (3); *SkarJedn* 372

(40); KochOdpr C; Oczko 13 (6); KochPs 26; SkarŻyw 99 (64); MWilkHist D4; ZapKościer 1581/17v; StryjKron 395 (14); CzechEp 332 (82); CzechEpPORz *3v (4); KochJez A3v (2); NiemObr 100 (44); KochFr 74 (3); KlónŻal A2v (3); KochDz 105; KochMuza 27; KochMRot A3; KochSz ktv; Strzeżfię prawi/ káždey nowej náuki/ nowych dekretow/ nowych rzeczy/ ktore są dawności przeciwnie ReszPrz 109 (15); ReszHoz 117 (3); ReszList 184 (5); WerGość 228 (4); WerKaz 286 (6); WisznTr 32; BielSjem 37; KochPam 80; KochPieś 1 (4); KochTarn 73; PudłFr 42; ArtKanc P3v (6); BielRozm 26 (2); GórnRozm F2v (27); Píów przykładem wyrodných/ którzy z wilki máią Dobry pokóy/ á ítádo zwierzoné drapáią KochProp 7; KochWr 29 (2); PaprUp H4 (6); ZawJeft 26; ActReg 164 (5); Calep 316b (9); GostGosp 26 (7); GostGospSieb +3; GrochKal 23; Phil G3 (2); GórnTroas 71 (2); KochPij C; KochAp 6; KochFrag 41 (4); OrzJan 19 (4); LatHar 27 (18); KołakCath A3v; KołakSzczęśl C3v; WujNT 751 (106); WysKaz 18 (3); JanNKar B3 (6); JanNKarKoch F (2); SarnStat 89 (87); SiebRozmyśl H2 (3); WitosłLut A3; GrabPospR N4v (2); PowodPr 61 (6); Nie wymownym y táiemnym/ ktorego ludzie widzieć nie mogą/ obyczáiem ofiárowánia/ zrzádem swoim P. Chryftus vprzedza náłzcie gwałtowne SkarKaz 158b (36); VotSzl A4 (4); CiekPotr 59; CzahTr C4 (2); GosłCast 66; PaxLiz C3v; SkarKazSej 691b (25); KlónFlis A4v (2); SapEpit A2 (2); Drudz yíawni złodzieie/ ktorých ná wczynku Ná świeżym poimáią/ y wodzą po rynku KlónWor 8 (6); ZbylPrzyg B3.

α. W odniesieniu do przydawki łacińskiej przy rzeczowniku łacińskim (wyłącznie w słownikach) [w tym: jako tłumaczenie łacińskiej przydawki i objaśniającego ją zdania przydawkowego (5); obok przymiotnikowych odpowiedników polskich (2)] (70) : Calcitrosus equus, który byye, wyrzga BartBydg 21b (2); Recoctus homo, Wyćwiczony/ Dobrze ćwiczony/ który koftował złego y dobrego. Mącz 65a; Figlina creta, Ktorey zduni vżywáją Mącz 127b; Haeres ex dextante, Ná którego wzíftko ymienie przypáda króm ízoftey części. Mącz 152c; Primogenia semina quae dedit natura, Które przyrodzone są Mącz 322b; verbum irregulare, Które się niedzierzy pośpolitey reguły Mącz 351a (68).

β. Zdanie przydawkowe jako odpowiednik przymiotnika łacińskiego (wyłącznie w słowniku) [w tym: obok polskiego odpowiednika przymiotnikowego jednego lub więcej (47)] (57) : Centenarius, W którym yaft tak wiele yáko ító. Mącz 47c; Indeprecabilis, Nievbłágliwy który się nie da vprośić/ niewżyty. Mącz 168c (57).

γ. Rzeczownik ze zdania nadrzędnego powtórzony w zdaniu podrzędnym przy „który” (4) : Ale my vtzymy/ wiáry żywey [...] kthorą wiárą/ bywáją fercá ludzkie znowu obżywione/ otzyścione/ y znowu obrodzone KrowObr 59 (2); ná pámiątkę dniá pięćdziesiątego po wyściu z Egiptu/ w który dzień lud wzięł od Páná zakon á ofobliwe práwá BibRadz I 71b marg; RejPos 131v.

δ. Z zaimkiem dodanym w drugiej części zdania nadrzędnego oddzielonej od połączenia rzeczownika z przydawką, do którego się dodany zaimek odnosi, zdaniem podrzędnym z „ktory” (10) : Trzecia poftać [uryny] kthora ieft nawyíftza, ta znamionuie płucza/ fercze/ dijafragma y wíztyki pierfi z íziją. FalZioł V 7; męzczyzná nieobrzezány/ ktorego ciáłá nieobrzezka oderznioná by nie byłá/ ten będzie wygládzon z ludu swoiego BibRadz Gen 17/14 (8); BielSat L3.

B. Wprowadza zdanie orzecznikowe [zawsze w postpozycji] (228) : pokarm yey był ktory uyączey naturą yey umorzycz myal nyfzly połylycz PatKaz III 147; FalZioł IV 25c; GlabGad M5; LubPs A3; KrowObr 129v; Leop Ioann 5/39; GrzegŚm 27; KuczbKat 395 (2); WujJudConf 74; RejPosWstaw

[143³]; *BudBib Zach* 3/8; ftárego teftámentu iedno księgi fą o których nigdy nie wątpiono. [...] a drugie fą Apokryfa. *BudNT przedm* d2v; ciáło nic nie ielt pożyteczno/ duch ielt który ożywia [*Spiritus est qui vivificat Vulg Ioann* 6/63] *CzechRozm* 264 (3); *ModrzBaz* 129v (2); *Oczko* 14v; *SkarŻyw* 268; *CzechEp* 235 (4); *KochDz* 104; *GórnRozm* A3v (2); *Phil* 14; Wy ielsteście którzy fámie siebie wípráwiedliwiacie przed ludźmi *WujNT Luc* 16/15 (11); *JanNKar* C3v; *SkarKazSej* 706b (5).

a. *W odniesieniu do orzecznika zaimkowego wprowadza zawsze w postpozycji zdanie poszerzające i określające dokładniej treść zaimka z orzecznika zdania nadrzędnego [w tym: „który” na dalszej pozycji w zdaniu (1)] (142) :* *PatKaz III* 147v; Trzecia błonka óftatnia/ ta ielt która bez żadnego pófrzodku dzieciátko obwija *FalZioł V* 16 (3); *GlabGad* F4v (2); *SekiWyzn* c4v; *LibLeg* 11/188; *GliczKsiąż* 06 (6); fumnienie Sędźiego tákíe ma być/ ktoreby było Práwu á Spráwiedliwóci przyftoyne. *GroicPorz* bh3 (3); *Leop* 4.*Esdr* 16/8 (2); *UstPraw* K2; gdyzechmy iście nie fą tákowemi którzybychmy to twierdzić mieli *BibRadz* *5 (2); *OrzRozm* D2v; *BielKron* 26 (4); *SienLek* 133v (2); *RejAp* 168; *GórnDworz* E (3); *RejPos* 345v (3); *RejPosWiecz*² 97v; *BiałKat* 348v; *KuczbKat* 105 (3); *RejZwierc* 78 (2); żadna zła rzecz albo przygodá nie może tháka być w potrzebie/ ktoreby przedtym dobrzy Rycerze/ częftym ćwiczeniem fwoim nie vmieli odeprzeć *BielSpr* 10 (2); *WujJud* 96 (5); *WujJudConf* 256; *BudBib* B3; *BiałKaz* K2v (2); Chybáby ten wálz Syn Boży Bog Słowo tákí był/ który bes ciáłá mocy żadney y síły/ áni fkutku nie miał Bofkiego/ áz gdy ná fię ciáło wzięł *CzechRozm* 44v (12); *ModrzBaz* 1v (12); *ModrzBazBud* ¶5v; *KochPs* 51; Iam ielt fyn wálz Ian/ y tá ielt Ewángelia którąście mi dáli *SkarŻyw* 135 (9); *CzechEp* 118 (7); *NiemObr* 113 (3); *WerKaz* 286; gdyż nie zawždy Krol może bydź tákí/ którzyby ciężar fądow mógl ność ná sobie *GórnRozm* K4v; *Phil* P2 (4); *GórnTroas* 31; *GrabowSet* A2v; *OrzJan* 113 (3); *WujNT* 136 (14); *WysKaz* 31 (5); *SarnStat* 808 (5); *SkarKaz* 43b (7); *KlonFlis* B.

b. *W odniesieniu do przymiotnikowego, imiesłowowego lub innego oprócz zaimkowego orzecznika ze zdania nadrzędnego podrzędne zdanie z „który” zawsze w postpozycji rozszerza i uzupełnia treść odnośnego wyrazu albo też jest rozwiniętym formalnie jego synonimem (41) :* *Lekarztwo odrażaiące ielt, Ktore odraża gorączóć/ albo też zimno/ albo wilkoć, albo puchlinę. A to fą ty zioła, Rozchodnik, Craffula vermicularis. FalZioł V* 96 (3); Drugie dobra fą lekarskie, ktore pan bog dáł ku lekarftwu duftznemu iako fą fwiętości kócielne *WróbZółt* H3; ielliby ie^go grzech był ná śmierć/ za którybychmy się wedlé Iana ś. nauki/ niemieli modlic *MurzHist* S2v; *BibRadz Eccle* 7/21; *BielKron* 409v (3); *Mącz* 395c (2); *LeovPrzep* Hv; *GórnDworz* Kk8v; Abowiem ftrozowie iey flepi/ którzy nic nie widzą. *RejPos* 60v (2); *RejPosWiecz*² 91; *CzechRozm* 241 (3); *ModrzBaz* 78v; y óczóm niemáło pomoga/ ielfi choroby w nich będą zwierzchowné/ które powiekam/ fkórze/ á kátóm należą *Oczko* 14v; *SkarŻyw* 250 (3); fyn Boży nie przywłafzczał síłam fwym y mądrości zbáwienia/ ábo záchowania/ gdyż iednák ielt naniewinniefzy/ który y fłowkiem nie zgrzelzył *CzechEp* 197; *NiemObr* 33 (4); *ArtKanc* K10v (2); *Phil* G3; *WujNT* 21 (6); *SarnStat* 1273; *GrabPospR* L2 (2).

c. *Wprowadza zdanie rozwijające pozornie przydawkowe, niekiedy wtrącone lub uwagę nawiasową [w tym: zdanie rozwijające poprzedza wyraz określany (1)] (11700) :*

a. *W odniesieniu do wyrażonego bezpośrednio jednego wyrazu odmiennego (najczęściej rzeczownika) z wypowiedzenia poprzedzającego: i, (a) ten, on, ty, twój [w tym: „który” na dalszej pozycji w zdaniu (2)] (11152) :* yako Slychathny Iacub [...] prziszeth [I] szamoszoszth [...] do yaszu nocznego czaszv

Szkthorego pobral Ryby wasznoszczy jako Czthery kopy groszy wpolgroszczzech *ZapWar 1508 nr 2056 (11)*; *PowUrb +3 (3)*; *MetrKor 40/822 (8)*; *March¹Wiet Av*; Dwa młodzieńcy niegdy byli/ A mięła áobie kupili. Ktore kuchárzowi dáli/ Aby co rychley śniadáli. *BierEz 14v (53)*; Pán mily Iezus wziąłwfy rękę iey vzdrowil iá/ ktorá natychmiált wltáwłfy/ flúzyla ijm *OpecŻyw 44 (73)*; *OpecŻywList Cv*; *ForCnR B4v (10)*; *ForCnR Wiet Av (2)*; *PatKaz I 12 (4)*; *PatKaz II 31 (9)*; *PatKaz III 100v (27)*; *KlerPow 3*; *HistJóz A2v (34)*; *TarDuch C6v (4)*; fthych rzeczy vczyń małc/ ktorá namazuy trąd y infze krofthy czyrwone na liczu. *FalZioł III 40b (130)*; *BielŻyw 99 (35)*; *BielŻywGlab nlb 9 (3)*; *GlabGad EZ (110)*; *MiechGlab 15 (57)*; *KłosAlg D3v (11)*; *KlerWes Av (3)*; sthymem thesz mowyel othy Młyny chtory my thak powyedzial. *LibLeg 9/52 (68)*; *WróbŻołt kk4v (8)*; *WróbŻołtGlab A4v*; *RejPs 117v (37)*; *ComCrac 12 (3)*; nyedalieko Gnyezna konya vkradł, kthorego [...] przedal za wyardunkow schelzcz [...] v Zegrza [...] konya Cziffawego vkradll, kthorego wglynłkv [...] za fzyedm wyardunkow przedall [...] v Rathay konya gnyadego yełth vkradl a thego wbukv [...] za syemm wyardunkow przedal [...] walacha płowego na Blonyv [...] yełt vkradl. kthorego wczaczu [...] za pulfyodma wyardunka przedal *LibMal 1543/73–73v (261)*; *ConPiotr 32 (2)*; *LudWieś Bv (3)*; *SeklWyzn Cv*; *RejJóz P8v (7)*; *SeklKat G3 (15)*; *RejKup b4 (22)*; *RejKupSekl a4v (2)*; á thám nálaźł mátkę fwoię z niemocy powłtháła s ktorá [et cum ea] przez máło dni rozmawiáiąc trwał *HistAl Dv (91)*; *KromRozm I K3 (11)*; *MurzHist I3v (4)*; żona twoia Elfzbiétha vrodzi tobie fyna ktoré⁸⁰ (marg) i iego abo które⁸⁰ na (-) imię wezwiefz Iánęm *MurzNT 163v (15)*; *KromRozm II cv (22)*; *KromRozm III Av (19)*; *MrowPieś A3v*; *Diar 24 (23)*; *DiarDop 106*; *BielKom G5v (3)*; *GliczKsiqż A3v (29)*; Zakon twoy mam zá pewną tarcz o moy miły Pánye/ Pod ktorego fpráwá żywac nic mi fie nye sftánye *LubPs bbv (44)*; *GroicPorz cc (42)*; *KrowObr 175 (130)*; *RejWiz 170v (46)*; przylecieli ptacy ná one ścierwie/ ktore odganiał [et abigebat eas] Abram. *Leop Gen 15/11 (155)*; *OrzList b2 (17)*; *UstPraw A2v (64)*; *KochZuz A2*; *LeszczRzecz A2v (4)*; *RejFig Aa3v (2)*; *RejZwierz 39v (27)*; *WyprKr 126*; Wezmi też dwa kámienie Onychiny/ ná ktorých [in eis] wyriy imioná fynow Izráelfkich. *BibRadz Ex 28/9 (333)*; *Goski kt*; *OrzRozm A3v (63)*; Pánny też pytano z ofobná ielli ná to przyzwala/ która przyzwoliła. *BielKron 13 (2620)*; *GrzegRóżn K3v (13)*; *KochSat B2 (4)*; *KochZg A3 (2)*; *KwiatKsiqż E3v (30)*; *Mqcz 334d (18)*; *OrzQuin B3v (65)*; *Prot D2 (7)*; *SarnUzn E3v (13)*; *SienLek 86 (71)*; *SienLekAndr a2*; *LeovPrzep a4 (26)*; *RejAp AA8v (60)*; *GórnDworz P (96)*; *GrzepGeom K4v (6)*; *HistRzym 93v (128)*; sftąpią Anyeli Boży/ á wybiorą kákol ze pńzenice/ ktory wrzucą do ognia wiecznego/ á pńzenicę zgromádzą do gumná Páńłkiego. *RejPos 5v (180)*; *RejPosWiecz² 92v (6)*; *RejPosWiecz³ 97v (6)*; *BiałKat 13v (50)*; *BielSat G (3)*; *KwiatOpis A4 (3)*; *GrzegŚm 67 (16)*; *HistLan B4v (9)*; *KuczbKat a2 (41)*; *RejZwierz 129 (81)*; *RejZwierzPodw 183v*; [sertoryjus] Kázał páchołku wielkiemu wyrwác ogon koniowi lichemu/ ktory dufáiąc fwoiey mocy/ chćiał rázem wfzyłthek wyrwác ále nie mogli; Kázał też lichemu páchołku wyrwác wielkiemu koniowi ogon/ ktory fie domyłłł po trofzę wrywác/ áż wfzyłtek wyrwał. *BielSpr 49v (121)*; *KochMon 24 (6)*; *WujJud ktv (83)*; *WujJudConf 220 (23)*; *RejPosRozpr b4 (16)*; *RejPosWstaw 22 (25)*; Iudá przeto posłał fzipiegi do obozu/ ktorzy iemu takową odpowiedz przyniełli [et renunciaverunt ei dicentes] *BudBib 1.Mach 5/38 (109)*; *HistHel C2v (11)*; Boleśław krzywoufty/ ácz był walecznym y fzczełliwym/ przed kthorym y po nim nie wie^m by fie táki nálałł w Ko. Pol. á wždy przecię dla onego Zbygniewá [...] iákie fzkody podiał *MycPrz II B (6)*;

Strum D4v (7); *BiałKaz M4* (17); *BudNT przedm b7v* (29); *StryjWjaz A4* (9); *CzechRozm 122v* (145); *PaprPan Dd* (20); *KarnNap B* (6); *ModrzBaz 107* (116); *SkarJedn 127* (108); *KochOdpr D2* (5); *Oczko 27* (19); *KochPs 64* (18); *SkarŻyw 471* (351); *ZapKościer 1585/51v* (16); *MWilkHist H4* (7); Wafiley Wielki Xiądz Rezáńki/ poiął Sioftrę v Wafilá Wielkiego Xiędzá Mołkiowłkiego/ z ktorą miał Iwaná y Fiedorá/ Synow. *StryjKron 395* (188); *CzechEp 132* (163); *CzechEpPOrz **2* (2); *KochJez A4v* (2); *NiemObr 42* (95); *KochEpit A2v*; *KochFr 97* (6); *KlonŻal A2v* (3); *KochBr 152* (2); *KochDz 108*; *KochMuza 28*; *KochPhaen 22* (5); *KochSz C3v*; *KochWz 136* (3); *KochMRot C* (4); *ReszPrz 43* (11); *ReszHoz 118* (13); *ReszList 148* (18); *WerGośc 219* (9); *WerKaz 276*; *WisznTr 11* (4); *BielSen 10*; *BielSjem 18*; *KochPam 81*; *KochPieś 37* (4); *KochTarn 78* (3); *PudłFr 68* (5); Ná dar wam ślubiony pámiętaycie/ ktorego w Ieruzalem czekaycie *ArtKanc G13v* (23); *BielRozm 5*; *GórnRozm D3* (17); *KmitaPsal A4*; *KochProp 9* (2); *KochPropKKoch 4* (2); *KochWr 23* (2); *KochWrJan 18*; *PaprUp 13* (8); Bo cię Bog nádárzył/ Tym/ co dziś w ludziéch iest nowiną wielką [!]. Vprzędzałz látá/ kleynoty drogiémi/ Powážna ludzkość buia nád którými *ZawJeft 3* (9); *ActReg 60* (75); *Calep 374b*; *GostGosp 18* (20); *GostGospSieb +2*; kiedy fie brzegow śwych puściły [okręty]/ Wnętrznosci w oycu žalem podniećily. Ktory/ ácz nieco miał dobrej otuchy/ Lecż wiedząc morłkie co mogą rozruchy/ Stał iáko wryty *GrochKal 9* (3); *Phil I* (8); *GórnTroas 17* (7); *KochCn B3*; PAN światło me/ ktorego będę náśládował/ Bog moy żywot/ tego ia będę cżcił/ miłował *GrabowSet B4* (5); *KochFrag 29* (4); *OrzJan 6* (15); *OstrEpit A2* (2); *LatHar 157* (43); *KołakCath B4* (4); *KołakSzczęśl B* (2); *RybGęśli A2v* (2); A wftawłzy Piotr łzedł z nimi: ktorego gdy przyłzedł wwiedli na šalę [*Et cum advenisset duxerunt illum in cenaculum*]. *WujNT Act 9/39* (221); *WysKaz 12* (3); *JanNKar C3v* (10); *JanNKarKoch D4v* (3); *SarnStat 393* (304); *SiebRozmyśl F2v* (9); *WitosłLut A3v* (2); *ZapMaz II G 97/90* (2); *GrabPospR N* (8); *KmitaSpit Bv*(10); *PowodPr 18* (25); Do grobu Piotrá ś. y Páwłá do Rzymu/ y z Perłfeyey wierni y zacni przychodźili/ miedzy ktorými był Máryus z żoną y z dwiemá łynmi. *SkarKaz 41b* (78); *VotSzl D4* (4); *CiekPotr 4* (6); Więc zaa ná tę przypowieś profłá pámiętaycie/ Ktory mieyłce v łiebie y w łwych głowách daycie. *CzahTr E4* (51); *GoslCast 15*; *PaxLiz Dv* (14); *SkarKazSej 706b* (21); *KlonFlis A4v* (11); *SapEpit A4* (3); *KlonWor 47* (4); *PudłDydo A2* (4); *SzarzRytłSzarz nlb 2v*.

W połączeniu z zaimkiem wskazującym lub osobowym (7); *RejWiz 89*; Pás tho bydło (náznáczone) ku zábiciu/ kthorzy ci co ie w łwey władzey mieli/ zábijáli [*pecora ... quae qui possederant occidebant*]/ á nie żáłowáli. *Leop Zach11/4*; *BielKron 308v* (2); *GórnDworz P7*; *WujNT 838*; przeto cię dziś łobie. Biorę zá pomocniká á práwie pewnego/ Ktory ty mnie z vpadku pomożelz moiego. *CzahTr C3*.

Połączenia: »ktory każdy (z osobna)« (2); *KwiatKsiąż A3v*; A iest ich iuz łnádź przez trzydzieści tych drukow/ w ktorých káždym/ łá rozne á łobie przeciwné náuki/ o wážnych Artykułách wiary chrześcijánłkiey *ReszPrz 70*.

»ktory ono« (1); *RIngolt Algimuntowic* wnuk Troynácín/ á práczur Erdziwiłow/ ktory ono był naprzod z Zmodźkich Iálłkiń wyłzedłwłzy w Ruśi moc łwoię rozmnożył/ po łmierci Oycá Algimuntá/ w Nowogrodku ná Xięstwo Rułłkie [...] podniełion *StryjKron 285*.

»ktory oto« (6); *CzechRozm 119*; *CzechEp 172* (3); To święto kościolá poświęćania/ wftawionc było od Iudálá Máchábeułzá: ktore oto Pan Chriłtus raczył vczćić y záchowác. *WujNT 349*; *SiebRozmyśl K4v*.

»ktory sam« (17): *BibRadz Job* 28 arg; Cefarz wyprawił kfiążę Vraniey w więzowác fie w kfięstwo Geldriykie/ ktory íam wnet do Brábáncyey ciągnął dobywác Lándrezu miáftá *BielKron* 192v (3); *Mqcz* 308b; *OrzQuin* G2v; wyznawamy/ że Pánu Bogu poddánymi ieftełmy/ [...] ku ktoremu íámemu oczy obracamy/ ktorego íámego obrońcę zdrowia y zbáwienia náłzego mamy/ y do niego się vciekamy. *KuczbKat* 355 (2); *CzechRozm* 54 (6); *Oczko* 5; *WujNT* 392; *SarnStat* 152.

»ktory taki« (1): dufáią w możnościah íwoich/w doítoieáftwach íwoich w zacnościah vrzędow íwoich/ á w wymyflnych zakoniech íwoich: kthorych tákich ná ten czás naywięcey było w Ieruzalem/ onych Biíkupow/ onych Licerniernikow/ onych zakonnikow *RejPos* 117.

»ktory też« (92): *MurzHist* E3v (3); I ízedwízy przyftál ku iednému mioíszczaninowi krajny onyi/ ktory téż poíłál go [*et misit illum*] do wsi íwoieí paśc ífni *MurzNT Luc* 15/15 (2); *KromRozm II* d2; *GliczKsiąż* C; *GroicPorz* A4v (2); *KrowObr* 72; *RejWiz* 59 (2); *Leop Luc* 10/39 (2); *UstPraw* A3v; *BibRadz Act* 12/4 (6); *OrzRozm* E4; *BielKron* 284v (28); *GrzegŚm* 33; *KuczbKat* 245; wyftáli po Dokret álbo Wyrok do Hieruzálem: áby więcey o tym wátpienia nie było/ ktore też nátychniaíft vftáło. *WujJud* 129; *CzechRozm* 47v (5); *Paprpán* Hh; *KarnNap* A3 (2); *SkarŻyw* 337; *StryjKron* 72 (7); *CzechEp* [408] (7); *NiemObr* 147 (8); ktoremu [*Prometeuszowi*] ná koždy dzień íerce orżeł wyiada/ ktore też w niem ná koždy noc odraíft *GórnRozm* N3; *WujNT* 1.Cor 1/8 (6); *SkarKazSej* 694a.

»ktory to« (32): *PatKaz II* 55; *BielŻyw nlb* 3; *MurzHist* D2; A Iefufa powiedli íą do Biíkupa íktorymto? (*marg*) a znim [...] (–) zyidą się poípołu wízyćcy Biíkupi [*et conveniunt eo summi Sacerdotes*] *MurzNT Mar* 14/53 (7); *BielKron* 54 (3); *OrzQuin* S4; *HistRzym* 16; *RejPos* 228; *BialKat* 56; *KuczbKat* 75; *KarnNap* C2v; *ModrzBaz* 114v; *Oczko* 14 (4); Bo íeft iedná rotá niektórych Czártow/ ktore ogníftymi zowią/ z ktorey to ten był. *SkarŻyw* 35; *KochPhaen* 10; *SarnStat* 920 (3); *ZapMaz II G* 97/90; *CiekPotr* 37; *CzahTr* A3v.

»ktory wszy(s)tek« (14): vmárl zoíftáwiwízy po íobie íynow íiedmídyefiát/ ále drugie miał nie z włáfnych żon/ ktore wízytki pobił íyn bękárt Abimelech *BielKron* 50v (2); *GórnDworz* B7v (3); *BialKat* 201; *CzechRozm* 226v; *StryjKron* 290 (2); *CzechEp* 329; *GórnRozm* G2v; Schodżiło íię też mnoístwo z okolicznych miáft do Ieruzálem/ noíżąc niemocne y nágábáne od duchow nieczyftych: ktorzy wízyćcy byli vzdrowieni [*qui curabantur omnes*]. *WujNT Act* 5/16; *SarnStat* 1038 (2).

α. Wyraz *odnośny* (*jego synonim lub hiperonim*) powtórzony przy „który” w zdaniu rozwijającym [*w tym: zdanie rozwijające w antepozycji* (1); „który” na dalszej pozycji w zdaniu (1)] (2381) : Íakom ya suknyey Maczieievy Nadolnemv nyewzyal yeno oprawcza na then czas báđący w ktorey sukny thego oprawczą obyesshono *ZapWar* 1524 nr 2163 (30); *ListRzeż w.* 35 (2); *PowUrb* +2v (3); *MetrKor* 38/285 (7); *OpecŻyw* 84v (6); *PatKaz I* 9 (3); *PatKaz II* 29v (3); *PatKaz III* 95v (4); *HistJóz* B3v (2); Też Perły íą barzo dobre naprzeciw Melankolijey/ kthora niemocz przychodzi ludziom ze drżeniem íercza. *FalZioł* IV 57a (87); *BielŻyw* 158 (6); *GlabGad* K7v; *MiechGlab* 59 (7); *KłosAlg* A2v; *LibLeg* 7/8 (38); *WróbŻoít* nn4v (10); *RejPs* 174v (4); *ComCrac* 22 (10); Zeliílawíki na boru Slyefchnífkim woízy na ktorich ízukno bilo pobral ktore ízukno miedzi íchobą roíchdzielili *LibMal* 1543/68 (21); *SeklWyzn* c4 (2); *HistAl* A5v (14); *KromRozm I* G3v (2); *MurzHist* N2v; *MurzNT* 116 (2); *MurzOrt* Bv; *KromRozm II* a4v (22); Abowim wnet íye zczáł ípor myędzy nimi [...] Ktory ípor

Potym przy oŃtátnyey wyeczorzy páńŃkyey znowili *KromRozm III* M6 (17); *Diar* 19 (4); *DiarDop* 109; *GliczKsiąż* F6 (42); *LubPs* Sv (7); A iefliby Sąd był nie w then dzień/ ktory ieft Wyłożonemu Sądowi náznáczony/ ále s potreby/ (kthory Sąd póŃpolicie zowá potoczny álbó potrebnym) tedy Sędzia inny póŃtępek będzie chowá. *GroicPorz* 12 (31); *KrowObr* 75v (75); *RejWiz* A5; *Leop Hebr* 3/6 (17); A then tákowy Ńwiat [...] názwá Dawid KoŃciołem wielkim: ktory KoŃcioł wielki/ iefli nic w łobie krzeŃciáńŃkiego niema/ tedy odstápił od Bogá *OrzList* a4 (13); *UstPraw* I (65); *WyprKr* 14v; *BibRadz Ex* 28/14 (64); *OrzRozm C* (38); *BielKron* 290v (124); *GrzegRóżn* K2 (11); *KochSat* A2v; *KwiatKsiąż* D3 (28); *Mącz* 155c; *OrzQuin* T2v (38); Tám gdzie z zdrowym rozŃádkiem fá y piękne cnoty/ Ktore widzę v ciebie nadrozŃze Klenoty. *Prot* Av; *SarnUzn* B3 (4); *SienLek* 91 (13); *SienLekAndr* a3v; *LeovPrzep* Fv (39); *RejAp* 148v (9); *GórnDworz* L1 (26); *GrzepGeom* D3v (4); *HistRzym* [39]v (5); iákobychny [...] chodzili w ŃpoŃeczności tego Ńwiętego á wiernego koŃciołá iego. W ktorym koŃciele á w ktorey ŃpoŃeczności/ day Pánie Boże ábychny Ńtale przy tobie vŃtáwicźnie trwáli *RejPos* 140 (39); *RejPosWiecz*² 94 (11); *BiałKat* 91 (17); *KwiatOpis* B; *GrzegŃm* 53 (10); *KuczbKat* 245 (13); *RejZwierc* 19v (7); *BielSpr* 61 (3); *WujJud* 98 (24); *WujJudConf* 14 (10); *RejPosWstaw* 21 (9); *BudBib* B2v (8); idź do Sárepti/ SydońŃkiego miáŃtá/ A tám cie oto prziyemie/ iuż iedná niewiáŃtá. Która wdowá/ z woley mey/ będye cye żywiá *HistHel* B2 (3); *MycPrz* II Cv; *Strum* B2v (2); *BiałKaz* D3 (3); *BudNT przedm* b3v (5); to co mowifz bárzo łácnó może być pokazano. [...] łámychze niektorych żydowŃkich Rábinow piŃmy: á náwet/ ktora ieft rzecz nápewnieyfzá/ piŃmy Ńwiętyimi. *CzechRozm* 164v (79); *KarnNap* B2 (3); *ModrzBaz* 4v (47); *ModrzBazBud* ¶6v; *SkarJedn* 108 (9); *Oczko* 6v; *SkarŻyw* 86 (21); pan Mikolay Kaczky poloszil tu przet namy w prawie NáŃzim pienádze gotowe 30m. [...] ktory pienádze Ńum^mę wiszy opiszaná CriftoŃw tempŃsky przyáł *ZapKoŃcier* 1500/39v (57); *StryjKron* 91 (39); *CzechEp* 224 (82); *KochJez* B3; *NiemObr* 24 (55); *KlonŻal* C; *KochPhaen* 5; *ReszPrz* 14; *ReszList* 160; *WerGoŃc* 217 (2); *WerKaz* 281 (2); Rácz ŃpráwiedliŃwóŃci przeŃtáć/ rácz miłóŃierdzia vżywáć: [...] prze ktore miłóŃierdzie twoie/ rácz nas zbáwić Ńtworzenie Ńwoie. *ArtKanc* Mv; *GórnRozm* H4 (14); *KochProp* 13; *KochWr* 21 (2); *ActReg* 12 (9); *GostGosp* 6; *GrochKal* 6; *Phil* C (4); *KochCz* B2 (2); *OrzJan* 79 (2); liŃt Ńrogi póŃyła do Iorámá bezboźnego krolá [...] ktory liŃt náyduie Ńię w księgách Ńtárego zakonu *LatHar* 326 (10); *KołakCath* C3 (2); *KołakSzczęŃl* Bv (2); *WujNT* 390 (72); *WysKaz* 21 (2); *JanNKarGórn* IIv (2); á tákowy czás wźięty nic nie ma dáwnościá Ńzkodźić: ktorá dáwnościá przerzeczony poymány nie będzie Ńie mógl bróńić. *SarnStat* 504 (322); *GrabPospR* L4; *PowodPr* 17 (12); *SkarKaz* 41b (11); *VotSzl* E4 (9); n<á> iednym mieyfcu bylá trćiná/ w ktorey trćinie beli dwáy Smoey wielcy. [...] ktorzy dwáy Ńmocy wielká Ńzkodę czynili w ludziach y w dobytkn *CzahTr* D4 (3); *GoslCast* 32; *SkarKazSej* 694b (5); *KlonWor ded* **2v.

W połączeniu z zaimkiem wskazującym lub osobowym (15): *Diar* 71; *LubPs* Q4 marg; *KrowObr* 119v; *OrzRozm* L3v; *KwiatKsiąż* G2 (6); WŃzelákie ziele krew dobrá mnożące/ álbó teź záŃtáwiáyące/ yáko yeft podrozni./ krwawnik Ńporyż/ które ziołá niektórzy lekarzę zowá ye Sangwinaria. *Mącz* 367b; *ZapKoŃcier* 1500/84 (3); *SarnStat* 643.

Połączenia: »ktory oto« (1): wody zimne á iádowite máia; kthóre oto wody/ gárdłá zrániwŃzy wpepele pierwéy/ Potym w té wole zwielkim zefzpecenióm náraŃtáią *Oczko* 23v.

»ktory taki« (4): jako jest w ich kanonich napisano. Ktoremu takierou napisanemu kanonowi dufając przodkowie naszy nadali takowe bogactwa ecclesiae *Diar* 69; *KwiatKsiąż* P4; *SarnStat* 698 (2).

»ktory takowy« (8): świadectwo fwe obyczaiem wyszýy opifány/ [wolno mu będzie] dąć: które świadectwá takowe nie máią bydź waźné/ tylko od oczywiłtych świadków *SarnStat* 614 (8).

»ktory też (to)« (12): *HistAl* 115; *GroicPorz* A4; *BibRadz* 2.Reg 4/2; *BielKron* 128; Rozumieiąc zywoł wieczny á nie śmiertelny/ [...] ktory też to żywoł wieczny prawdziwie w nas żaczyna y pomnaża Bog *GrzegŚm* 53 (2); *KuczbKat* 390; *CzechRozm* 27; *CzechEp* [408] (2); *NiemObr* 109; *SarnStat* 1151.

»ktory to« (238): yakom ya nyesbył Slachathnego pawla Chrczonowycza [...] przesz szyna szwego Simana Gwalthem kthory tho Szyman (poth) nyewszethł wdom moy po them tho szbyczv *ZapWar* 1509 nr 2058 (4); *PatKaz* II 42; ma [ziele] liłt podobny liłthom pńinkowym/ á w ktorimto liłtku ma macherziki/ á wnich łą iakoby iagody czirwone *FalZioł* I 6b; *MurzHist* Lv (3); *MurzNT* 58v (4); *LubPs* M3 (3); *GroicPorz* C (2); *OrzList* kt (4); *BibRadz* *4; *OrzRozm* D2; Krol też Fráncufki [...] połłał połła fwe⁸⁰ Gwilelmá ná ten Syem do Smákáldiey dnia 19 Grudniá Miefiácá/ ktory to połeł vczynił rzecz do wlytykich. *BielKron* 213 (10); *OrzQuin* Iv (11); *SarnUzn* D7v; *RejAp* AA7v; *GórnDworz* Ee7 (16); *GrzepGeom* N4v (2); *RejPos* 350 (9); *RejPosWiecz*² 95v; *GrzegŚm* 33 (2); *KuczbKat* 220 (5); *RejZwierc* 198v (2); *WujJud* A6v (2); *WujJudConf* 71; *BudNT* przedm b4; *CzechRozm* 47 (3); *ModrzBaz* 56v (3); *Oczko* 1v (20); *CzechEp* 181; *ReszPrz* 14; *ReszList* 182; *WerGośc* 217 (3); *WerKaz* 267; *ZapKościer* 1582/40v (3); *GórnRozm* E2v (5); *ActReg* 76; *GostGosp* 106; *Phil* B (2); *LatHar* 488; *KołakCath* B2; *KołakSzczęśl* B2; *WujNT* 452; Wyiáwłzy tylko rzecz/ któraby pomłty krwie potrzebowałá: którýy to rzeczy vznánié/ nam y potomkóm náłzym záchowamy ofobliwie. *SarnStat* 490 (95); *SkarKaz* 349a (4); *PowodPr* 8; *VotSzl* E2.

»ktory tu« (1): gdy ony nędzniki trędowáte vleczýc raczył/ tedy o iednymże piłze iż był Sámáritan/ á drudzy byli wlytýko żydowie/ w ktorým łie thu narodzye nabárzyey kochał *RejPos* 216.

»ktory wszy(s)tek« (31): *LubPs* Hv (2); w czwartem rzedzie/ Chryfolit/ Onyx y Beryl/ ktore wlytýki kámienie były opráwione ofádzeniem złótem. *BibRadz* Ex 39/13 (4); *BudBib* 1.Mach 5/26 (2); *BudNT* Kk3; *CzechRozm* 20 (2); *ModrzBaz* 107v (2); *ActReg* 134; *WujNT* 669; *SarnStat* 1253 (16).

Szereg: »ktory a nie inszy« (1): on ofiárował zá nas wdzięczną ofiárę Pánu Bogu Oycu łwoiemu ná ołtarzu krzyżá łwiętego/ kthora ofiárá/ á nie inłza/ vczyniła nas wdzięcznym łtworzeniem iemu. *RejPos* 47.

1) *Do rzeczownika łacińskiego (tylko w słowniku)* (3) : Insula in mari AEgeo, Teraz Nigropontem zowá/ przy którey wylpie máły łtrumieñ morzá od Mácedoniey odtrácony leży. *Mącz* 109a (3).

2) *Rzeczownik przy „który” synonimicznym lub hiperonimicznym odpowiednikiem przymiotnika (właściwego lub pochodnego), innego wyrazu zastępującego przymiotnik lub przysłówka występującego jako jeden ze składników zdania poprzedzającego* (41) : przeto y czyalo panny było czudne ktora czudnołzcz zalezy wuyłokofzczy/ w farbye/ w yakofzczy/ wczlonkow czudnym poštauyenyu *PatKaz* III 118 (2); *HistJóz* B2v; bowiem łamiecz ielł był rołtácza dołýc miáłzłzo gałęziłto/ łękowatho przy ktorých łękoch gałáłki wyrałtaią *FalZioł* I 115b (3); *GlabGad* B2 (2); iżeby wlyłtycy yedno/ to yełł zgodni byli/ yáko on yełł z oycem [...] Ktora zgodá y yednołć od poczátku áż do tych myáłł náýduye

fy wkościele poŝpolitym krzełciyáńfkim *KromRozm I K2*; *OrzQuin V v*; *RejAp 60 (2)*; iuz tám człowiek łtrácił wnet pirwłze piáwo łwoie/ niewinność y niełmiertelność/ á słał łie wnet poddányim grzechowi y łmierci/ w ktorey niewoli tám dłuęo był zádzyszerán *RejPos 14v*; *BiałKat 91 (2)*; á nád to ielzče [*Bóg jest*] namędrłzy. Ktorą madrością łwą/ łnádnie moęe miłofierdzie z łpráwiedliwością porównác *CzechRozm 219 (2)*; *ModrzBaz 28 (3)*; *SkarŻyw 293*; *StryjKron 155*; *CzechEp 303 (3)*; *ReszList 147*; *WerKaz 288*; *Phil M2*; *WujNT 76*; to podárze wdźięcznie odemnie [...] przymą; z któręy wdźięczności W. M. Pánów moich ia záwždy będe łie muśiał kochác. *SarnStat 550 (10)*.

Połączenia: »ktory to« (3): *KuczbKat 150*; *BiałKaz B*; Przeto té [*wody*] którę łą mierno ciepłę/ zdrowiu náłzemu łą naleplzē: któręgo to ciepłá iefli co w nich niedołtawa/ łátwięy dowcip w kotle przyczyni *Oczko 10v*.

b. *W odniesieniu do rzeczownika wyrażonego pośrednio przez przymiotnik dzierżawczy (16)*: *PatKaz I 10*; *HistAl D2v (2)*; To iefł gdym vtracił przyczynę Chriřtułowę/ ktoreęo iufł za šrzodek a przyłtępcę ku bogu vżywać niemogę *MurzHist L2*; dotknął łie roęow ołtarzowych [*cornua altaris*] w koło: ktory oczýsiwłly [*quo expiato*] y poświęciwłly/ wylał ołtáthek krwi ná fundámēt ięgo. *Leop Lev 8/15*; CZynili zá łynowie łfráelłcy złe rzeczy przed oblicnościá Páńłką: kthory wneth dał ie w ręce Mádyáńłkie przez łiedm lath *Leop Iudic 6/1*; *BibRadz 2.Par 19/6*; *BielKron 230v (3)*; *RejAp 1v (2)*; *ModrzBaz 113 (2)*; *KochPs 168*; *SkarŻyw 470*.

c. *W odniesieniu do czynności lub sytuacji przedstawionej w tekście poprzedzającym zdania rozwijające. Zawsze z odpowiednim rzeczownikiem odwołnym (jego synonimem lub hiperonimem) [w tym: z rzeczownikiem domyślnym z kontekstu (2)] (532)*: *ZapWar 1508 nr 2043 (8)*; *ListRzeż w. 45 (3)*; *PowUrb +2v (4)*; aby włzyłzczy porucznyczy yeznych [...] przyłzyęagály przed panem hethmanem, kthora przyłzyęaga ma bycz wedlug they rothy, nyzey napyłzaney *MetrKor 38/286 (4)*; *March¹ Wiet Av*; *BierEz Q3v (3)*; *OpecŻyw 112 (3)*; *ForCnR Ev (2)*; *PatKaz I 5v (3)*; *PatKaz II 43*; *PatKaz III 88*; *FalZioł I 111d (7)*; Ale Cletus [...] Philipa kroła dzieie wychwalał/ Dla kthorey rzeczy krol łie rozgniewał j ołzczepem go przy biefiedzie zabił *BielŻyw 104 (8)*; *GlabGad E8 (5)*; *MiechGlab 8*; *LibLeg 11/159v (10)*; *RejPs 123 (5)*; *ComCrac 12*; *SeklKat A5 (3)*; *HistAl Ev*; *MurzHist B3v*; *KromRozm II g3*; *LibMal 1554/193 (2)*; *Diar 20 (3)*; *GliczKsiąę E2v (8)*; *LubPs Z4 (5)*; obwiniony ná żálobę nic nie odpowída/ zá ktorym milczeniem zda łye iż ná obżáłowanie przyzwála. *GroicPorz aa3 (5)*; *KrowObr 51v (13)*; *Leop Ioann 9 arg*; *OrzList d3*; Kondrat v Dominiká dom kupił/ ktoreęo targu chćiał dowiełć łfołciá łwiádkow *UstPraw C4v (12)*; *BibRadz 2.Mach 12/5 (8)*; *OrzRozm Q3v*; Tęgo też Celárzá Grzegorz Papieę záklął o wyrzucanie obrázow/ w ktorey [*domyśłne: klátwie*] áę do łmierci trwał. *BielKron 167v (31)*; *GrzegRóżn D2v (2)*; *KwiatKsiąę L (13)*; *OrzQuin Q3v*; *SarnUzn B2 (3)*; *SienLek 136 (7)*; *LeouPrzep b (4)*; Miłował thę białągłowę/ [...] młodzieniec ieden čás niemáły/ zá ktorą miłocią/ y oná nákoniecz łercze łwe/ y myłł włzytkę kniemu obrociłá *GórnDworz Aa4v (9)*; *HistRzym [89] (3)*; *RejPos 168v*; *RejPosWiecz² 90v (2)*; *BiałKat a4 (3)*; *KwiatOpis D*; *GrzegŚm A3v (4)*; *KuczbKat 315 (4)*; *RejZwierc I*; *WujJud 155v (7)*; *WujJudConf 188 (2)*; *RejPosRozpr b4v (2)*; *RejPosWstaw [41⁴]v (5)*; *BudBib 3.Esdr 1/31 (3)*; *BiałKaz F4 (3)*; *BudNT przedm b5*; *CzechRozm 75v (28)*; *PaprpPan V4v*; oni włzytcy proznuią: ktore proznowanie dawa im przyczynę ábo drogę do łprołnych gier *ModrzBaz 37v (18)*; *SkarJedn 78*; *Oczko 11 (2)*; *SkarŻyw 384 (5)*; to przed prawem

nałzım vczynili, iak się przedtim w Decrećie Ie⁸⁰ Msci warowalo przy czym albo ktorym Akćie wprawie nałzım iednanie fię łtalo także i przeprofenie s łtron obu *ZapKościę 1580/8 (10)*; *StryjKron 305 (13)*; *CzechEp 205 (21)*; *NiemObr 93 (10)*; *KochWz 135*; *ReszPrz 109*; *ReszList 151 (3)*; *WerGość 229 (3)*; *ArtKanc N3*; *GórnRozm E2 (7)*; *KochWr 21 (3)*; *ActReg 22 (7)*; *GostGospSieb + 3*; *Phil I (11)*; *OrzJan 61*; *KochFrag 44*; *LatHar 201 (12)*; *WujNT przedm 7 (22)*; *WysKaz 20*; iż iemu niechcełz vczynić łprawiedliwości [...] Które nieuczynieniē łprawiedliwości łzácuię łobie ná dzieięć grzywien pieniędzy *SarnStat 1246 (45)*; *SiebRozmyśl E4v*; *PowodPr 50 (3)*; *SkarKaz 383a*; *VotSzl C3v (4)*; *PaxLiz B4v*; *SkarKazSej 707a*; *SapEpit Bv*.

W połączeniu z zaimkiem wskazującym (1): włzyłtkie práwá y przywileie [...] vmocniamy/ pochwalamy/ odnawiamy/ potwierdzamy z vmiárkowaníem niżey nápiłánych ártykułóv: zá ktorá tą ich popráwá [*quorum regulatione JanPrzyw 13*] iefli które rzeczy w przerzeczonych przywileiách były trudné/ tedy będą obiáfnionē *SarnStat 890*.

Połączenia: »ktory oto« (1): Y by nie Antychriłt [...] nowych łobie Bogow y báłwánow nie był wymyłlił/ nád one łtare Báále y Ałtároty etc. pogáńłkie iuż by ludzie ná iednym Bogu przełtáli byli/ ktorego Chriłtus zálecał/ y w duchu á prawdzie chwalić rofkázał. Z ktorých oto rzeczy/ widziłz nie máłą być roznoć miedzy zakonem łtárym/ á nowym przymierzem. *CzechRozm 95*.

»ktory sam« (2): kiedy ták bywa kulfzona czyiá cnotá/ áby iá poznawłzy y dołwiadczywłzy/ on człówiek pożytkow y czći dołtał/ [...] Ktory łani tylko kulzenia obyczáy Pánu Bogu przyłtoi. *KuczbKat 425*; *ReszList 180*.

»ktory takowy« (3): *NiemObr 74*; będąc my [...] częłtą pilnoćiá żądáni y nápomínáni/ ábyłmy Séym wálny tákowy zložyli [...] ku którym tákowym włzech łtanóv prółbam Séym ninięłzy wálny [...] zložyliłmy *SarnStat 1037 [idem] 1186*.

»ktory też« (13): *MiechGlab 19*; *MurzHist Ev*; *GliczKsiąż F8*; *CzechRozm 27v (2)*; *StryjKron 762 (2)*; A vczynił to/ iż nas pirwey vmiłował [...] Dla ktorey też miłóści temuż to łynowi łwemu nie z łolgowáł *CzechEp 189 (2)*; *NiemObr 13*; *SarnStat 369 (3)*.

»ktory to« (23): *MurzHist E*; *MurzNT Luc 2/2*; *LubPs cc4 (2)*; *KwiatKsiąż D3v (2)*; kłádzie Arcybiłkup [...] Ewányeliá [...] które to włózeniē tych Ksiąg/ wielka á łkryta łwiátoć iefł *OrzQuin T4*; *BiałKaz G4v*; *CzechRozm 139v*; *KarnNap B4v*; *ModrzBaz 46v (2)*; łtárzy ná choroby wnąętrznē/ wóđ tych cieplicznych bárho nie máłó wypijác dawáli [...] w którym to pićiu/ kiedy łye żyły otwórzyły/ náłturá zwyćiężyłá *Oczko 19 (4)*; *ReszPrz 52*; *WerKaz 297*; *Phil H*; *SarnStat 261 (4)*.

»ktory wszytek« (2): Są niektorzi/ co nie nieumieiá iedno dobrej łławy á dobrego mniániá łudziám vwłáczác/ á zlorzeczeniē y łáiániē ábo łzyderłtwem drugie trapić/ ktore włzyłtkie rzeczy náwyćey fię z proznowániá dzieiá. *ModrzBaz 13*; *ActReg 64*.

D. *Wprowadza zdanie rozwijające pozornie przydawkowe z odcieniem zdań przeważnie okolicznikowych (1787) :*

a. *Okolicznikowego przyczyny: bo, bowiem on, ten, ty (1068) :* *ZapWar 1508 nr 1991 (8)*; PÁnye boze oycze włłechmogáci ktoris łprawyedłwym odplata a grzełłnim odpułczenię obyecał [...] cyebye pokomye prółłá abi mnye łludze łwemu N. raczil dac [...] odpułczenię włłitkych grzechow mogych *BierRaj 16 (4)*; *PowUrb +2 (3)*; *MetrKor 31/620v (2)*; *BierEz P4 (2)*; *OpecŻyw 91 (24)*;

OpecŻywSandP ktv; ForCnR A4; PatKaz II 20 (7); Sluffalo aby marya byla pelna lafky ktora nyebu dala chwałą zyemy boga y pokoy rofzlala prawdzyuye lafzky pelna przełz ktorą obfytem ducha łzwyątego ddzem a rofą polano yeft kozde fthworzenye *PatKaz III 96v (23); HistJóz Cv (2);* Wfzakże nie dziw że tznoliwi byli/ Bo fie z dobré matky narodzili: Która byla rofzczka rodu Cefarfkého: Przetoż narodziła owotzu dobrého. *KlerPow 3 (2);* iefth barzo dobra Przefłka ludziem fthłuczonym albo vtrząfnionym [...] I na dychawiczę też iefth dobra ktora czyni vlżenie wpierfiach y oddech wolny czini/ y kafzel odeimuie. *FalZioł I 36a (8); BielŻyw nlb 4 (2); BielŻywGlab nlb 8 (2);* Bowiem ftopy fą fundamentem wfzitekigo ciała na kthorich ono ftoi *GlabGad F3v (9); MiechGlab 20 (2); WróbŻołt X2 (5); LibLeg 10/71 (6); RejPs 24 (6); ZapMaz V S 2/332; RejRozpr C3 (2);* A Piotr fwięty iefth zbawion/ ktory przekładał/ być wfętfze miłofierdzie boże/ niżli grzechy iego *SeklWyzn d2 (2); RejJóz B7 (4); SeklKat H3v (5); RejKupSekl a3v; HistAl D5 (13); KromRozm I C (3); LibMal 1551/163 (2); MurzHist O4v (3); MurzNT 96 (2); KromRozm II bv (3); KromRozm III P4v (3); Diar 25 (4); DiarDop 117 (2); BielKom G6v (2);* człowyek profty á nyeuk/ yákoby nye był człowyekyem/ áni żył ná fwyecye/ kthorego fprawy wfspołek fnim lámym fmyerć y grob kończą. *GliczKsiąż H3v (11); LubPs Q4 marg (5); KrowObr 192 (19); RejWiz 123 (5);* Offiary bezbożnych/ brzydliwe fą/ ktore fie offiáruią z grzechu [*quia offeruntur ex scelere: iż WujBib*] *LeopProv 21/27 (14); OrzList b2 (2); BibRadz I 2d marg (27); OrzRozm G2 (5);* vmieycie fie vbogim záchowác/ bez ktorych żadny pánem nie może być. *BielKron 108 (205); GrzegRóżn Bv (2); KochSat B (2); KwiatKsiąż D2 (13); Mącz 314a;* Iuż Bálwochwalców przeciwnych łobie żadnych nie mamy/ które wykorzenił z tego fwiátá Pan Kryftus przyfcim fwym *OrzQuin M3v (11); SienLek 3 (5); LeovPrzep H3 (3); RejAp 48 (4); GórnDworz Bbv (13); GrzepGeom B2; HistRzym 100v (6);* A ták nigdy fie Kofcioł fwięty nie vnořil/ nigdyć fie nie obładzil/ ktory mocno ftał [...] przy thym Pánu fwoim. *RejPos A6 (14); RejPosWiecz² 90v; RejPosWiecz³ 97 (2); BialKat 266 (6); GrzegŚm 3; HistLan A3; KuczKat 285 (6); RejZwierc 92; BielSpr 45 (8); KochMon 25; WujJud 38v (23);* gánimy też Rzymfką náukę o Pokucie/ ktora wfęcey pożytkom Kfiężym/ á niżli duřzam ludzkim fłużyłá. *WujJudConf 91v (10); RejPosWstaw [41²]v (6); BudBib Deut 4/19 (5); Strum M4; WierKróc A4; BialKaz C3v; BudNT Hebr 5/14 (4); StryjWjaz C4v (2); CzechRozm 161v (21); KarnNap B3v;* Szczebetliwoř w nich [*w dzieciach*] niechay hámuia/ z ktorey [*ex qua*] rořcie wielomownoř zbytnia/ y płochoř ięzyká/ w káżdym wieku nienawifna y przemierzła *ModrzBaz 10v (55); SkarJedn 364 (20); KochDryas A2v; Oczko 33 (3);* Zniwá fwęgo piérwfzy fnop tobie ofiáruię/ Cny Myfłzkowfki/ którego dobrodźieyftwém czuię Vwiązané fwé ferce *KochPs 2 (12);* fą fwięci Boży/ powinni náfzy y krwią fpoieni známi. ktore iedná mátká kořcioł fwięty Katolicki w Chryftufie porodzilá/ ktorzy w tymże domu y ná tychże potráwách co y my wychowani fą *SkarŻyw A3v (38); KochTr 23 (2); StryjKron 627 (5); CzechEp 263 (15); KochJez A4v; NiemObr 88 (16); KochEpit A3; ZapKořcier 1584/49; ReszPrz 84 (5); ReszList 163 (7); WerGořc 203 (3); KochPam 82; PudlFr 55; ArtKanc N6v;* iáko my bydlá náfzego nie poruczamy w opiek temu ábo owemu wołowi [...] Ale człowieká czyniemy nád tym páłterřem/ ktor [*! przy końcu wiersza*] iefth dáleko wyfłzey dołtoynořci/ niż twarz niemá *GórnRozm M4v (4); KochProp 15; ZawJeft 22; ActReg 95 (6); GostGosp 110 (2); GostGospSieb +4; GrochKal 10;* Miłořc teđy ludzka napożytecznieyfza iefth/ y ku beřpiecznořci zdrowia/ y ku możnořci. Lecż boiaźń iefth zły ftořż dłuđo wiecznořci/ ktora ie

przywodzi do życia trwożliwego z nieślawą wielką. *Phil* P3 (10); *KochFrag* 21; *OrzJan* 7 (3); *LatHar* 511 (10); *KoлакCathOkuń* A2v (2); *KoлакSzczęśl* C4; *Wziął ią do siebie*. [*Ioann* 19/29].) Abo ná fwoie; nie máiętności/ ktorych żadnych nie miał/ wżytko opuściwszy: ále ná poślugi/ y na fwą opiekę. *WujNT* 383 (62); *JanNKar* Ev; Stárořtowie [...] na roboty do źemie Wołofkię pufzczác nie máią ludzi/ ktoré tám Wołochowie póymowáią/ y potym do Turek przedawáią *SarnStat* 523 (22); iáko człowiek śmierci/ wielce fię fmećił/ którą widział bořkim okiém fwoim. *SiebRozmyśl* 12; *GrabPospR* L (2); *KlonKr* D2v; *PowodPr* 62 (8); Iáko świátłość fłoneczna/ gdy fłonce wřchodźi/ pomáłu rořcie. nie iżby iey fłonce nábywáło iáko nowey świátłości/ którą zázwdy w łobie ma/ ále iż fię pomáłu ziąwia y nieiáko z řtrony nas rořcie. *SkarKaz* 45b (27); *CiekPotr* 7; *CzahTr* G2v (6); *GosłCast* 74; *SkarKazSej* 683 (15); *KlonWor* 52 (4).

W połączeniu z zaimkiem wskazującym lub osobowym (4): Nie lękaycie fię nic fynacźkowie moi mili/ ktore Ia was łobie iáko znowu rodzę/ gdyżem ia iefłth opiekálnikiem wářzym. *RejPos* Ooo2; fzedłem [...] wyřławiáiąc bárzo Nawysźe⁸⁰ dla onych rzeczy dziwnych/ ktore miał czáfu fwego řpawić. Ktory on fám wżytko rozřádza [*et quoniam gubernat ipsum*] y ty rzeczy ktore z czáfem fwym przychodzą *BudBib* 4.*Esdr* 13/57; *StryjKron* 667; *ZawJeřt* 40.

Połączenia: »ktory ono« (1): Potym Iágeło mćczác fię fmierci Woydiłá Zięćią fwoiego/ ktorego ono był Kieyřtut dał obiećić/ kazał też wpleść wkoło Wuia Mátki Witołtowej *StryjKron* 467.

»ktory sam« (2): Odpifáli záfie káplanom Ierolimřkim fáłřzywi prorocy z Bábilonu/ rádzác áby był wřadzón Ieremiařz/ ktory fám rádził ludu pořpolitemu áby oráli/ fiali/ żony poymowáli/ budowáli/ y wfzelkie gořpodárřtwá czynili *BielKron* 95; *OrzQuin* S3v; *SkarKaz* 606b.

»ktory też« (1): A tu wwiąźł Luter ná náuce o Sákramenciech/ áni mogł Antykryřtá z gruntu obálic/ ktorego też Cerymoniy Żydowskich y pogáńřkich vżywal. *GrzegRóżn* F4v.

»ktory wszytek« (1): Acz rozmáite wodne możności podniořly funne burzliwocři fwoie/ ále on řnádnie to wfkromić może wielmoźnořciá fwoią kthore on wfřytki głębokocři morřkie opánowáł. *RejPs* 138v.

α. *Rzeczownik odnořny (jego synonim lub hiperonim) ze zdania nadrzędneho powtórzonny przy „który” w zdania rozwijajácym* (15) : ale day zakwitnac nam wcnotach wfprawiedliwocři a wdobrych wczynkoch: z ktorych kwiatkow pochodzi zázwdy owoc przyiemny tobie nář miły panie. *RejPs* 127; *MurzHist* P3v; *KrowObr* 194 (2); *OrzQuin* F3v; ábyřmy go być prawdziwym Człowiekiem y prawdziwie vmárřym wierzyli/ nie wnet po śmierci ále trzećiego dnia ożył: ktory czás ku dořwiadczeniu prawdziwey śmierci dořtáteczny był. *KuczřKat* 50; Abowiem iedni o fłowie [...] wářpic poczynáią/ iefłize iefł fłowo Boże/ ktorego fłowá řkutku bárzo rzadko/áľbo nigdy práwie obaczyć nie mogą. *RejPosRozpr* b3; *ModřBaz* 33v; Nie iżby fię Litwá od tego czáfu niedawnego [*r. 1205*] począc miáłá/ ktory narod řtárodawnych lat w tych mieyřcách gdzie y dźiř mieřřkał *StryjKron* 244; *NiemObr* 11; *GórnRozm* A2; *Phil* M.

Połączenia: »ktory sam« (1): iefłi iá [*Kartaginę*] zágubimy ogniem/ vpádną Rzymiánie przez pokoy á proźnowanie [...] gdy ich zá dlugi czás nikt ná to mocny pobudzác nie będzie/ ktora ie fámá tylko Cártago pobudzáłá. *BielSpr* 39.

»ktory taki« (1): v práwá Duchowného tych kauzy máią bydź odpráwówané/ ktorzy się dobrowolnie wdáią y zápińią w práwie Duchownym. Wyiáwłzy te zapisy/ któreby kmiecie [...] czynili między sobą v řádu duchownego. Które tákie zapisy [*Nam tales inscriptiones JanStat 236*] [...] nie máią Dnchowni dopuřzczáć v siebie *SarnStat 214*.

»ktory to« (1): Ná ořtátek iákie obyczáie ábo żywot Křiężey y Mnichow we wřzyřtkiey tey częřci řwiátá Křeřciánřkiego/ ktorzy to Křięża nie myřlá o ty^m co mowi Apořtoł *WujJudConf 242*.

β. *Rzeczownik odnořny w zdaniu nadrzędnym wyrażony pośrednio przez przymiotnik dzierżawczy (20)* : gdi cicek prawy twardřzi niź lewy zniamię ieřt pocęcia płodn otroce^{ęo} ktori zawnę przy prawey řtronie bokn się poczyna, przeto teź ku oney řtronie więcey się mleka zchadza ku pożywieniu. *GlabGad D7*; aby nie wáępili w miłofierdziv bozym/ ktory ná ten řwiat/ nie dla řprawiedliwych/ ale dla grzeřznych łvdzi/ zeřláł Syna řwego/ aby przes mękę iego byli zbawieni *SeklWyzn g3v*; *KromRozm I M4v*; *MurzHist I2v*; *OrzRozm O*; *BielKron 398 (5)*; *OrzQuin C3*; *SienLek 139*; *HistRzym 75*; A w tym niezmierna dobroc y łářká Boża wielkiey chwały y dźiękównia bárzo ieřt godna/ ktory tego krewkořci ludzkiey dopuřcił/ áby ieden zá drugiego moęł dořyc vczynić. *KuczbKat 225 (2)*; *WujJudConf 204*; *CzechRozm 174v (3)*; A ták Zydzi/ iż nie z wiáry P. Chriřtnřlowey (ktore^{ęo} wzgárdzili) ále z vczynkow zakonnych řzukáli řprawiedliwořci/ řá w niepráwořci řwey zořtáwieni *WujNT 553*.

b. *Podajęcego uzasadnienie, rację lub przesłankę dla twierdzenia albo pytania wyrażonęo w zdaniu nadrzędnym: skoro, jako że on, ten, ty (64)* : Co mu wáżne wielkie zboże, Ktoreęo pożyć nie może? *BierRozm 14*; *SeklKat L4*; *KromRozm I L2v*; *KrowObr 221 (20)*; A przetoź/ izaźmi teraz nie wierzyćie? Iźali krol nie ieřt wielki w mocy řwey/ ktoreęo wřzyřtki źemie obawiáią się dotknáć [*quoniam omnes regiones verentur tangere eum Vulg*]? *BibRadz 3.Esdr 4/28*; A zaź nieřprawiedliwy Bog ktory karánie przepuřzcza [*qui infert iram*]? *BibRadz Rom 3/6 (6)*; *OrzRozm Kv (2)*; *BielKron 83 (3)*; Czegořz się tedy o przyřłzym řtáreu řpodziewáć mamy/ ktory iuř yeřt wřzwey młodořci řkápy y łakomy? *KwiatKsiąź Cv (4)*; *Mącz 270c*; *RejAp 133v*; *BialKat 141*; *WujJud 107v (6)*; *ModrzBaz 80*; *SkarJedn 46 (2)*; *SkarŻyw 242 (3)*; nie w wielkiey wadze byli biřkupowie Rzymřcy/ ktorzy ná ieden mándat Ceřářřki mńřieli z Rzymu vřtěpowáć. *NiemObr 60*; *WujNT 2.Petr 2/15*; *WysKaz X2 (3)*; *SkarKazSej 664a (3)*.

Połączenia: »ktory sam« (1): nie baczyli jenak przyczyny, przeczby się egzekucyi na teraznieřszym sejmie dosyć stać nie miało, dla ktorej samej byli od rycerstwa koronnego na ten sejm wyprawieni. *Diar 25*.

»ktory to« (1): zayřte mńřyálczy bycz y był řzwyáty zyuoř řzwyátey anny wktorym to nořzyla poczáwłzy matką bożą *PatKaz II 71*.

α. *Rzeczownik odnořny ze zdania nadrzędnego powtórzonny przy „który” w zdaniu rozwijajęcym (1)* : Gdy tedy Křięża ná Sądźiech řwych/ niernřzáią řtanu/ áni ořoby/ áni máiętnořci nářzey/ vřzędnie nam opinie kácerřkie gánić będą/ niewiem czemuby Sádem řwym/ nam nieznořne być miały/ ktory Sąd oni máią od řámego Bogá dány/ y od Krolow Vpřywileiowány. *OrzRozm I*.

c. *Okolicznikowego celu: aby on, ten [zawsze z trybem warunkowym] (111)* : *OpecŻyw 2 (4)*; *BielŻyw 90*; *LibLeg 11/185v (3)*; *RejPs 98*; *Rejřóz Q4*; *HistAl D3 (2)*; *KromRozm I B3 (2)*; zeřláł

Bog oćyec fyná fwego yedynego ná fwyát/ ktoryby ludźye ták záfzłe y záginełe [...] ku vznányu bogá práwego [...] przywyodł *KromRozm III Bv* (4); *GliczKsiąż L4* (2); A dla tego Prorok fwięty prósi ná końcu/ áby Kriřtus był pořlan/ ktoryby tę złořć ich/ przez opowiadánie Ewányeliey/ w nich pokarał. *LubPs Dv*; *GroicPorz mm3v*; *KrowObr 92* (2); *Leop 1 Par 25/1* (3); *OrzList g4* (4); zebrałem z Izráelá przednieyřze kthorzyby řzli zemną [*congregavi Je Israel principes ut ascenderent mecum*]. *BibRadz 1.Esdr 7/28* (4); wybrawřzy męże godne z Izraelfkich ludzi/ przełóżył ie nád ludem pořpolitym/ ktorzyby řadzili lud Boży káźdego czáfu *BielKron 32*; wybráli Walterufá Krombergá/ ktory by řtáre mieyřce Prufkich Miřtrzew řpráwował *BielKron 203v* (44); *GrzegRóżn Fv* (3); *Mącz 314b*; *WujJudConf 211v*; Trzećiego roku potym/ wypráwił Iázon Menelaufa Symonowego [...] brátá ktoryby odniořł pieniádze [*portantem pecunias PolAnt, Vulg: áby odniořł pieniádze WujBib*] *BudBib 2.Mach 4/23*; *CzechRozm 213* (3); *ModrzBaz 117v* (5); *SkarJedn 81*; *Oczko 30*; *SkarŻyw 373* (7); Wypráwili tedy zaráz Pánowie Koronni do Litwy Pořly/ ktorzyby Sigmuntá ná Kroleřtvo Pořlkie Oyczyřte y Dziádowřkie przyprowádzili *StryjKron 707* (4); *NiemObr 134*; *ArtKanc 116v* (2); *GórnRozm L*; *ActReg 25* (2); *OrzJan 136* (3); *LatHar 678* (2); *WujNT 579* (2); *SarnStat 1222* (8); *SiebRozmyřl L3v* (2); Pánie/ řlábiřmy ná táká drogę/ wielkiey nam pomocy potrzebá/ [...] Pořli Ducha ř. ktoryby nas řtáre iuż y w złořćiach zgrzybiáłe ná tę drogę pořiliř [...] pořli řkruchę zá grzechy/ ábyřmy z nich iáko z ciężkiego błotá wychodřili. pořli Anyoły/ ktorzyby nas od rozboynikow y pokus bronili. pořli řzáty řáki y niewinnořci y řpráwiedliwořci twoiey/ ktoreby nas zágrzaly y tobie wdźięcznemi wczyniřly. A my ochotnie řię do ćiebie pokwárim. *SkarKaz 245b* (6); *VotSzl B4v* (2); *CzahTr Cv*; *SkarKazSej 697b*.

α. Rzeczownik odnořny ze zdania nadrzędnego powtórzonny przy „który” w zdania rozwijájącym (1) :

Pořczenie: »ktory to« (1): mieyřze wrzędnego Kářlaná/ od Piotrá Rzymřkiego do Pořlki pořřanęgo/ ktoryby to Kářlan wrzędny/ dał w ręce Królowi twemu Miecz/ ku obrónie wolnořci twęy. *OrzQuin X2v*.

β. Rzeczownik odnořny w zdaniu nadrzędnym wyrażony pośrednio przez przymiotnik dzierżawczy (1) : áby ludzie [...] tym chćiwiey prágnęli przyřciá Kriřtuřowego/ ktoryby ie od grzechow wykupiř y wybáwiř *BibRadz *6v*.

d. Okolicznikowego stopnia i miary. W odniesieniu do przymiotnika lub zaimka, zaráwno jako przydawki, jak i w orzeczniku [w tym: to pořczeniu z zaimkiem przysłówkowym: „tak(o)” (151), „jako” (5)]; *tak, że on, ten* (176) : Nieřłuznac Filozofowi/ O ták lekkich rzeczach wiedzieć/ Ktore może vczeń powiedzieć. *BierEz Cv*; *OpecŻyw 102v* (4); *HistJóz B2v*; *KlerWes Av*; *RejPs 218v*; *SeklKat F2*; A ktoż by tak řřalony był Ktory by temu niewierzřł *RejKup ř5v* (2); *KromRozm I N2* (2); *MurzNT 116*; *KromRozm II v*; *KromRozm III Pv*; *Diar 82*; *LubPs P6*; *GroicPorz q3v* (2); A Pan B. towarzyřzá niechce mieć y tákowy ieřř Pan zawiřny/ ktory ćci řwoiey niechce dáć řadnemu řtworzeniu. *KrowObr 220* (3); *RejWiz 112v* (4); *BibRadz *4v*; *OrzRozm N3* (2); *BielKron 178* (2); Tot res repente circumvallant, ut emergi non potest, Ták wiele rzeczy z nienacká przypádáyá z których řie yeden trudno wyplieřć może *Mącz 218c* (3); *OrzQuin Dv*; *SienLek 152* (2); *LeovPrzep F2*; *RejAp 80* (2); *GórnDworz II* (9); *HistRzym 98v*; *RejPos 63v* (10); *RejPos Wicz³ 98v*; to imię ieřř chwálebnę y řřrářliwé: którego řye wřzyřcy boiá y przed nim drżá. *BialKat 206* (2); *KuczbKat 235* (2); *RejZwierc*

70 (8); gdżż ták żadney rzeczy trudney niemálz ktoreby nie mógł vmieć/ kto ma chuć dote⁶⁰/ áni też tej nędze niemálz ktorejby nie wycierpiál czálu potrzeby *BielSpr* 28v (3); *WujJud* 202v (2); *RejPosWstaw* [143²] (2); *BudBib* b2v (2); *BialKaz* D; niemálz tak podłych kśiąg z ktorychby fię pilny Czytáčż nie mógł częgo nauczyć. *BudNT przedm* dv (2); *CzechRozm* 103 (2); *PaprPan* Dv (6); żadne przyrodzenie nie może być ták dobre [*tam bona*]/ ktoreby się niemiało zepłowác [*quin ... fiat vitiosa*] [...] żadne przyrodzenie nioieft ták złe [*tam mala*]/ ktoreby się niemiało zgodzić do łprawowánia rzeczy dobrych y powinnyh [*quin ad frugem ... bonam perveniat*] *ModrzBaz* 8v; żadne pożytki z woyny nie mogą być ták wielkie/ ktoreby z łzkodámí zrownác mogły [*tanti sunt, ut ... compensari queant*] *ModrzBaz* 108 (12); *Oczko* 38; *SkarŻyw* 143 (5); *KochTr* 6; *StryjKron* 26 (2); *CzechEp* 88 (5); *NiemObr* 110 (4); *KlonŻal* B2v; *ReszHoz* 122; *KochPieś* 52; *ArtKanc* K19v (2); *GórnRozm* G2v (2); *KochWr* 20 (2); *PaprUp* H2; zadnego Dziedzictwa niemamy. ani my ani nikt miec nie może, nad tak wolnym narodem, ktory sobie wolnie Pany zawsze obierał *ActReg* 43 (2); *Calep* [693]b; *Phil* S; *GórnTroas* 19 (2); *KochPij* C2 (2); *KochFrag* 52; *GrabowSet* X2; *OrzJan* 11 (7); *LatHar* 231; *KołakSzczęśł* B2v; *Rybęśli* D; iáko to wielki/ ktoremu też dzieięćinę z korzyści dał [*quantus sit hic cui et decimas dedit*] *Abráhám Pátryárchá. WujNT Hebr* 7/4 (6); *KmitaSpit* B2; *PowodPr* 16; *SkarKaz* 381b (7); *CzahTr* E4v (2); *SkarKazSej* 705a (2); *KlonWor* 22 (2).

Połączenie: »ktory oto« (1): bacż iako wielkié mocy ieft wiara/ ktorá oto nie telko fobie/ ale ij drugiemu pożyteczná ieft. *OpecŻyw* 43v.

e. Okolicznikowego przyzwolenia: choć on, ten (140) : *OpecŻyw* 62 (3); Iako niemocny poki żyw ielth zawżdy lekarłtwa patrzy iżby ku zdrowiu przyłzedł, ktoremu dołkonałe przydz nie może. *BielŻyw* 139 (2); *GlabGad* 17; *RejPs* 115; *LibLeg* 11/27 (2); *SeklKat* F3 (2); *KromRozm I O*; *Diar* 41 (2); ładż fie ná wyełkye rzeczy/ będąc profłtemi żakámí kokosłá fie by kokosł łámá nád łwemi yáycy/ s kthorych fie tylko kurczętá á nye orłowye wylągáyą. *GliczKsiąż* L6; *LubPs* R6; Z kąd przychodźi iże Cyrograffy máłey wagi bywaią/ nád kthore ku dowodowi niewiem możeli być co ważnieyłżego, *GroicPorz* y (2); *KrowObr* 111 (7); *RejWiz* 86v; *Leop Gal* 1 arg; *BibRadz I* 196a (5); *OrzRozm* Hv; Zumiał fie Filozoph/ áni żadnego łłowá ná to nie mógł odpowiedzyeć/ ktory przed tym wiele mowił przeciw krześciánom *BielKron* 155v (29); *KwiatKsiąż* II3; W Ewángeliey słowo boże bywa prziirownano niewodowi w morze pułzczonemu/ które rzeczy niewód á słowo łą od łiebie dáleko różne *Mącz* 276d; *OrzQuin* V2v; *SienLek* 197; *RejAp* 135v (3); *GórnDworz* V5v; *RejPos* 67v (4); *RejPosWiecz*³ 96; *HistLan* F5v; *RejZwierc* 153v (2); Confefsionište przeyrzenie łwe iálnie widżą/ ktorego żaden żywy człowiek wiedzieć niemoże. *WujJud* L14v (5); *RejPosWstaw* [41⁴]; Dawno fie też przypytywá do Szpitalá/ to ieft Prufkiey źiemie rzelża Miemiecka/ kthorzy do niego nigdy nic nie mieli *MycPrz* II C (2); *CzechRozm* 208; *PaprPan* I2v (3); *ModrzBaz* 32 (4); *SkarJedn* 34 (6); *SkarŻyw* 599 (2); *StryjKron* 782; tedy to włzytko ná dawno pomárłe wkládáią/ y od nich tego w czym łámi łobie nie pomogli profłżą/ o ktorych twierdżą iż łpią y odpoczywáią *CzechEp* 84; *NiemObr* 9; *GórnRozm* C3v; *PaprUp* Fv; *GostGospSieb* +4; *Phil* K4; *OrzJan* 47 (2); *LatHar* 648; *KołakSzczęśł* C3; *WujNT* 71 (3); *SarnStat* 611; Elźbietę poćielzył/ że łynem zálłapiłá Choć łtára: y która dotąd niepłodną byłá. *SiebRozmyśl* F3; *ZapMaz II G* 97/89v; *GrabPospR* L3 (2); *PowodPr* 21; *SkarKaz* 485b (8); *SkarKazSej* 659b (7).

W połączeniu z zaimkiem wskazującym (1): A choć by też Inadz żaden inŝy z ćwiczzenia w piśmie pożytek nie był/ ktorých zaifte wiele ich ieft/ y wielkich/ á wŝakofz wielkiey by to poważności á zacznosci rzecz byla *KwiatKsiąz* G3v.

Połączenia: »ktory ono« (1): A tymi porażkami frogimi/ y fpuftofzenim ziem swoich/ Wafil Kniáz Moŝkiewki pyche hárdą złożył/ ktory ono przedtym iufz był do Cefárzá y do inŝyich Pánow roŝpifał/ coby mu rádzili z Krolem Polŝkim Sigmuntem poimánym czynić. *StryjKron* 747.

»ktory to« (1): Abowiem rodzicy gdy wielom dobrze czynią/ nie Bogu/ ále owŝzem ŝwiátu tym fie zálŝużyć á podobác chca/ przetoż teŝ onych dobrodziejstw oddánia nie ŝkad inąd iedno od ŝwiátá fpodzyewác fie mogą/ ktorego tho włafność ieft/ dobrodzyeiom ŝwoim zle to oddawác. *RejPosWstaw* [41⁴]v.

f. *Okolicznikowego warunku* [w tym: z trybem warunkowym w zdaniu podrzędnym z „który” (9)] (36) : Nie pomogác miáftá grody/ W ktorých niemálfz wnétrzney zgody *BierEz* 14; Pifarz kthoryby nápiŝał nieŝlufzny Zapis álbo Liŝt/ rękę tráci [...] A gdzieby ŝáfŝzował Kŝyęgi Mieyŝkie/ ŝtawa ŝye bezecnym *GroicPorz* d4v; *KrowObr* 25v; *UstPraw* H3v; Bo pewnie nazacnieyŝy muŝi fie obłádzic/ Ktory fie da áfektum/ bez rozumu rządzic. *RejZwierz* 50v; *OrzRozm* T4; A od tego czáfu vchwalono ieft ten Státut/ áby vrząd mieyŝki nie trácił żadnego ŝláchcicá gorącym práwem/ przy ktorýmby nie było vrządu Grockiego *BielKron* 418v; *RejPos* 198; *ModrzBaz* 66 (2); *SkarJedn* 230 (2); Wŝákże vcznie ŝwoie vpominał: áby ŝobie wtey mierze zá iego przykłádem nie vfáli: á bez dáru Boŝego/ ktoregoby nie wzięli,/ w tákie ŝię poŝugi dla vpadku nie wdawáli. *Skarŝyw* 211; *GórnRozm* 13 marg; *GostGosp* 42 (4); NAdáremné ŝá práwá ktoré od wŝytkich nie bywáią chowané [cum vana ŝit lex niŝi obŝervetur *JanStat* 156] *SarnStat* 49 (6); Iednák to ŝię nie dla tego mowi/ áby ŝyn ktorego Pan Bog do zakonu/ ábo iákiey ŝlufby ŝwey powołał/ rodzicom ŝię opowiadác nie miał/ o ktorých wie iż mu przefzkody nie vczynią. (marg) Moŝe y pytać iefli wie že mu nie przefzkodzą. (–) *SkarKaz* 44a (7); *CzahTr* L4; *KlonWor* 69 (3).

Połączenie: »ktory ... tedy« (1): Kmiec ktory vgoru przede ŝniwy nie poorze y fpráwowác nie pocznie/ tedy mu Vrzędnik/ Włodarz/ vrobek ma hámowác. *GostGosp* 44.

g. *Okolicznikowego czasu: gdy on, ten* (41) : *March*¹ A4; *ZapWar* 1528 nr 2417 (2); *FalZioł* I 106c; *SeklKat* Z3; *KrowObr* 122 (2); Drugi [grzech Dawida] o tego Misbofetá/ iż pochlebcy Sybie dáł mioyŝce powieŝci fáłŝzywey/ ktory ofkárzył niewinnie Misbofetá ŝyná cnotliwego Ionáty *BielKron* 73 (3); *OrzQuin* Y2; *GórnDworz* L18v; iákoŝ vczynił Iezus dwiemá pátnikom idącym do Emaus/ kthory ŝnimi w dom ná goŝpodę wŝedł. *HistRzym* 53v; *RejPos* 185 (2); *BialKat* 198v; *Grzegŝm* 34; iż fie on [...] gniewa ná ludŝi/ gdy oni názywáią zle dobrym/ á dobre złym : ktorzy kłáďá ciemnoŝć zá ŝwiátloŝć/ á ŝwiátloŝć zá ciemnoŝć: ktorzy kłáďá gorzkie miáfto ŝłodkiego/ á ŝłodkie miáfto gorzkiego *CzechRozm* 218 (3); *ModrzBaz* 30 (6); *SkarJedn* 44 (2); *Skarŝyw* 328 (3); *ArtKanc* F15v; *Phil* F4 (5); *WujNT* 93; Nie zgánił P. IEZVS Mágdáleny/ ktora drogá máŝć ná ciáto iego/ iákoby iufz ná ciáto vmárle wylaá *SkarKaz* 386a; *SkarKazSej* 659b; STEPHAN/ ktory obaczył dŝielnoŝć Páńŝką w tobie/ Iŝ mądry był/ mądrogo połáďził przy ŝobie. *SapEpit* [B2].

h. *Okolicznikowego skutku: wskutek czego, że on, ten, i stąd on, ten* (13) : *Wróbŝołt* 82/10; Tę to [kabalę Berezyt] vmiał Adam pirwŝy/ ktory káŝdey rzeczy imię nálaŝł/ biegom niebieŝkim rozumiał/

[...] Tę tho [*Tromancyjā*] mienia vmiął Moizefz/ który thā nāukā rozmaite cudā czynił/ z rozgi wężā przemienił/ wodę w krew obrocił [...] Tey też nāuki nāuczył fwego wiernego kápłaná Aaronā/ ktoremu rozgā zākwiłā w ręku. Też Iozue/ który nád przyrodzenie fłońcu ftānāc rokzakał. *BielKron* 46 (8); *OrzQuin* Kv; *KuczbKat* 5; Iāko zālię temuż Abrāāmowi błogofłāwić raczył y z żonā iego Sarā/ kthora wdziwiędzdziefiāt lat vrodziłā mu onego fynā ā zacznego ā fwięthego Pātriārche Izāākā *RejZwierc* 124; *CzahTr* G2.

i. *Zastępującego podrzędne zdanie spójnikowe dopełnieniowe, podmiotowe lub orzecznikowe: że on, ten, żeby on, ten* [w tym: z zapowiednikiem (18)] (32) : *March*¹ A4v; *FalZioł* V 36; Poczym poznać mądrego (–) który niefzkodzi aczby też mógł, a fzalonego potim, kthory chciałby zāfkodzić ā niemoże temu nie vczynić. *BielŻyw* 37 (2); *GlabGad* L6 (3); *RejRozpr* Av; O fpowiedzi też trzymam/ ktorām naprzod powinien czynić panv bogv *SeklWyzn* c4; *ZapWar* 1547 nr 2641; poflāł naprzod do kołcyołā Hāmonowego āby nāmawiano kápłany/ ktorzyby Alexāndrā przywitāli fynem Iowiffowem *GliczKsiąz* B6; *RejZwierc* 138v; Iuż obaczyfz iāko fie ia obchodzić będę z Fārāonem/ który gwałtem przymużony/ nietylko ie wypuścić/ āle ie mocnā rękā wypędzić muśi z ziemiē fwey [*videbis quae faciam Parhoh, quia in manu forli dimittet eos*] *BibRadz Ex* 6/1; *BielKron* 80v (2); *GórnDworz* Ddv; Gdyż wiefz co fie sftāło onym fałefznym prorokom Achābowym/ ktore Heliafz pomordował. Gdyż wiefz co fie sfthāło Dātānowi y Abironowi [...] iż ie zyemiā požarłā [...] Gdyż wiefz co fie onemu Prorokowi sftāło/ kthorego był Lew rozdrapał. *RejPos* 188v (4); *HistLan* B2; *RejZwierc* 250v; Toć fā dobrodzieyftwā od niebofzczykā Krolā [...] Coronie tey/ y wfyfłkim obywatelom iey vczynione/ ktofz tāki zwas będzie/ ktorych zā wdzięczne nieprzymie? *BiałKaz* Lv; *SkarJedn* 35 (2); A iż Papież nie po te^{mm} z ktorymbyfmy fię my rozpierāli: bo [...] trudny nam nędznikom do rozmow z nim przyftęp *CzechEp* 90 (2); y groźi ftolicy Papieſkiej/ ktora āż do przepāſci zepchnionā być ma *NiemObr* 155 (3); *ArtKanc* I18v; *GostGosp* 116.

j. *Zastępującego współrzedne zdanie przeciwstawne: ale on, ten* (94) : wyedno fzwyaōto fwymy fzwyaōtymy touarzyfzmy przyfzedł [*Joachim*] ku oltarzouy ofyarouacz panu bogu kthorego kaplan od ofyarouanya fkrzytanym odepchnāł *PatKaz III* 104v; *FalZioł* V 75v; *BielŻyw* 58 (5); *MiechGlab* 76; povynny sżā, stharadawna dawacz plath pyenyāzny kfzyandzv poſnanfkie^{mm} Bifkupowy, kthorego od vyelya lath nyedavayā *LibLeg* 7/69v (4); Item zeznal yfz thowarziſchowy fwemu Ianowy wozniczczē vkradł thalyer skalyethy wēfzpyaczky, kthori rnv zafzyā wrocziel *LibMal* 1553/174 (15); *SeklWyzn* a4v; *MurzHist* Q4v; *KromRozm II* d2 (2); *GliczKsiąz* B3; *Leop* 1.Par 11/18 (4); Abowiem Achāz pobrał niemāło z domu Pāńfkiego y z domu Krolewfkiego y od Kfiāzāt/ ā dał Krolowi Afyriyſkiemu/ który go przedfię nie rātował. *BibRadz* 2.Par 28/21; Chciał Papież/ āby thā oprawā koſcielna byłā tāiemna/ ktorā wfytcy obaczyli *BielKron* 216v (8); *KwiatKsiąz* C4; *Prot* B3v; *SarnUzn* C3; *KuczbKat* 50; *WujJudConf* 233v; *MycPrz* II C2; *ModrzBaz* 135v; *SkarJedn* 265; *Oczko* 28 (2); vftā fobie y wārgi chcāc oberznāć/ gdy by zniewolonā od pohāncow czyfstoſć trācić miāłā/ y pewnie by byłā vczyniłā w tākiey niewoli/ ktorey iey Pan Bog vchował. *SkarŻyw* 162 (3); *StryjKron* 135 (5); *CzechEp* 198; *KochFr* 94; *ZapKoſcier* 1584/49 (2); *WisznTr* 4; *GórnRozm* Cv; Wiem ze inatzei wiſlawia [!] go ci ktorem/ bel tilko ſamem pozitetznim ktorich yeft niewiele. Inatzeici ktorem bel nie Panem ani Krolem ale Tiranem/ tich yeft niemalo *Paprup* E3 (2); *ActReg* 107; *GostGosp* 8; *KochCn* B3v;

WujNT 429 (7); SarnStat 369 (3); CzahTr H (2); OD Bogá włytko/ Pan to dobrotliwy/ Ktoemu śpiewać/ iáko on łzczeńliwy Aniołow załtęp/ niemogę/ choć żądam SzarzRyt B4.

W połączeniu z zaimkiem wskazującym (2): *BielKron* 253; Zbudował potym Sálomon dom dziwnym kółztem łprawiony/ ktory y ten záginie. *RejPos* 24.

a. Rzeczownik odnośny (lub jego synonim) ze zdania poprzedzającego powtórzony przy „ktory” w zdaniu rozwijającym (5) : potym mówią/ Ieden iełt Bog Troiáki/ ktoremu Bogowi piłmo łię przeciwi rzekąc/ Trzey łą iedno *GrzegRóżn* H4; *SkarJedn* 263; *CzechEp* 415; *WerKaz* 291 (2).

k. Zastępującego współrzędne zdanie wynikowe: więc, on ten (12) : *PatKaz III* 144; Abowiem dzień ten Pána Boga záłtępow/ dzień iełt pomłty/ áby łię pomścił nád nieprzyaścioły łwemi/ ktore miecz pórzre y náłycon á nápoion będzie krwią ich *BibRadz Ier* 46/10; tám Petrułá náleźli winnego/ ktorego z Rzymá wypędzili precz. *BielKron* 180v; Rozwodził mu Krol [*Zbigniewowi Bolesław*] łzeroką rzeczą iego niecnotliwe wczynki przeciw dobredzieyłtwu brackiemu/ á potym z łiemie wywołan/ á iuz to trzeći raz/ ktory wćiekł do Czech. *BielKron* 351v (7); *BudBib Iob* 37/23; *KochMRot* A2.

Połączenie: »ktory też« (1): łiemia miała być opułczóna od onych dwu Krolow/ Syryiłkiego y Izraéłskiego/ ktorzy łie łpiknęli byli przeciw Acháłowi/ ktorych łie też on bárzo bał *CzechRozm* 135v.

E. W funkcji zaimka wskazującego albo osobowego zastępuje podmiotu dopełnienie lub okolicznik w zdaniu podędnym. Zawsze wysunięty na pozycję przed wskaźnik zespalenia spójnikowy lub zaimkowy (1508) :

a. W odniesieniu do rzeczownika wyrażonego bezpośrednio ze zdania nadrzędnego (1469) : *PowUrb* +v; *BierRaj* 21v; *March*¹ A2; *BierEz* F2v (10); *OpecŻyw* 178v (6); *PatKaz I* 11v (2); *PatKaz II* 58; *PatKaz III* 97 (2); *HistJóz* Bv (3); *LibMal* 1533/177v (5); aby zełłać racził anioła two⁸⁰ znieba/ ktori żeby nas łługi twoie w wciłkoch y wpotrzebách robiące twoim pociefzeniem podniołł *TarDuch* Dv (2); *FalZioł I* 150a (14); iedney rzeczy łpatrzę, ktorey iełtli doydę, wczynię czo żądałz. *BielŻyw* 165 (8); *BielŻywGlab* n1b 15; *GlabGad* F5 (11); *MiechGlab* 12 (6); *BierRozm* 16; Od połłow Wangierłkich bandzielił się dowydował [...] Kthorzi kyedy banda czyą prołzily aby ym pomagálł tbedy ym tho obyeczvy *LibLeg* 7/104v (20); *RejPs* 53v (3); *ConPiotr* 34v (2); *SeklWyzn* c4 (3); *RejJóz* D6 (3); *SeklKat* A5; Włlyłzawłzy Pauzania o przyłciu Alexandrowym/ nathychmiałł wyiechał przeciw iemu/ ktorego gdy vyrzał [*Quem ut vidit*] Alexander wyiał miecz łwoy y zabił go. *HistAl* B4v (18); *KromRozm I* C4v (6); *MurzHist* E2v (2); *MurzNT* 28v (2); Toć yełt práwy á pewny grunt wyáry náłłey/ á kołcyoła krzełciyáńłkyego: ktorego byłmy łye dzyerzeli/ wniczym byłmy łye nye obłađzili *KromRozm II* a4 (5); *KromRozm III* L2 (8); *Diar* 23 (20); *GliczKsiąż* I3v (18); *LubPs* B4v (10); *GroicPorz* z2v (5); *KrowObr* 37 (10); *RejWiz* 32 (8); Zołthál tedy Izáák w Gerarách. ktorego gdy Miełłczánie tego miałta pyłali o żonę iego/ odpowiedział [*Qui cum inlerrogareiur ... respondit*] *Leop Gen* 26/7 (29); *OrzList* h2; *UstPraw* E2v (12); *LeszczRzecz* A4v (2); *RejZwierz* 101v; Leniwy moze być przyrownan gnoiowi plugáwemu/ ktorego kto łię kolwiek dothknie otrzała rękę łwoię [*et omnis qui tetigerit eum excutiet manus Vulg*]. *BibRadz Eccli* 22/2 (28); *OrzRozm* H2 (10); Y názbierála do wieczora kłofia y łnopow/ ktore gdy wymłóciła było ieczmienia iáko trzy miary *BielKron* 53 (127); *GrzegRóżn* A2 (2); *KwiatKsiąż* A2 (3); *Mqcz* 189b (7); *OrzQuin* P2v (8); *Prot* E (2); *SarnUzn* G3v (2); Vkaźacz porządný podług obiecádlá/ ktorého iáko wzywać małz/ ták wyrozumiey *SienLek* S (13);

LeovPrzep G3; *RejAp* 38v (10); *GórnDworz* Ee (17); *GrzepGeom* B3v (2); Ten rycerz pánnę miał bárzo piékną którą gdy vyźrzał rycerz z Báldáchu/ rozmiłował fie iey bárzo: [...] Potym vkazał mu onę pánnę/ którą gdyż vyźrzał/ rzekł iemu *HistRzym* 84v (9); *RejPos* 149 (36); *RejPosWiecz*³ 96v; *BielSat* N2v; A przeto dziékuemy pánu Bogu náłzému/ iż ón ielt wielką swiátością w ofierze Nowego Teftámentu: który/ iáko/ kiedy/ y którym obyczáiem ielt w Kościele ofiárowány: ochrzcí fye/ tedy to vyrzylz. *BialKat* 353v (2); *GrzegŚm* 52 (3); *HistLan* F2 (6); [každy wiedzieć to moze] gdyż sie mowiło o náturze ludzkiej/ którą że prawdziwie miał Pan Chrifus/ żadnemu Wiára Powłzechna o tym wátpić nie da *KuczbKat* 170 (12); *RejZwierc* 143v (16); *BielSpr* 57 (4); *WujJud* 12 (10); *WujJudConf* 121 (4); *RejPosRozpr* c4 (2); *RejPosWstaw* [21³] (3); *BudBib* 1.Mach 12/36 (7); *HistHel* C2; *MycPrz* I B4 (4); *BialKaz* G3 (5); *BudNT* *Matth* 21/24 (6); národził fie Iezus Chrifus. O którym/ iákie też zoftáwił swiádectwo tenże Iozeff żydowłki pifarz/ naydziełz Iuda: *Antiq*: lih: 18. cap: 4. *CzechRozm* 167v (61); Chćieli áby fie słowá zgadzály z rzeczámí/ z ktoremi iefli fie słowá zgadzály [*cum quibus si illa convenirent*]/ powiedáli ie być prawdziwemi *ModrzBaz* 60v (73); *ModrzBazBud* ¶ 6; *SkarJedn* 307 (22); Táki dźwięk tám ná ten czás wítał był miedzy ludzmi/ Ktory fkoró vćichnął/ Antenor iął mowić. *KochOdpr* B4v; wyliczáią wód dziwnych bárzo wiele: v Tárácyny ftudniá/ z którój kto fye nápił/ olzálawłzy vmrzeć musiał: w Tráciyéy ieźioro/ którój ktho fkołztował/ nieodwłócznie vmárł. *Oczko* 4 (18); *KochPs* 156 (5); niektorzy ważyli gárdłá fwoie/ áby ciála ich [*św. męczenników*] porwáli y pogrzebli. Ná ktore ci co pátrzyli/ taką iáłność y wdzięczność widzieli/ iáką niegdy żydowie ná twarzy Szczépanowej *SkarŻyw* 131; Siodmy dzień v nich bárzo swięty ielt: do ktorej y do inych swiát gdy fie przypráwuiá/ ná ziemi legáią. *SkarŻyw* 363 (111); *ZapKościer* 1579/2 (2); *StryjKron* A (16); ręká moiá vgruntowála ziemię: á práwicá moiá dłoniá pomierzylá niebioá. Ná ktore fkorom iá záwołał/ áźci záras ftánęły. *CzechEp* 272 (62); *NiemObr* 97 (22); *KochFr* 82 (5); *KochWz* 139; *ReszPrz* 44 (7); *ReszHoz* 123 (2); *ReszList* 182 (5); *WerGośc* 217 (4); 292; *BielSjem* 38; Włozę ná niebo znákomitá pręgę/ Którą gdy vyźrzę/ wípómnię ná przysięgę/ Ze mam hámowác niezwyčajną wodę *KochPieś* 33; *PudlFr* 75 (4); *ArtKanc* C17 (7); *BielRozm* 30; *GórnRozm* H2v (5); *KochPropKKoch* 4; *KochWr* 34 (5); *PaprUp* K (2); *ZawJeft* 7 (2); bychmy wtym vprzedzic mieli zdanie Senatorow naszym, ktorých gdzie wietsza czesc inclinabit, tamechmy tez vmyslili we wszytkich sprawach głos nas przyłozyc *ActReg* 126 (21); *GostGosp* 166; *GrochKal* 9; *Phil* P3 (12); *GórnTroas* 6; *KochCzJan* A2v; *GrabowSet* B3v (2); *KochAp* 11; *KochFrag* 24; Bo cóz [...] włzyftkiému królełtwu temu/ bez ciebie cáłégo bydz moze? które poniewáz żeś wálzá K: M. z wielkim twym niebepieczęłtwem áz dotąd wcale záchował: prošimy/ nie ráczże nas wálzá K: M. [...] opułczác. *OrzJan* 96 (18); *OstrEpit* A v; O náswiętíza dułzo/ ktorej áczkolwiek ręká okrnłna z ciála nie wygnála/ włzákożeś páłmy [...] nie vtráciła. *LatHar* 452 (12); *KolakCath* A4v (2); *RybGęśli* A4; zezwał Páweł przednieylzych z Zydow. Ktorzy gdy fie zefzli [*Cumque convenissent*]/ mowił do nich *WujNT* *Act* 28/17 (36); *WysKaz*)(3 (5); *JanNKarKoch* G2; ná fwe áppellácię otrzymáią pewné Komílsarze: którzy chcemy y fkázuiemy áby byli Ráyce z Miał z tych *SarnStat* 956 (65); *SiebRozmyśl* [A2]v; *KmitaSpit* A3; Bo ich Mefyálz ma bydz Anthykryłtem náłzym: ktory iż z mocy Máhumetanow wynidzie/ lą do tego z pílmá S. wielkie podobiełntwá *PowodPr* 83 (14); [*Chrystus*] dał nawyźłzego włzytkiemu kościołowi [...] páłterzá y káplaná. Do ktorej poki fie włzytkiejgo swiátá Bífkupi [...] ziezdzáli [...] odlzczepiełntwá nie było

SkarKaz 40a (8); *VotSzl* A3 (8); *CzahTr* H4v (13); *CiekPotr* 3; *GosłCast* 66 (2); *SkarKazSej* 659a (11); *KlonFlis* G2v; *SapEpit* ktv; *KlonWor* 5 (3); *PudłDydo* B4v (4); *ZbylPrzyg* A4.

Połączenia: »ktory ono« (1): gońcowie Antychristowi, zakon z Ewanielią [...] mieścić poczęli. [...] Z którymi ono, iაკą burdę wiodł oto Pάweł, baczyć kάżdy może z listow iego *CzechEp* 410.

»ktory sam« (1): Poddánym zάsię zάlecam iednęž cnotę/ [...] to iest pośłuzenstwo zupełne. Ktorego łamego iż Saul/ chocia był Krolem/ niemiał: [...] tedy Bog ofiárąmi/ zάłługąmi/ y wżyftkimi iego pracąmi dobrimi wzgárdził *PowodPr* 60.

»ktory też« (1): przyiął bych [...] za [...] zάplátę by nawiętżzy pracy [...] Ktorą též iefli komu iaki pożytek przyniešię/ niedbám za to/ choc mi nigd dziękować niebędzie *MurzHist* A4.

»ktory to« (4) : *RejAp* 51v; Iż ón [Bóg] obrάca kάmięnię w kάłuże wodne/ a łkály we źródłά ciekące. które to iefli z łkály/ álbo z kάmięnią/ wypływać więc mogą/ co zά dziw/ że rzeczy w nie włożóné kάmięnieią? *Oczko* 9 (3).

»ktory żaden« (1): Abowiem co iest ten marny pożytek nألz/ ktory ácz [*acz: tu partykuła uwydatniająca*] pewno wiemy iż łie żaden słtác nie może bez opátrznosci Páńkicy *RejPos* 260v.

α. *Odnośny rzeczownik (jego synonim lub hiperonim) ze zdania nadrzędnego powtórzony przy „który” w zdania podrzędnym (129)* : jachanie na woynę, ma byđż łtarym obyczajem [*iuxta veterem ordinem*] w Statucie opyłanym, beł Zkod ludzy [...] ktory rząd aby beł wcziągnieniu trzymań [*Qui ordo ut ... servetur JanStat* 704]. Castelląn onego powiatu [...] ma pilnie opatrzać *ConPiotr* 32; *Diar* 35; *KrowObr* 78v (2); *OrzRozm* Q3 (2); *KwiatKsiąž* Ev» (3); *Mącz* 57b (2); *OrzQuin* X3v (2); iάko czynili łtarzy Rzymianie [*budowali pałace i zamki*] czego y teraz oštátki zńácžno łą [...] ná ktore oštátki/ kto iedno poźrzy/ musi to rzecz/ iż ono byli ludzie s plemieniá niefmiertelnego. *GórnDworz* li3 (6); *GrzegŚm* 6; *KuczbKat* 375 (4); *RejPosWstaw* [143²]v; *CzechRozm* 260v (19); *ModrzBaz* 101v (5); *SkarJedn* 292 (4); *SkarŻyw* 252 (2); *StryjKron* 737; Przez ktory woz y źwierzętá wżytko Papięstwo czterzech Ewanieliftow z łobą zgodnych [...] wykłáda. W którym wózie gdyby rowno y zgodnie wżytkie kołá nie biegály/ nie byłby woz dobry. *CzechEp* 306 (20); *CzechEpPORz* *3v; *NiemObr* 11 (2); *ReszPrz* 55; *WerKaz* 281 (2); *ActReg* 9 (3); *Phil* Q; *OrzJan* 83 (3); *LatHar* 577 (2); ábyšcie łię włtrzymawáli od rzeczy bálwanom ofiárowanych/ y od krwi/ y od rzeczy dawionych/ y od porubstwą: od ktorých rzeczy iefli łię zάchowywać hędźciecie [*a quibus custodientes vos*]/ dobrze vczynicie. *WujNT Act* 15/29 (5); *SarnStat* 641 (19); *PowodPr* 73; *SkarKaz* 118a (2); *VotSzl* D3 (3); *CzahTr* E4.

Połączenia: »ktory to« (7): *OrzQuin* L2; *LatHar* 132 (4); poświęcenie [...] rąk wkłádaniem iest názwane. W którym to rąk wkłádaniu ácz było wiele łłow/ ceremoniy y łpraw łwiętych; wżákże wżytko co łię dzialo w tym Sákrámenćie/ zową iednym łłowem Rąk wkłádanie. *WujNT* 453; *PowodPr* 6.

β. *Z odciemem podrzędnego zdania okolicznikowego przyczyny: bo, bowiem + spójnik + on, ten (2)* : *PatKaz III* 92v; Abowiem by było nie to/ bylibychmy byli rowni żydom ábo pogánom. Ktorzy ácz też niewiedzą co iest Bog/ bo temu nigdy żaden rozum od pocżátku łwiátá łproftác nie mogli/ ále wżdy wiedzą iż iest Bog/ wiedzą iż łtworzył niebo y ziemię *RejPos* 148v.

b. W odniesieniu do rzeczownika wyrażonego pośrednio przez przymiotnik dzierżawczy (3) : Wiele by potrzeb studentów opatrzyć można z dochodów klasztornych [*monasteriorum*] w których [*in quibus*] gdyż częstokroć niewiele mnichów mieżka/ á dochody są bårzo wielkie *ModrzBaz* 131 (2).

a. *Odnośny rzeczownik ze zdania nadrzędnego powtórzony przy „który” w zdaniu podrzędnym (1) :*
Połączenie: »ktory też« (1): przez Świętość Krzymową duźnieyżymi się sítawiaią [...] z ktorego też Krzymá/ iż wzięte iest Imię Chrystufowe/ w tym wątpić żaden niemoże *KuczKat* 155.

c. W odniesieniu do przymiotnej przydawki lub przymiotnego orzecznika ze zdania nadrzędnego z odpowiednikiem rzeczownikowym przy „który” w zdaniu podrzędnym (4) : thy żyły niemaią krwie żadney w sobie/ tylko lipką wilkość klijowatą/ kthora lipkość gdy zwodnieie/ przychodzi onému członkowi trzęsienie *SienLek* 142v; gwałtownik półpolitégo pokoju na gárdle niech będzie karan: którego karania iefliby wćieczeniem wśzedł: tedy dobrá iego niech będą do fkarbu náfzég⁸⁰ obróconé *SarnStat* 946.

a. Z odciemem podrzędnego zdania okolicznikowego stopnia i miary: że + spójnik + on, ten (2) : *RejPos* 270v; thákowa stałość y mężność w rzeczy fprońey pokazała fie/ którą gdyby był do rzeczy pocźciwych obrocił/ mogłby był być z wielkim pożytkiem Rzeczywspolitey. *Phil* K3.

d. W odniesieniu do czynności lub sytuacji przedstawionej jednym lub wieloma czasownikami w tekście poprzedzającym, zawsze z odpowiednim rzeczownikiem odsłownym (jego synonimem lub hiperonimem) przy „który” w zdaniu podrzędnym (32) : *BielKron* 220v; *CzechRozm* 179 (5); Bo częfto się to trafiá/ iż co kto raz nierozmyślnie wyrzeczé/ tego nápotem vpornie broni. Ktora rzecz ácz [*quod cum*] w káżdey ofobio iest przygány godna/ ále naywięcey w ofobách czelnieyżych *ModrzBaz* 26v (4); *SkarŻyw* 208; *StryjKron* 547; *CzechEp* 296 (12); Piotr [...] powiedział: Tyś iest Chrystus syn Bogá żywego. Ktore wyznánie/ iż támże sam pan Chrystus pochwalił [...] przetoż się iá tego trzymam. *CzechEpPORz* **3v; *NiemObr* 46; nie máiąc intraty żadney fámi z Compánijey fkládác się muśieli/ iedni pieniędzmi/ drudzy ftrawą zákłádáli/ drudzy do fwych domow ná pośćiel bráli/ vcźčili/ vraczyli/ wśzánowali/ wdárováli/ którą ludzkość y miłość/ gdy w tych to Sláchćicách inni ludzie obaczyli/ pocźli się do tego iálmuznámi fwymi przykládác *ReszList* 167; *ArtKanc* K15v; *ZawJest* 14; *WujNT* 520; *PowodPr* 8; *PudłDydo* A2.

f. W funkcji zaimka wskazującego: „ten”, „taki”, „on” lub osobowego: „on” jako wskaźnik nawiązania [w tym: który ” na dalszej pozycji w zdaniu (2)] (2617) :

a. W nawiązaniu do rzeczownika wyrażonego bezpośrednio (2598) : *PowUrb* +; *March*¹ A2; a wśfedłfy do grobu wzrzaly mlodzeńtza fiedzácég⁸⁰ na prawicy przyodziáneego biáłym odzienim/ ij złękly się. Ktory im rzékl: Nieboycie się *OpecŻyw* 165 (9); *PatKaz I*; *PatKaz III* 87v (4); *HistJóz* C3v (3); *KlerPow* 4; *KlerWes* Av; Też then lektwarz iest barzo dobri, Kthorego biorąc na noż: kładz pod ięzyk á trzymay aż się rozplynie/ ktori tak vcźyń *FalZioł* V 95 (58); *BielŻyw* 107 (10); Aby tak iako T. M. inśze panie dobrze zacne znamienitoćią rodu, doftatkiem, y vrodą przechodzi, takież y w rozumie nad ine podlejsza nie była. Kterey [!] się ia łázcze poruczain, napotim wśtśze rzeci przyrzekaiąc *GlabGad* A4 (4); *March*² D2v (7); *MiechGlab* 27 (30); *KłosAlg* E2v (3); *LibLeg* 7/33v (15); *March*³ T7; *WróbŻołt* 25/10 (10); *RejPs* 123v (16); *LibMal* 1546/111v (15); *RejRozpr* A; *LudWieś* B3v; *SeklWyzn* Gv (11); *RejJóz* Gv (4); Modlitwa nic ynego nie iest iedno próśba do pana Boga o niektore

rzeczy z żądzą y zwiarą złączone. Ktora dwie rzeczy włobie zamyka *SeklKat* S (9); *RejKup* b3 (6); *HistAl* Cv (54); *KromRozm I* O (3); *MurzHist* S (7); *MurzNT* 173v (2); *MurzOrt* Bv; *KromRozm II* X4 (3); *KromRozm III* G7v (14); *Diar* 60 (3); *BielKom* D3; *GliczKsiąż* G8v (2); *LubPs* Y5v (21); *GroicPorz* Bv (8); O Pátronie/ y oytze nád oycámi/ ktorego prosimy tzyftym fercem/ dokąd ieštefmy na thym fwiećie/ ábyfmy nie byli pogrążeni zá grzechy náfze wgłębokości. *KrowObr* 69v (22); *RejWiz* 102 (20); SYmon Oniálfow fyn kápłan wielki [...] Zá dni iego wypływały ftudnice[.] wod: á iáko morze nápełnione fá zbytnie. Ktori vleczył lud fwoy [*Qui curavit gentem suam*]/ á wybáwił ij od zátráccenia. Kthory przemogł rozprzefttrzenić miáfto [*qui praevaludt amplificare civitatem*]/ ktory doftąpił chwały [*qui adeptus est gloriam*] w opcowániu z narody *Leop Eccli* 50/4–5 (75); *RejZwierz* 47 (3); Y záwołał Pan Bog ná Adámá/ á rzekł k niemu/ Y gdzieżeż? Kthory odpowiedział [*Et ait*]/ Słyfzałem głos twoy w iádzie/ y zlékłem fię/ ábowiemem ieft náгим/ á tákżem fię fkrýł. Ktoremu powtore rzekł [*Et dixit*]/ Y ktoż ci tho pokazał izes ieft náгим? *BibRadz Gen* 3/9–11 (104); *OrzRozm* P3v; gdzie fię nam dżiwowáli [*kanibale*] izefmy fnimi nie chćieli ludzkich ciáł ieść/ mowiąc: że tho nalepřza potráwá na fwiećie. Ktoefmy pothym vpomináli áby tákiego okrucieñftwá przeftháli [...] á Bogu lámemu fłużyli. Ktorzy na to przyftawáli *BielKron* 445 (246); *GrzegRóżn* N2 (2); *Mącz* 176d (9); *OrzQuin* H (6); *Prot* B3; *SienLek* 1 (4); *LeovPrzep* F3; *RejAp* 29 (4); *GórnDworz* P (4); *GrzepGeom* D2 (8); *HistRzym* 2v (6); gdy iuz vyrzeli onę gwiazdę/ ízli zá nią áż do fámeo Bethleem: ktora iefzće nie dofzedłzy miáftá/ ftánęłá nád onym nędznym domkiem/ gdzie było ono fwięte dzyecię y s pánną mátká fwoiá. *RejPos* 36v (130); *RejPosWiecz*² 96; *RejPosWiecz*³ 99 (2); *BialKat* 203v (3); *BielSat* Hv (5); *KwiatOpis* [C2]v (2); *GrzegŚm* 53 (4); *HistLan* A3; *KuczbKat* 375 (3); *RejZwierz* 42 (4); *KochMon* 21; *WujJud* 92v (5); *WujJudConf* 206 (4); *RejPosWstaw* 22 (8); Ná iego fłowo vtwierdzone fá gwiazdy/ á on fam zna lidżbę ich. Ktory [*qui*] wie przepáści y vchody ich/ ktory [*qui*] rozmierzył morze yplác iego. Ktory [*qui*] zárnknął morze w pośrodku wod á słowem fwym záwiefił ziemię nád wodámi. Ktory [*qui*] rofpóftárł niebo iáko fklep/ á nád wodámi ie vgruntował. Ktory [*qui*] poftáwił ná puřczy zrodłá wody *BudBib 4.Esdr* 16/57 (37); *HistHel* C3 (6); *MycPrz I* B3; *Strum* E2v; *WierKróc* A4; *BialKaz* B2v (10); A vyrzawřzy że wdzięczno ieft Iudom/ dał poimać y Piotrá. A były dni przáfnikow. Ktoiego [*Quern*] poimawřzy pořadził do ciemnice *BudNT Act* 12/4 (27); *StryjWjaz* A3v (4); Iákoby miał być na fwiećie ktory tákowy [*urząd*] przez ktorybyř fię przedfię krzywd fwych pomřćić mógl. O którym nic Chriřtus y Apořtołowie nie piáli. *CzechRozm* 248 (98); *PapřPan* A2v (4); *ModřBaz* 66 (56); *ModřBazStryj* ¶2v; *SkarJedn* [A*2]v (35); *KochDryas* A3; *Oczko* 2v (7); *KochPs* 199 (20); Przyzwány od Arcyhiřkupá/ ná pořwięcenie iácháć niechćiał/ ářz práwie mocá przymuřzony iáchał. Przed którym vpadł/ y prořił/ áby go ná ten vrząd nie ftáwił *SkarŻyw* 171 (115); *MWilkhist* 14 (4); *ZapKořcier* 1580/10v (3); *StryjKron* 512 (43); *CzechEp* 74 (176); *CzechEpPORz* **2 (5); *KochJez* B2; *NiemObr* 128 (25); *KochFr* 110 (5); *KlonŻal* E3 (2); *KochMuza* 27; *KochPhaen* 9 (3); *KochWz* 141; *KochMRot* C2 (5); *ReszPrz* 46 (8); *ReszHoz* 117 (3); *ReszList* 192 (6); mąż przyiachał/ dom zgorzáły widząc/ przycřyny fię dowiáduie: ktoremu żoná powiedziáłá przycřynę *WerGořc* 219 (7); *WisznTr* 11; *BielSjem* 26 (3); *KochPam* 80 (3); *KochPieř* 50 (3); *PudłFr* 77; *ArtKanc* O16 (29); *GórnRozm* 12v (3); *KmitaPsal* A2; *KochProp* 7; *KochWr* 33 (2); *PapřUp* B4v (11); *ZawJeft* 35; *ActReg* 22 (12); *Calep* 1131b (2); *GostGosp* 102; [*Dyjogenes*] będąc od żołnierzow Krolewřkich záłápiiony/ był przedeñ

[*przed króla Filipa*] przywiedzion. Ktory wyrzawłszy Dyogenełá łobie nieznaíomego/ rzekł do niego: Tyś ieft koniecznie łzpiegiem. Ktoremu Diogenes odpowiedział: Zápewnem ieft łzpieg *Phil K* (4); *GórnTroas* 6; *GrabowSet* E2v (2); *KochFrag* 42 (6); *OrzJan* 89 (10); *LatHar* +7 (52); *KołakCath* A3 (9); *KołakSzczęśl* C4v (4); *RybGęśli* A2v; *WujNT Matth* 13/46 (326); *WysKaz* 19; *JanNKar* D3v (3); *JanNKarKoch* G2; áby [...] / namniéy Piáarz Ziemłki [...] / wełpólek y z Komorniki [...] z ksiégámi łádownémi łtáwił łie v łádu: przed którými / to ieft / przed Piáarzem y Komorniki [*Coram quibus, notario et camerariis JanStat* 454] ludźie / do ksiąg przychodzący / zapify będą czynić w ksiégách *SarnStat* 745 (126); *SiebRozmyśl* E4v (4); *KlonKr* D3 (3); *KmitaSpit* Av (9); *PowodPr* 4 (10); połłał [*Pan Bóg*] Sámuela Proroká w dom Iełffe do Bethleem. ktory wyrzawłszy Heliábá Syná łtárlzego z wielką vrodá / á práwie krolewłką páńłką twarzą meźá: rozumiał / iż tego P. Bog wybrał nád inne. *SkarKaz* 346b (30); *VotSzl* B2 (6); *CiekPotr* 12 (5); *CiekPotrŚredz*)?(4; *CzahTr* C2 (15); *GołCast* 10 (2); *PaxLiz* D2v (10); *SkarKazSej* 666a (22); *KlonFlis* A3 (4); *SapEpit* A2v (2); *KlonWor* 46 (9); *PudłDydo* A4v (4); *ZbyłPrzyg* Bv; *SzarzRyt* A3v; *SzarzRytJSzarz* nłb 2v.

W *połczeniu z zaimkiem wskazującym* (1): zołtháwił przedłię ósmioro człowieká z onego narodu / áby był dołyc vczynił oney obietnicy łwoiey. Ktorzy łi potym obrołili łie w zły / w łwowlony á niepołłufzny narod iemu. *RejPos* 102.

Połczenia: »ktory jeden« = *jeden z tych, z nich* (3): *Diar* 74; á będye mu ofiárował ony dwa wrobliki / to ieft / dwa zakony łtáry y nowy / [...] w ktorim iednym tento łwięty káplán / krew zmiełzawłszy z wodá / wypułcił z boku łwego ná naczyńie glińiáne / to ieft / ná nędzną zyemię *RejPos* 103v (2).

»ktory ono« (4): *StryjKron* 385; Bog Izráelłki łam iedyny włzech rzeczy łtworzyłciel / ktory znaíomy był w Izráelu [...] O ktorym ono y łam Chriłtus Pan dáie łwiádectwo *CzechEp* 283 (2); *Paprup* K2.

»ktory oto« (2): A ták tá ich dnmá obrzydłá mieyłcá żadnego nalesć v wiernych nie moźe. Przy ktorey oto łie w tym myłá / gdy ták przeciív włafnołci łłow ięzyká Greckiego przekłádáią *CzechRozm* 157; *CzechEp* *2v.

»ktory sam« (7): *LubPs* ff2v (2); Znam to źe dar máłuczki ále chęć prawdziwa / Włzák teź dymem s kádzidłá Bog vłłagan bywa. Ktory łam łerce łczyre nád włzytki ofiáry / Przekłáda *StryjWjaz* A2; *CzechRozm* 65; *KochPs* 199; *CzechEp* 270; *LatHar* 564.

»ktory teź« (20): *LubPs* C3v; *CzechRozm* 8; ná tego meźá / ktoremu drogę gotował / [...] widział ducha ł. złtępującego iáko gołębice. Ktory teź ná nim zołtał. *CzechEp* 304 (10); *ArtKanc* L; dwa meźowie łtánełi przy nich w białym odźzieniu: ktorzy teź rzekli [*qui et dixerunt*]: Meźowie Gálileyłcy / przecz łtoicie pátrząc w niebo? *WujNT Act* 1/11 (6); *SkarKaz* 6a.

»ktory to« (10): *LibLeg* 11/157; *CzechRozm* 233; *CzechEp* 287; *WerGołc* 216; Chwalćie prawdziwi chwalcy Pána łwego [...] Od włchodu Słóncá áź do załcia iego; Ma być chwálebne imię łwięte iego. Ktory tho ná wyłokołci miełzka; Ná d włzyłtkie moźny *ArtKanc* T19; *Kołak* B; *SarnStat* 197 (4).

»ktory wszy(s)tek« (15): *ForCnR* Cv; *RejPos* 104; *BudBib* 2.Mach 7/2; o ludźiach [*rozumie*] rozmáitych / y łrogich y łichych / y okrutnych y podłych: iákowych dołyc ieft ná łwiećie / miedzy włzemi łtany y narody: dziwnych y nie okroconych. Ktorzy włzyłcy od Bogá / przez ducha iego okroceni mieli być / y łpołu złáćzeni *CzechRozm* 114 (2); *CzechEp* 351 (2); *LatHar* +6v; *WujNT* 885

(2); wyjąwszy wielkie konie/ y wżyfłkie zbroie y štádá/ które/ wżyfłki [*quae omnia JanStat 576*] niech ná potomłtvo przypádną. *SarnStat 640 (4)*; *VotSzl D4v*.

a. *Odnośny rzeczownik (jego synonim lub hiperonim) z kontekstu poprzedzającego powtórzony przy „ktory” (25)* : *FalZioł V 16*; *WróbŻołt 43/17*; *RejPs 191*; *KrowObr 191v*; *Leop HHh4*; Sálomon kościoł Boży począł budowác z mármoru iálnego białego/ á z drzewá pięknego/ ná gorze Moria/ gध्ये Abráám chciał łyná łwoiego Izááká ofiárówác/ á Iakob drábinę przez łen widzyał do niebá od zyemie/ [...]. Ktory kościoł był ná dłuž záložon ná łżešćdzyeliąt łokci *BielKron 77 (8)*; *SarnUzn D4*; *RejPos 15v (3)*; Rozdział Hiftoryey. Ktorą łwiętą Historią Odpráwim częściami łżeścią. *MWilkHist A4*; *CzechEp 119*; *OrzJan 62*; *SarnStat 172*.

Połączenia: »ktory sam« (1): [*fundamentem jest*] iedno on łam/ iedyny/ żywy/ prawdźiwy nieśmiertelny Bog oćiec [...] W którym łámym Bogu przez łię będącym y żywot w łobie máiącym [...] iż żywot wieczny záwiłł *CzechEp 269*.

»ktory tež« (1): czálu Holgá/ Igorá/ Ruriká Xiążąt/ takže zá Swentosláwá/ Włodimirzá y Iarosláwá. O czym łię iuž wyłżey z dowodu pewnych Hiftorikow powiedziáło/ Zá ktorých tež Monarchow Rułkich iuž Litwá byłá znáczna *StryjKron 245*.

»ktory to« (2): *UstPraw K3*; Abyłmy mogli poznác łzyrokość y dłužość/ wyłokość y głębokość Krzyżá S, Z których to łłów [...] naydziemy tho iáwnie/ že w Krzyżu łwiętymi iest prawdźiwy QVINCUNX. *OrzQuin M4*.

b. *W nawiązaniu do rzeczownika wyrażonego pośrednio przez przymiotnik dzierżawczy (3)* : *ModrzBaz 128v*; krył łię [*Anastazyjusz*] álz do łmierći Iuliánowey. Po którym náłtał ná páńłtvo Iowinianus *SkarŻyw 392*; Tá [*lutnia*] potym dla pámiątki ná niebo wniesioná y przy łewym kolonie Kłęczniá záwiefzoná. Máiąc łeb z drugiéy łtrony ptáłzy podle łiebie. Między którym/ á kłęczniem/ tkwi w okrągłym niebie. *KochPhaen 11*.

c. *W nawiązaniu do rzeczownika łac. (tylko w słowniku) jako ciąg dalszy lub częściowe tłumaczenie łacińskiego objaśnienia wyrazu łasłowego (16)* : Dardanus, Filius Electrae et Iovis, Od którego Dárdánia á potym Troya wezwána. *Mącz 78a*; Alii [*Gotthi*] etiam vocabantur Ołtrogoti. Od których niemcy ydác wżyfłtko páńłtvo Rzimskie łpułtołzili. *Mącz 147c*; Pilumnus Iovis filius et Dauni pater, qui stercorandorum agrorum et pinsendi panis usum invenit, Ktory zágnayánie ról rołcziniánie y pieczenie chlebá wynálazł. *Mącz 299d (16)*.

2. Pytajny: jaki; który z rzádu, z kolei, w kolejności; qualis, qui; quotus *Mącz (1521)* :

A. *Wprowadza zdanie pytajne niezależne (546)* :

a. *Zwykle (437)* :

a. *W tekście ciągłym [w tym: zaimek „który” jako przydawka w pozycji po rzeczowniku określanym (1); na dalszej pozycji w zdaniu (6)] (152)* : *March¹ A2v*; A tył łynu z łiemie ktorey/ On mu rzekł/ iestem z Libiey. *BierEz B2 (4)*; Gdzie ten [*Jezus*] chce ijdz/ ižbyłmy go nie nalezli [...] ktoré iest to łłowo ijże rzekł: Šfukácie mie a nie náydziecie *OpecŻyw 75v (3)*; *FalZioł II 14b (6)*; *BielŻyw 83*; *GlabGad I6v (4)*; *SeklKat V2v (26)*; *RejJóz M3*; *RejKup d4v (2)*; *HistAl L2v*; *KromRozm I P3*; *MurzNT Matth 22/36 (4)*; *KromRozm II iv (2)*; Y rzekł: Ktorą drogą [*Per quam viam*] poćiągniemy? On mu odpowiedziáł: Pułłczą Idumeyłką. *Leop 4.Reg 3/8 (11)*; *BibRadz Luc 13/18*; *OrzRozm 12*;

BielKron 122v (2); *Quotus es, Którím yełteś w lidzbie. Mącz* 344c; *Quota est hora, Która yełt godziná/ álbo o którey godzinie może być. Mącz* 344c (6); *GórnDworz Ff6* (2); *HistRzym* 25; *RejPos* 229v; *RejPosRozpr c2v*; *BudBib Iob* 6/11; *BudNT Matth* 21/23 (5); *CzechRozm* 234v (6); *KochPs* (2); *SkarŻyw* 442 (2); ORłzulo moiá wdzięczna/ gdzieś mi łye podziála? W którą łtroneę/ w którąś łye kráineę vdála? *KochTr* 10 (3); *KochFr* 67; *ZawJeft* 33 (2); *GórnTroas* 75; *KochFrag* 41; A ielłi chcełz wnidź do żywotá/ chowayze przykazánia. Rzekł mu: Ktore [*Quae*]? *WujNT Matth* 19/18 (10); *SkarKaz* 315b (2); Któryby ná páłtérzá/ źwiérz łie/ łwégo łádźił/ A ná złá łmierć/ lub w zły raz radby go w prowadźił? *GosłCast* 66.

W połączeniu z przymiotnikiem „z” + *G pl* (2): Aliściiby miałto iednego Bogá dwa byli. A Iezus do ktoregoby wźdy z nich pośrzednikiem był? *CzechRozm* 199; *WyprPl* B.

Połączenia: »ktory inszy« (2): A którą inłzą rozumiełz być przyczynę [*Et quam putas causam*] tego/ że [!] *Concilium* ábo zgromádenie wiela połtronnych narodow dla vgody wiáry vczynione/ do żadnego łkutu [...] nieprzyłzły *ModrzBaz* 17; *CzechEp* 312.

»ktory to« (11): Ktoreé to łá rzeczy [*Qui sunt hi sermones Vulg Luc* 24/17]/ ktoré rozmáwiácie łpolu idátz/ a ielłełcie łmutni. *OpecŻyw* 167v; *KromRozm I K3*; (-) Dwa znáki vkázuyá/ po ktorychbyłmy myeli práwy kołcyoł boży poznać [...]. (-) Ktore to łá? *KromRozm III B7v* (2); *KwiatKsiąż* E2; *CzechRozm* 177v; *KochPs* 34 (2); *MWilkhHist* 13v; *ReszPrz* 5; *GórnTroas* 16.

Wyrażenia [zastępują zaimek przysłówkowy lub przysłówek]: »ktorego czasu« (1): Ktorego czału narichłey morowe powietrze powłtawá. GDy łie iuż lato dokończawá á czas łie iuż ielłienny przyłbłża *FalZioł* V 72.

»ktorym obyczajem« = *quomodo Mącz* (5); *GlabGad* L3v; Alexander odpowiedział/ á ktorym obyczáiem [*quo modo*: yakosz *HistAl* 4540/208] bogołławiony mnięś poznał? *HistAl* L2; *BielKron* 69; *Qua ratione amisisti, Iákoś zgubił/ álbo ktorymeś obyczáyem zgubił. Mącz* 334c (2).

»z (a. dla) ktorej przyczyny; prze którą przyczynę« = *quapropter Mącz* (4 : 2); *Mącz* 338c; ktoź mie to/ y prze którą przyczynę w to źelázá włádził. *GórnDworz* S6v [*idem WerGośc* 248]; *WujJudConf* 138v; A dla ktorej przyczyny rzecz tę rozumiełz być potrzebná? *CzechRozm* 205v; *SkarŻyw* 93; *WerGośc* 248.

»ktorym sposobem« = *quomodo Mącz* (5); *KromRozm II i3v*; *GroicPorz ee4*; *Mącz* 340b; A coź to ielłt záprzeć łie łámego: w czym to naleźy/ y ktorym łpofobem być ma? *CzechRozm* 226v; nie mówi: łzali to będzié? ále/ iáko y ktorym łpofobem to będzié? *WujNT* 194.

Szereg: »jakiź i ktory« (1): Iákieź y ktore łá połługi łáśiedzkie y bráterłkie/ ktore łobie ty łtany łpolnie czyniá? *SkarKaz* 635a.

β. W rejestrach alfabetycznych, w tytułikach i argumentach rozdziałów, w dyspozycjach marginesowych [w tym: „który” w pozycji po rzeczowniku (34), na dalszej pozycji w zdania (78)] (285) : *KromRozm I P marg* (2); *MurzNT* 78v marg; W Liniey prołtey/ ná doł y wzgorę idácey/ y w Liniey poboczniey/ ktore łye perlony zámykáią. *GroicPorz* oo3v (22); *KrowObr* Ss (37); *Leop Eccli* 49 arg (2); *UstPraw* A2v (3); *RejFig* Bb8; *BibRadz Ps* 51 arg (2); Ktore łá w Krolełthwie Krześciáńłkim głowne rzeczy. *OrzRozm* D4v marg (3); *BielKron* 240v; *GrzegRóżn* F; Ofiárá ielłt vłtáwiozna w Kościéle która? *OrzQuin* N2v marg (3); Potráwy dobrá álbo złá wilgość ktoré czyniá *SienLek* S3 (4); *RejAp* Ee (6);

RejPos 77v marg (2); *BiałKat* a4 marg (4); *GrzegŚm* 44 marg; *KuczbKat* 125 marg (7); *BielSpr* 1; Wiare którą wżycy trzymać maia. *WujJud* Nn5v (21); *RejPosRozpr* e2 marg; *BudNT* d2v marg; *CzechRozm* **6 (21); O przyczynach łeymow/ ktore łą dwie: 1. Czynienie łprawiedliwosci miedzy obywatelmi/ ł obroná od nieprzyaciela. 2. Ktora nád którą ma być przekładána [*Ultra alteri praeferenda*] *ModrzBaz* 137v (8); *SkarJedn* 230; *Cieplice*/ którym chorobam łłużą. L. 13. w. 16. *Oczko* [41] (5); *CzechEp* 105 marg (2); *ReszPrz* 39 marg; *WerKaz* 285 marg; *GórnRozm* H3 marg; *LatHar* 246 marg; łámużny ktore wdzięcznieyłze Bogu. *WujNT* 281 marg (50); *SarnStat* 18 (22); *PowodPr* 58 marg; Páłterze y robotnicy kościoła Bożego ktorzy łą prawdziwi 87.b. *SkarKaz* Oooo2a (7).

W połączeniu z przyimkiem „z” + *G du* (2): Ktora z tych dwu łprawiedliwosc łepłza. *CzechRozm* 207v marg (2).

Wyrażenia [zastępują zaimek przysłówkowy lub przysłówek]: »ktorego czasu, ktorých czasow, o ktorým czasie, do (a. od) ktorego czasu, w ktory czas« (3 : 2 : 3 : 2 : 1): O ktorým czáłye rodzicy łyná do łzkoły ná náuki máyá dáwać. *GliczKsiąż* I4v; *LubPs* O3v marg; *GroicPorz* nn2v; Mniłzy łkad łie włztzeli/ y ktorego tzáfu. łift 133. *KrowObr* Ss3v (2); *BielKron* 288v; *SarnStat* 674 (5).

»ktorym kstałem« (1): Ktorym kłtałem opowiedáć mamy Pánu niewinności náłze. *LubPs* O4 marg.

»na ktorým miejscu« (2): Na ktorem mieyłcu łtárołtá ma ładzić. *Cazimirus folio*. XCV. *UstPraw* A2v (2).

»ktorym obyczajem, ktoremi obyczajmi, w ktory obyczaj« (3 : 1 : 1): Wyznánie dobrodzycyłstw Páńłkich/ w ktory łoby obyczaj przypomináć mamy *LubPs* T2 marg; *GroicPorz* nn4v; *GrzegRóżn* D3v; Ktorym łpofobem wdzieciách dowcip bywa poznán/ y ktorým obczáyem ma być łprawowan. *KwiatKsiąż* Bv; *SarnStat* 656.

»ktorym postępkim« (1): Ktorym postępkim ten Nowy Tełtáment przełozon. *BudNT* dv marg.

»dla (a. z) ktorých przyczyn, z ktorej przyczyny« (6 : 1): *RejPos* 100 marg (2); *RejZwierc* 57 (2); *WujJud* 178v marg; *SkarJedn* D5v; Dyáłogi z ktorej przyczyny nápiłáne y co łię w nich zámyka. *CzechEp* 5 marg.

»ktorym sposobem, ktorými sposoby« (4 : 1): *Leop* 1.Mach 3 arg; Ktorym łpofobem zakon bywa wypełnion. *BibRadz Rom* 3 arg; *KwiatKsiąż* Bv; *BiałKat* 161 marg; *SarnStat* 784.

Szereg: »ktory i jaki« (4): Anyelłki vrząd ktory y iáki 55. *RejAp* 201; *CzechRozm* 74 marg (2); *SarnStat* 42.

b. Retoryczne (109) :

a. W záloženiu odpowiedź negatywna: „żaden ” lub (przy orzeczeniu zaprzeczonym) pozytywna: „každy” [w tym: zaimek „który” w pozycji po rzeczowniku (1); na dalszej pozycji w zdaniu (5)] (93) : *BierRozm* 21; *OpecŻyw* 48 (2); *LibLeg* 6/191v; *MurzHist* Nv; *KromRozm II* d4v; *RejWiz* 175; wyłcie łie záwždy Duchowi S: łprzełiwili/ iáko oycowie wáłłfy/ thák y wy. A ktorego Proroká nie przełádowáli [*Quem prophetarum non sunt persecuti*] oycowie wáłłfy? *Leop Act* 7/52 (8); *RejZwierc* 33v; *OrzRozm* R4v (3); *BielKron* 254v (4); *Mącz* 341a; *OrzQuin* D2; A ktora zapłátá ábo ktore dobredzycyłtwo/ s táką zapłátáthą/ iuż łie kiedy zárownáć może. *RejPos* 61 :(7); *KuczbKat* 375 (2); *RejZwierc* 88v (4); *BudBib Mich* 7/18 (2); *MycPrz II* Dv (2); *BudNT Hebr* 12/7; towárzyłtwá z łudźmi

wfzetecznemi/ żarty trefne powieści/ łagodne namowy/ á ktorego wieku/ ktorego pogłowia [*quam aetatem, quem sexum*] nieplugawia? *ModrzBaz* 53v (9); *Oczko* 7 (4); A ktore wíta/ ktore wárgi/ ktory ięzyk wysłowić może przyłtoynie chorągiew y herb wiecznego Cefarzá náłzego Chryštuła? *SkarŻyw* 399 (6); *CzechEp* 113; *KochSob* 69; Sławá zaśię dzielności woiennych która bydź wietłza/ ábo co zá znák mieć zacnieyłzy mogła *OrzJan* 64 (9); *LatHar* 595 (2); *WujNT Luc* 14/31 (4); *PowodPr* 33 (2); *SkarKaz* 385a; A ktora iest pierwłza y záłłużeńłza mátká/ iáko oyczyzná *SkarKazSej* 665b (4).

W połączeniu z przyimkiem „z” + *G pl* (2): gdiż ié wćieczęcie którego potym z świętych Bożych/ álbo y z ludzi ná pomoc wzowiecie? *OrzJan* 14 (2).

Połączenie: »ktory iny« (2): *Leop* 1.Par 17/21; Coż iest ciężłzego nád ołow? á którym innym imieniem szalony ma być názwan? *BibRadz Eccli* 22/17.

Wyrażenia [zastępują zaimek przysłówkowy lub przysłówek]: »ktorem kstałem« (1): GDy ia w pánu fwm położę nádzieię moię/ ktorem kstałem będzie żartował fennie nieprzyiaćiel moy *RejPs* 16.

»którym sposobem« (2): Cefarz/ Krol/ Kłiążę/ yáko by máyełtat fwoy okázác y wytáwić mogł/ dwor fwoy/ ktoremby fpołobem ozdobił á wywyłzłfł/ yelliby nye myał w imyenyu rzemyęsnikow *GliczKsiąż* G5v (2).

β. W założeniu brak odpowiedzi. Znaczeniowo bliski partykule pytajnej wzmacniającej: co za, o jakiz (16) : *PatKaz I* 8v (2); *RejPs* 75; *MurzHist* N (2); co to za (*marg*) ktorá (-) mądrosć ktorá mu iest dána? *MurzNT Mar* 6/2; *HistRzym* 42v (2); wkazdy powiat wkazde Woywodztwo zairzi włzedi co zapowinowactwo á fktorem i Domi maia [*Zborowscy*] *PaprUp* Gv (2); iefli [o królu] mu [*Turczynowi*] co prędzey w drogę nie zábieżyłz/ cóż zá nádzieię fynowi fwému/ nam/ y sobie zołtáwłz? álbo o którym Bogu/ o którym człowiecze rozumiełz/ ábyć ná pomoc przybydź miał? *OrzJan* 101 (3); O pániełstwo moie/ [...] iuz nie lubosć i moia/ ále rospáczy moia/ ná ktorys hak przyłzł? w iákimżes mię błocie podroźnym [...] porzućilo? *LatHar* 149.

Wyrażenia [zastępują zaimek przysłówkowy lub przysłówek]: »którym obyczajem« (1): Po wlytkim fwiecie zálecáno iest imię Dáriulá y pochwalone/ [...] á thy którym obyczáiem fmiałes [*qualiter ausus es; thy yakosz szmyal HistAl 1510/47*] przełć rzeki/ gory/ y morzá/ á czynić nawalność przeciw máiełtatowi páńłtwá náłze⁸⁰ *HistAl* C7.

»którym sposobem« = *jakże* (1): Qua fiducia tandem id audeam facere, Którym fpołobem bych fie tego fmiął ważyć. *Mącz* 126h.

B. Wprowadza wypowiedzenie pytajne zależne (975) :

a. Dopełnieniowe lub podmiotowe [w tym: dopełnieniowych (861), podmiotowych (31)] (892) :

α. Zwyczajne [w tym: dopełnieniowych (844), podmiotowych (31)] (875) :

1) Bez zapowiednika [w tym: dopełnieniowych (753), podmiotowym (14); w antepozycji (74), w interpozycji (1), interponowane zdanie nadrzędne (1); „który” na dalszej pozycji w zdaniu (7)] (767) : Potym niekto kruká fpytał/ Którymby się ptakiem mniemiał *BierEz* H2v (3); Obezrzy moy mily oycze/ wktóre nędzy iest dułła moia dla mégo námileyłłiego fyna *OpecŻyw* 147 (11); *OpecŻyw* C4v; *ForCnR* C2; *PatKaz II* 22 (2); *ZapWar* 1529 nr 2356; *HistJóz* D3; *TarDuch* D5v (2); *FalZiol* V 17a (13); *BielŻyw* 4 (4); Thuż Więc ktorzy potym krolowie Gotłci w Hiłpanijey albo w Galliey panowali, z inłzych Hiłtoriy możelz przewiedzieć *MiechGlab* 39; *BierRozm* 16 (2); *LibLeg* 7/36

(11); *WróbŻółt* B7 (5); *RejPs* 58 (4); przodkiem aby znacz belo ktore rzeczy łądovi duchownemv a ktore świetłkiemv przyflułayą *ComCrac* 19v (5); *ConPiotr* 31v; *SeklWyzn* 4; *RejJóz* C (4); *LibMal* 1546/109v (6); *SeklKat* E2v (4); *RejKup* Fv (4); *HistAl* A3v (2); *KromRozm I* B3v; *MurzHist* Q (5); *MurzNT* 28v marg (2); *KromRozm II* v4; *KromRozm III* H5v (5); *Diar* 28 (3); *DiarDop* 101 (3); S ktoregoś ieft koru powiedz/ [...] A ktore ieft imię twoie/ Ktore małz godziny swoie/ Ktore káraktery kładzyełz/ Kiedy śwego gdzye wynaydzyełz. *BielKom* D2 (5); *GliczKsiąż* 15 (2); *LubPs* Gv; *GroicPorz* hh3v (11); *KrowObr* 54 (22); *RejWiz* 159v (3); *Leop Deut* 1/22 (11); *OrzList* g4 (2); *UstPraw* Iv; *KochZuz* A5; *RejZwierz* 45v (6); *RejFig* Bb8; Vkázuie Amos kthorego był łtanu/ y zá ktorych Krolow łpráwował vřząd prorocťwá śwego. *BibRadz Amos* 1 arg (16); *Goski* * (2); nie pytaía tam ktoregoś ty ieft rodu albo Herbu/ ále ktoregoś ty, ieft rozumu *OrzRozm* P3 (6); *BielKron* 348v (17); *KochSat* B3; *KwiatKsiąż* A4v (4); *Mącz* 413a (9); *OrzQuin* X2; *SarnUzn* F5v; *SienLek* 30v (12); *LeovPrzep* I3; *RejAp* 11; áby,vważył [*dworzanin*]/ ktore słowo bárziesy łłży vřzom Polłkim/ ktore znácznieyłze/ kthore źřzetelnieyłze/ kthore włołniey rzecz opifuie. *GórnDworz* F5v (17); *HistRzym* 34v (4); *RejPos* 39v (18); *BiałKat* 61; *BielSat* N3v; *GrzegŚm* 66 (2); *KuczbKat* a2 (6); *RejZwierz* 133v (10); *BielSpr* 4 (19); *WujJud* 74v (6); *RejPosRozpr* c; *RejPosWstaw* [21²]v (15); *BudBib* B4 (3); *Nuz*/ Aza Duch Boży niewiedział/ ktore księgi miały zgináč/ á ktore zołtáč? *BudNT* Hh4 (16); *CzechRozm* 6v (23); ále iż godności ábo cnoty łą rozmaíte/ przeto trzebá pátrzyč/ ktore cnoty ná ktory łię vřząd zeydą [*videndum rst, quae virtutes cui honori respondeant*] *ModrzBaz* 45 (23); *SkarJedn* 124 (5); *Oczko* 25 (5); *SkarŻyw* 310 (7); *StryjKron* 572 (3); *CzechEp* 132 (10); *KochJez* B; *NiemObr* 76 (11); *KochFr* 71 (2); *KochSz* B4; *ReszPrz* 13 (9); *WerGośc* 220; *WerKaz* 280 (5); *BielSjem* 40; *PudłFr* 14; *ArtKanc* A10v; *GórnRozm* Dv; *ActReg* 79; *GostGosp* 144 (9); *Phil* D2 (2); *OrzJan* 90; *LatHar* 731; ábyście vználi ktorą miłość mam [*ut sciatis quam caritatem habeam*] obfíciey ku wam. *WujNT* 2.Cor 2/4 (44); *WysKaz*)(2v; *SarnStat* 148 (19); *PowodPr* 56 (3); *SkarKaz* 383b (3); *CiekPotr* 71; *GosłCast* 70; *SkarKazSej* 696a; *KlonWor* 38 (2).

W połączeniu z przyimkiem „z” + *G pl (lub du)* (12): Tu by pytał niekto ktora rzecz z tich dwu ieft potrzebnieyłza, y zda łie to rozumowi, iakoby pokarm był takowy *GlabGad* F4v; *BielKron* 451; *SienLek* 92; *GórnDworz* F6v; *RejZwierz* 122; *BudNT* przedm c3; *CzechRozm* 207; według zwyczáiu rádzili/ ktoregoby z trzech Brátow Dziedzicow Wielkiego Xięłtwá Litewłkiego ná Monarchią wybráč mieli. *StryjKron* 360; *CzechEp* 178; *JanNKar* D4 (3).

Połączenia: »ktory inny (a. inszy)« (2): to włzytko łobie przywłáczzáią/ niewiem ktorym innym práwem iedno łupieźnym *GroicPorz* kk2v; *KrowObr* 131.

»ktory też (to)« (7): *LibLeg* 10/64; *RejKup* i4v; *KrowObr* 90; A potym łie przy łtole łiedząc rozmowili: Ktoraby też muzyká nawdzięcznieyłza byłá/ Coby wđdy ludzkie inyłli łnádniey wefeliłá. *RejFig* Ccv; *BibRadz* 2.Mach 11/37; *RejPosWstaw* [110³];. *CzechEp* 143.

»ktory to« (23): *WróbŻółt* aa4v; *KromRozm III* Q; *KrowObr* 90 (4); *GórnDworz* Hh2v (3); *BiałKat* 363v; Ztąd [...] łatwie łie poznać moze/ ktore tho łą rzeczy ktorych łie przeciw temu Przykazániu dopułczamy. *KuczbKat* 300; A ten [*żywot nowy*] należy w vmartwieniu członkow zyemłkich/ y ktboreby to były członki zyemłkye ciálá náłzego zepłówanego porządkiem łwym [*apostól Paweł*] wyliczá *RejPosWstaw* 111 (4); *BiałKaz* G4v (2); *StryjKron* 275; *CzechEp* 282 (4); *WerGośc* 255.

»ktory tu« (1): łycháles iáko Fortuná s Cnotą zówždy ty dwie pánie łobie łprzećiwne łá/ [...] á pewnie trzeba mądrze golić przy ktoreyby tu zołtać. *RejZwierc* [121]v.

Wyrażenia [zastępują zaimek przysłówkowy lub przysłówek]: »(do) ktorego czasu, ktorých czasow, na (a. w) ktory czas, w ktorým czesie« = *in quod tempus Vulg* (17 : 2 : 7 : 1): *PatKaz I* 17; *LibLeg* 10/64; *GroicPorz C*; A chcefzże thedy wicdzieć? łkąd fie Mniłzy włtzęli/ y ktorego tzału? *KrowObr* 133v (2); *BibRadz 1.Petr* 1/11; *BielKron* 372 (6); *RejAp* 11; *GórnDworz Hh4v* (5); *HistRzym* 104; *RejPos* 35v; *RejZwierc* 170v; *BielSpr* 58; *ModrzBaz* 99v; *CzechEp* 119; *ActReg* 136; *WujNT 1.Petr* 1/11; *CzahTr E2*.

»ktorej godziny, w którą godzinę« = *qua hora Vulg* (16 : 1): *RejAp* 37v; *HistRzym* 93; nigdy nie wiemy kiedy á ktorej godziny ma przypásć ná nas to zówołanie náłze. *RejPos* 258v (7); bo co dáley to bliżey ku łmierći idziemy/ á o niey áni wiemy áni myłlimy gdzie nas zdibác á zálkoczyć ma/ y ná ktorým mieyłcu/ y w którą godzinę *RejZwierc* 170v (3); *WujNT Matth* 24/42 (5).

»ktorym kstałtem« (12): y wyłtępnę łáfkáwie nauczałz ktorem kstałtem by fie łłuffnie mogli náłwiećie obchodzić. *RejPs* 36 (2); *RejJóz N6*; *KochSat [C2]*; *RejAp BB7* (3); *GórnDworz V6*; To. iáko mieli łpráwowác/ á ktorým kstałtem/ łzyrzey im Pan Bog táłże w tey łłistoriey rołkazác raczył. *RejPos* 141 (3); *KochPs* 43.

»na (a. w) ktorým mieyscu, na ktorých mieyscach, na ktore mieysce« (14 : 3 : 2): yzbi tesz wiedziely na ktorich mieyszach znałchim dopwłczenym łtadabi swe páłłacz mogly a na ktorich z wolia wrzednykow Cz: ye⁸⁰ m. *LibLeg* 11/23v (2); ábyłmći powiedział/ gdzie álbo ná ktorým mieyłcu [...] wypełnił wrząd kápláńłki/ według wrzędu Melchifedeká? *KrowObr* 180v; *UstPraw A2v*; *BielKron* 307 (2); *Mącz* 375a; *GórnDworz* 17 (4); *Grzegłm* 14; *RejZwierc* 170v (2); *BielSpr* 9; *Skarłzyw* 130; *ActReg* 137; Powiedz [...] Syná ná którės mieyłce przed námi łchowáłá. *GórnTroas* 42; *JanNKar D3*.

»ktorym obyczajem, w ktory obyczaj« (26 : 1): *ForCnR B2v*; *FalZioł V* 33v (2); *Bielłzyw* 5; *LibLeg* 6/115 (2); *RejPs* 36; powyadali łfch thowarziłtwo myeli łzRynarzewłkim alye wktory obyczay nyewy *LibMal* 1543/69; *ConPiotr* 33; Alexander thedy myłłił ktorýmby obyczáiem [*quibus modis*; yakohy *HistAl* 1510/33v] mogł miáłto zburzyć *HistAl C*; *MurzHist L3v*; *KromRozm II* 12v (2); *KromRozm III H*; *GliczKsiąż N5v*; *KrowObr* 184v; *BielKron* 116 (7); *KwiatKsiąż D3v* (2); *GórnDworz H3v*; *RejPosWiecz*² 92v.

»dla (a. z) ktorej przyczyny, dla (a. z) ktorých przyczyn, prze którą przyczynę, przez ktore przyczyny« = *quam ob rem, quibus rationibus Modrz*; *ob quam causam Vulg* (12 : 5 : 4 : 2): *MetrKor* 40/825 (2); *FalZioł V* 27 v; *LibLeg* 10/151; *RejKup n4v*; *KrowObr* 7v; *Leop Sap* 18/18 (2); *BielKron* 392 (2); *SienLek* 95; *GórnDworz B6v*; A iuz thez wielz/ przecz á prze ktore przyczyny to ná nie Pan Bog dopułzczác raczy *RejPos* 51 (7); *RejPosRozpr b3*; *ModrzBaz* 46 (2); oznaymłá przede włzytkim ludem/ dla ktorej łię go przyczyny dotknełá [*ob quam causam tetigerit eum*] *WujNT Luc* 8/47.

»ktorym sposohem, na (a. w) ktory sposob« (24 : 4): *MetrKor* 37/1; *LibLeg* 6/115 (2); Ztąd łye okázuye w ktory łpofob Bog łtáry zakon dáł *KromRozm II n2*; Pokázuye mu też co by myáł ná łwyecye czynić/ yáko á ktorým łpofobem chlebá/ pożywyenya/ á wychowánya myáłby łłukác á łobye gotowác. *GliczKsiąż N5* (2); *Leop 1.Cor* 15/2; *BibRadz Rom* 8/22 (5); *BielKron* 307; Powiedz mi w ktori łpofob korda pomykali Starzi Polacy/ kiedy łłow páńłkich łłuchali? *KochSat B*; *Mącz* 216b (3);

RejPos 326; *BielSpr* 60v; *ModrzBaz* 11 (2); *StryjKron* A3v (2); *CzechEp* 418; *OrzJan* 28; *SarnStat* 1128 (2); *SkarKaz* 243b.

Szereg: »ktory i (abo) jaki (a. jakowy)« [szyk 7 : 1] (8); *BibRadz* 1.*Petr* 1/11; Wy fami wiecie ktore y iakowe rzeczy [quanta] ia y bracia moi/ [...] o rzeczy swiętechmy czynili *BudBib* 1.*Mach* 13/3; Ten iesliby był prorok/ wiedziałby ktora y iaka [quae et qualis] iest niewiáftá/ ktora fię go dotyka/ iż grzełzna iest. *BudNT* *Luc* 7/39; *CzechEp* 224 (2); *WujNT* 1.*Par* 1/11 (2); *JanNKar* D3.

2) Z zapowiednikiem [w tym: dopełnieniowych (91), podmiotowym (17); w antepozycji (33), w interpozycji (2); „który” na dalszej pozycji w zdaniu (1)] (108) : otym tu wfytym daley będę powiedál/ ktoré cięłkoscij náš zbawiciél/ poczawłfy od trzydzieci lát cirpiál *OpecŻyw* 35v (2); *PatKaz* III 137; *FalZioł* V 12v; *LibLeg* 10/93 (9); *LibMal* 1546/111v; *HistAl* B6v; Ná ktory łtan wezwaneš miey to ná bączności *BielKom* C5v; *GliczKsiąż* N5v; WAndálitowie ktorego narodu/ thakież ięzyká byli: niemogá fię náto wfzytcy [starzy] Hiftorykowie zgodzić *BielKron* 336v (4); *OrzQuin* I4v; *RejPos* 190 (7); *RejZwierc* 8v (3); *BielSpr* 64v (2); *RejPosRozpr* e2 (2); *MycPrz* I Cv; *CzechRozm* 165 (10); *ModrzBaz* I4v; *Oczko* 13 (2); ále ktore iest słowo Boże á ktore nie iest: ktore z ludzi piłmo iest/ á ktore z Bogá: ktore iego rozumienie dobre/ á ktore fałszywe: to podległo rozłádkowi kościelnemu y żywey Ewánieliey [...] iłz iáko wtym ktore iest S. piłmo á ktore nie iest/ [Kościól] niebłádzi: ták y w iney náuce wiernym iest *SkarŻyw* 364 (9); *CzechEp* 283; *KochWr* 33; *GostGosp* 166; *GórnTroas* 41 (2); *SarnStat* 98 (7); *SkarKazSej* 671a.

Połączenia: »ktory też« (3): gdy tákowé dobrá wykupić zechcemy/ máią bydź ogládané lifty zapifów: á które łłufznie/ łpráwiedliwie/ y wedle Práwá łá zapifáné: które téz ináčéy/ to ma bydź wznano y łkazano przez nas y Rády náłzé. *SarnStat* 98 (3).

»ktory to« (2): tego też niewiem/ ktore to łłowo Boże/ ták was mowić y wierzyć náuczýło? *CzechRozm* 55v; *NiemObr* 33.

Wyrażenia [zastępują zaimek przysłówkowy lub przysłówek]: »ktorego czasu, o którym czasie« (4 : 1); *GliczKsiąż* P2v (2): Ktorego czáfu Lech w ty kráiny nád Wilę z hordámi łwymi przyciágnął z Roxolániey/ takież Czech do Czech/ w thym fię niemogá zgodzić Kronikarze náłzy z Czełskimi *BielKron* 336 (2); *CzechRozm* 70.

»jako a którym kstałtem« (1): iż thego rozumieć nie będyemy/ cochmy zá to powinni [...] y yáko á którym kftátem to pánu łwemu záłługowác mamy *RejPos* 141v.

»na którym miejscu, na których miescach« (3 : 1): chcząc otim spráwiedlywie sye dowiedziecz gdzie łá y na ktorich miełczach granycze zwieczifte tego zamkv naschego oczakowłkie⁹⁰ *LibLeg* 11/83v; *BielSpr* 31v (2); *CzechRozm* 70.

»którym obyczajem« (11): *OpecŻyw* 82v; *GliczKsiąż* N5; łzli do Officialá profłząc/ áby fię tego dobrze wywiedzieli/ którym obyczáiem then duch przekaża w kościele *BielKron* 212 (3); máło nie wfzyłcy o tym wiemy/ iáko á którym obyczáiem narod żydowłki [...] záłzedł był do Egiptu. *RejPos* 56; *BielSpr* 57v (3); *BialKat* 353v; *RejPosRozpr* c2.

»dla (a. z) ktorej przyczyny« (2): *KochSat* B3; Satis mihi multa verba fecisse videor quare hoc bellum genere ipso esset necessarium, Mam za to zem dofić słów vczińil/ okázuyąc to dla czego álbo z którey przyczyny tá wypráwá woyenna ná ten czás yeft wielmi potrzebna. *Mącz* 338c.

»ktorym sposobem, ktoremi sposoby« (3 : 2): Kthorym fpofohem á iakhim flożeniem fwem ty rzeczy z ziemie vrofle niemocam j porużeniu zdrowia człowieczego pomagaią tho małz pilnie obaczyć *FalZioł* II 3a; *CzechRozm* A3v (2); *ModrzBaz* 15; *CzechEp* 77; *Paprup* A4v; Sprawę mi dala o tym/ któremi fpofohy/ Niepewny żywot ludzki zchodzi z ktorey doby. *GoslCast* 31.

Szereg: »ktory i jaki« (1): tego ielzche pewnio nie wiemy ktora y iakaby byla nauka Piotra f. *RejPosWstaw* [143³].

β. Retoryczne. *W założeniu odpowiedź negatywna*: „żaden”. [Wylacznie zdania dopełniemowe zawsze w postpozycji bez zapowiednika] (17) : Powiedz mi? s ktorego pilmá fwiętego/ To flowo na przed wyfllo Czyścic? Prozno mi małz vkázac Proroki bo onim nigdy nie prorokowali? Prozno Pána [!] Kryftulá/ bo onim nigdy nieutzył? Prozno Apoftoly/ bo onim nigdy niefltychali *KrowObr* 75 (9); *Leop* 2.Par 32/14; Obáčze z tąd [...] ktore moze byc iuz wicczlze pomiezfanie/ gdzie przą tego co mowili/ á czego przeli záfię twierdzą *GrzegRóżn* H2v; *RejPos* 319; *RejZwierc* 185; *ModrzBaz* 37v; *NiemObr* 93; *ActReg* 22.

Wyrażenie [zastępuje zaimek przysłówkowy]. »na ktorym miejscu« (1): powiedz mi? gdzie o tey náuce/Kryftulowey tzytal/ powiedz? ná ktorym mieyfcu Kryftus Syn Boży rofkazał/ áby kościol krześcijiánki Bogu oycu wltawitwnie/ ciálo y krew Syná Bożego offiárowac miał? *KrowObr* 179.

b. Przydawkowe (83) :

α. Bez zapowiednika [w tym: zdanie przydawkowe w antepozycji (4)] (79) : Tu fie poczyna Tractat/ To ielt nauka pułzczania krwi. A zwłaczca ktora zyła naprzeciw ktorey niemoczy ielt vzyteczna *FalZioł* V 57 (2); *LibLeg* 10/71v (2); *SeklWyzn* Fv; *SeklKat* F2; *KromRozm* III A2v; *Diar* 38; *KrowObr* 131; *RejWiz* 43v (2); *Leop* 1.Par 26 arg (4); Ale teraz przed wftykimi day fwiádectwo fwoie/ Pod ktorimes drzewem widzial owo ludzi dwoie. Powiedzyal/ ze pod iábłonią *KochZuz* A5; *BibRadz* *5v (3); *BielKron* 408 (2); *KwiatKsiąz* Mv (4); *Mącz* 10d; *SienLek* 24; *GórnDworz* B2; *HistRzym* 96; *WujJud* 196; *RejPosWstaw* 22; przyniofa nam fprawę/ ktora bychmy fię droga puścic mieli/ y do ktorychby miałt iśc. *BudBib Deut* 1/22 (2); *ModrzBaz* 83 (3); *SkarJedn* 99 (2); *Oczko* 34 (3); *GórnRozm* H4 (4); *GostGosp* 122 (2); *WujNT przedm* 33; *SarnStat* 417 (2); *PowodPr* 54.

W połączeniu z przyimkiem + G pl (lub du) (4): *RejAp* 76v; *GórnDworz* C6v; Tá ielt rada táiemna/ Ktoraby rzecz z tych dwu lepfa byla/ ielli ieden mąż ma poiac wiecey zon/ áho iedna zóna wiecey męzow. *HistRzym* 72; *PudlFr* 5.

Połączenie: »ktory to« (1): Utorá rada w bofthwye byla ktora by to panna myala fyna bozego porodycz/ y fzwolyła troycza fzwyała yfz fyn bofky obral foby o yelzche z wycznoſcy dzyeuyczą marya bycz matką czlouyeczenftwa yogo *PatKaz* II 30v.

Wyrażenia [zastępują zaimek przysłówkowy lub przysłówek]: »ktorego czasu, w ktory czas« (1 : 1): pylne a swiebodne wiewiecznie ktorzibi liwdzie naschi a ktorego czassv czynily yezdj do zyemie Czessarza Thur, *LibLeg* 11/80v; *BibRadz* *Lev* 14/57.

»ktorym kstałem« (1): DOkonawfzy tych kfyżek poćciwych fpraw człowieká cnotliwego [...] y iáko/ j ktorym kftakthem iemu fie w káżdym wieku iogo záchowac przyfthoi/ zdálo mi fie thez troche wspomniec o náfzey [...] niedbálości Polfkicy. *RejZwierc* 182.

»na którym miejscu, na których mie(j)scach« (1 : 2): *FalZioł* V 60; znaki ty y teras są na ktorich miełczach kliałtori zakonv naschego biwali *LibLeg* 11/86; *KwiatKsiąż* O3v.

»ktorym obyczajom, ktoromi obyczajmi« (5 : 2): *PatKaz I* 5v; Poczyna fie tractat o rodzeniu człowieczym/ iako a kthoremi obyczajmi płod z zywota matek śwogich wychodzi na świat *FalZioł* V 15 (2); *KwiatKsiąż* O3v; Koło/ iż nie iest z prołtych Liniy/ przetóż łtárodawnym y mądrym Geometrom trudność zádawáło/ iáko y którym obyczajáiem by ié mieli pomiérzác. *GrzepGeom* H3v; *RejPosWiecz*² 93; *RejPosRozpr* c4.

»dla (a. z) ktorej przyczyny, dla ktorých przyczyn« (2 : 2): Radbych tu kázde⁸⁰ z W. M. łyźzał zdánie/ [...] dla ktorých przyczyn z iednemi ludźmi rádniey/ niż z drugimi przetáćby wolał. *GórnDworz* C6v; *ModrzBaz* 14; *StryjKron* 110; piękny przykład ex Ariftotele ex Ethicis może fie tu przytoczyć: Dla czego, dla którój przyczyny *maior poena irrogabatur iis, qui in praelio clypeum amitterent* *SarnStat* 1263.

»ktorym sposobem« (6): *BibRadz* *4; *Mącz* 413a; *StryjKron* 131; iesli to dobrze/ tákiego nie imác: ábo owego/ ktory z nieprzyiácielem Koronnem ma porozumienie/ y połtánowinie [!]/ iáko y ktorem łpofobem ma on nieprzyiáciel Koronę opánowác? *GórnRozm* C4v (2); *Phil* R4.

β. *Z zapowiednikiem [w tym: zdanie przydawkowe w antepozycji (1)] (4)* : Y Ako rychło y w ktorých lećiech łyná łwego rodzicy myeliby náuczycyelowi yákyemu ná vczenye á ćwiczenye w náukách dobrych przykázác y polecíc/ myędzy vczonemi ludźmi/ nye dopiro ále dawno łporká o tym nyemála byłá. *GliczKsiąż* I4v; *Mącz* 385b; Miedzy innemi rzeczámi y o tem byłá z Ormiány gadká/ ktorýchby dni święćić mieli ty świętá *SkarJedn* 318; *Oczko* 29.

3. *Nieokreślony, jako przydawka w zdaniu [w tym: w pozycji po rzeczowniku określanym (302); z rzeczownikiem domyślnym z najbliższego kontekstu (357)] (1953)* :

A. *Jakiś, któryś; jakikolwiek, którykolwiek; któryś z dwu; żaden (przy zaprzeczonem orzeczeniu lub przyimku oznaczającym brak); aliquis, qui, quidam, quispiam Mącz; quis Vulg; alter Vulg; alteruter Modrz; nullus, ullus Mącz (1759)* : *ListRzeź* w. 39 (3); *BierRaj* 20v; *MetrKor* 34/134v (21); *Liłzká* niegdy łączná będąc/ Chodziłá ná śliwy pátrząc: Mowiac/ by ktora vpádłá/ Iákobyh iá łmácžno śniáđłá. *BierEz* L3 (5); Tamo nie placzu anij w zdychanija/ krzyku anij ktorégo łtrachu. Tamo nie glodu/ wrzodu/ anij ktoreégo boiu/ Tamo nie zádneey niemocy anij. ktore tełkliwołcij *OpecŻyw* 3 (30); *OpecŻywPrzedm* C3; *PatKaz I* 2 (2); *PatKaz II* 73v (4); *PatKaz III* 141v (6); *FalZioł* V 40v (49); *BielŻyw* 7 (13); *GlabGad* H3v (7); *BierRozm* 16; *KłosAlg* D3v (2); *Krol* ye⁸⁰ M. nyerad wydział abi łye ktoremv połłowy yaka krziwda abo łzkoda łtála gdj bi przinym wydz ktori starołczyn nyebel *LibLeg* 10/122v (49); *WróbŻołt* 7/4 (2); *ZapWar* 1548 nr 2668 (7); *RejPs* 168 (2); *ComCrac* 13 (5); do poznanya dlja thego bill przišchethl abi konya kthorego mogli vwyełcz *LibMal* 1543/73v (3); *RejRozpr* I; *SeklWyzn* f2; *RejJóz* B7 (4); *SeklKat* D4 (2); *RejKup* g5 (8); *KromRozm I* O4v; *MurzHist* S2v (4); *MurzNT* 10v (6); *MurzOrt* B2; *KromRozm II* k4 (2); Pod Hyerozolimłkim pátryárchą nyewyem yáko wyele krzełciyánow/ álbo yełtli tám ktory pátryárchą teraz. *KromRozm III* L6 (6); *Diar* 93 (12); *BielKom* B3v (5); *GliczKsiąż* P6 (6); *GroicPorz* gg (21); Powiedz kiedy Pápieź ktory/ rołkázował kołćiołom Greckim? *KrowObr* 19 (38); *RejWiz* 157 (16); *Leop Deut* 18/6 (10); *UstPraw* G4 (17); iesliż to kroniki łwiáđłz/ żeby kiedy ktory krol Polłki był w bitwie poiman/ álbo iesliż

kthory był rónion. *LeszczRzecz* A6 (5); *RejFig* Ddv (3); *RejZwierz* 55v (3); *BibRadz Lev* 4/2 (12); *OrzRozm* M4 (13); *BielKron* 376v (41); *GrzegRóżn* Nv; Adire aliquem de re quapiam, Yśc do kogo dla którey rzeczy. *Mącz* 104c; Ne qua depereat, Aby która kartká nie zginęła. *Mącz* 105c; Passim nullo ordine, Włzędzie króm którego rządu *Mącz* 253a (195); *OrzQuin* P4v (6); *Prot* B3; *SienLek* 155v (9); *RejAp* 18 (14); *GórnDworz* Dd5v (21); *GrzepGeom* D4 (3); *HistRzym* 14v (5); Bo y thám ná then čás nie fłylyfz áby ktory Biskup/ ábo kthory w zakonie náuczony/ ábo kthory przełożony vciekł fie do niego *RejPos* 10v (39); *RejPosWiecz*² 94; *BiałKat* 71; *BielSat* D3 (3); *GrzegŚm* 64; *HistLan* Bv (2); *KuczbKat* 190 (5); naydziefzli kiedy ktory fąd/ ktory vrząd ktorá rofpráwę/ ktorekolwiek fthánowanie/ iżby fie nie vniofło. *RejZwierz* 191v (30); *BietSpr* 62v (3); *WujJud* 37v (7); *RejPosWstaw* [143²] (3); Oto ia Iehowá Bog włzelákiego ćiałá/ áza przedemną vtái fię która rzecz [quicquam]? *BudBib Ier* 32/27 (11); *HistHel* Dv; *Strum* C3v (4); *BudNT IHor* 14/36[35] (8); *StryjWjaz* D4v; *CzechRozm* 155 (47); *Paprp* R; *KarnNap* E4v; á wżákże fędzia zá pewne wie/ że tá rzecz ináčzey fię w łobie ma/ niżli która ftroná [ab alterutra partium] dowodzi *ModrzBaz* 90 (38); *SkarJedn* 162 (15); *KochDryas* A3v; *Oczko* [41] (11); *SkarŻyw* 87 (33); *ZapKościer* 1579/1v (8); *MWilKHist* G4 (3); *StryjKron* 170; Y vczyniłem ia był rzecz tę/ ták w obec [...] nikogo nie miánuiąc áni iálnie y otworzyście przeciw ktorey zofobná ofobie pifząc/ bo nie iedney ofoby były błędy (*marg*) Diálogi nie fą fpiśáne przeciw żadney zofobná ofobie. (–) *CzechEp* 6 (34); *NiemObr* 64 (3); *ReszPrz* 34 (9); *ReszHoz* 129; *WerGość* 249 (4); *WerKaz* 291; *WisznTr* 13; *KochTarn* 77; *PudłFr* 58; *BielRozm* 27 (2); *GórnRozm* F4 (6); *Paprup* G2v (5); *ActReg* 139 (3); *GostGosp* 148 (7); *GostGospSieb* +4v; *Phil* P4 (2); *GrabowSet* Tv (4); *OrzJan* 19 (8); *WyprPl* A2v; *LatHar* 665 (7); ábyś tego ftrzegł opócz vblíženia/ nic nie czyniąc z przychylności ku ktorey ftronie [*in alteram partem*] *WujNT* 1.Tim 5/21 (45); *WysKaz* 10; *JanNKar* C3v (3); *JanNKar* G2; *SarnStat* 257 (226); *GrabPospR* M3 (2); *PowodPr* 7 (3); tákiego práwá o mężoboystwie niewiem iefli która ná świcie nácyá ma. *SkarKaz* 315b (8); *KlonKr* A; *VotSzl* C2 (4); *CiekPotrSzym*)?(3v; *CzahTr* II2v (3); *GosłCast* 26 (2); *PaxLiz* D2; *SkarKazSej* 681a (3); *KlonWor* 36 (2).

W połączeniu z przyimkiem „z” + G pl [w tym: z rzeczownikiem przy zaimku „który” (13)] [szyk 60 : 5] (65): A nie radzę gich [ryb] iefć: ażby były kthorem korzeniem z tych zaprawiony. *FalZioł* IV 42a (2); *LibLeg* 11/55; *MurzNT* 108v; *GroicPorz* q3v (2); *Leop Lev* 1/2 (2); *UstPraw* E3v; Záli z was ktory óciec gdy go próśi fyn iego o chleb/ poda mu kámień? *BibRadz Luc* 11/11 (4); thylkom przyrzekł krolowi ich/ iefli potomká mieć nie będą/ fyná iego á fwego fieftrzeńcá ktorego fnich zá fyná wziąć *BielKron* 374 (5); *SienLek* 41v (2); *GórnDworz* Ii5v (2); *GrzepGeom* H2v (3); *RejPos* 165v (2); *BielSpr* 39; *WujJud* 135v; śpiewayćie nam (którá pieśń) zpiefni Cyiońskich. *BudBib Ps* 136/3 (2); *BudNT przedm* a2v; *CzechRozm* 96v (4); *ModrzBaz* 4v (5); *SkarJedn* 164; A iefli którego z tych żioł/ co ie wyliczamy nie doftánie/ máło fye o to fráłowác *Oczko* 33 (3); *SkarŻyw* 358; *CzechEp* 301 (4); *KochSz* B; *WisznTr* 19; Iż mię zówždy powolnym miła będącie znála/ By mię fnać y nákoniec z Bogiń która chćiála. *PudłFr* 51 (2); *Paprup* F2v; *GórnTroas* 47; *LatHar* 158; *WujNT* 1.Cor 15/37 (3); *JanNKar* E2; *SarnStat* 1285 (3); *SkarKaz* 635b.

Połączenia: »ktory inny (a. inszy)« [szyk 157 : 13] (170): pán Iezus przyłączył fie k niym/ iakoby ktory ijnłfy pielgrzym/ ij fłedł s niymi *OpecŻyw* 167v; *MetrKor* 40/817; *FalZioł* V 32 (7); *MiechGlab*

75; *WróbŻolt* N8; *ComCrac* 17v; Nieczitami w łtarim zakonie áby oktorą yną rzeć [!] tak łrogo karał pan Bog łud zydowłki iako o Bałwophalłtwo *SeklKat* Ev (3); *MurzNT* 58v (3); *KromRozm III* A6 (3); *GroicPorz* i2 (5); Izali Piotr łwięty/ álbo ktory Apołtoł inłzy/ ná łwoiey głowie trzy Korony kiedy nołł? *KrowObr* 25v (7); *Leop* VVv; pokaż nam *Eccleſiam magnam*, to iełł/ inne ktore zebránie krzełłciańłłtwá wielkiego *OrzList* a4v; *BibRadz Lev* 13/2 (3); *BielKron* 439 (2); *GrzegRóżn* G4; *Mącz* 13a (2); *OrzQuin* Aa2v; *SienLek* 21v (2); *GórnDworz* N7v (6); *GrzepGeom* K4; *RejPos* 226v (5); *RejZwierc* 53v (2); *WujJud* 136; *BudBib* B4; *BudNT przedm* c4; *CzechRozm* 177 (39); *ModrzBaz* 2v (15); *Oczko* 28v (2); *SkarŻyw* 180 (2); *CzechEp* 276 (20); *ReszHoz* 115; *WerKaz* 296; *GórnRozm* M4v; *GostGosp* 12; *KochCz* B2v; *LatHar* 581 (2); *WujNT* 333 (8); Ale iełłi rycérzki człowiek/ álbo ktory inny [*quouis alius JanStat* 1093] ktorymkolwiek długiem álbo rękoiemłłtwem bęđłie obowłózan/ bęđłie powinien [...] dołyc zá to vczynłłć. *SarnStat* 656 (13); *PowodPr* 9.

»łada (a. leda) ktory« (6): Ktory wyrok ták wielce waży ten człowiek/ iż iy nieledá ktoremu Grekowi [*non alicui Graecorum*] przywłalzcza/ ále piłze/ iákoby te słowá łam Bog mowłł, *ModrzBaz* 26v; *Oczko* 21v (2); *ReszList* 141; *WerGołłc* 227; *SkarKazSej* 660a.

»ktory takowy, taki« [*szyk 2 : 1*] (2 : 1): Takié piłżemy gdy niemá być połpołu z literą z abo ktorą taką wymáwiáno *MurzOrt* B2v; *BibRadz* *2v; iż [...] tákowa która krzywdá [*aliqua huiusmodi iniuria JanStat* 590] przez iednégo álbo więcy z łług nieołładłłych kogo potkálá *SarnStat* 649.

»ktory ten [= *taki*]« (1): aby siedzieli (i) sąđziłi osobno [...] a to tym obyczajem, iż jełłłizeby od ktorego tego wysadzenia rozumłłł się być gravatum, aby apelowłł do wszyłłkich trzyđdziełłci i trzech *Diar* 95.

W charakterystycznej strukturze łkladniowej: »jełłi ktory« = *jak ładen* (4): *MurzHist* R2; Albo y on wyłład piłłmá S. (rzecz potrzebna yełłi która) o ktorym łpomina tenże Łukałł *KromRozm II* d4; *GórnDworz* Kk8; Małłie wy włzyłłłkiego dołyc Polacy/ iełłi ktory ná łwiełłie národ *GórnRozm* M4v.

Frazy: »ktory chce *itp.*« = *ktorykolwiek, obojętne jaki* (16): Też łok łwikłany z rołłchodnikiem broni ciałá od łzynienia wrzedzienicz gdy nim namażełł ktory członek chcełł. *FalZioł* I 20a; *MurzNT* 46; *LubPs* A5v; *GrzegRóżn* Bv; przyłłóž ná kthorą rękę chcełł/ pod kołłtkę/ gdzie łye dłoń kończy *SienLek* 140v (2); *GrzepGeom* I2v; Pożrzy ná ktore miálłto chcełł/ požrzy ná kthore ołładłłołłci chcełł/ ná ktory dom áho łtan chcełł/ vżrzyłł to iáwnie *RejPos* 239v (3); *SkarŻyw* 457 (3); *CzechEp* 161; *LatHar* 200 (2).

»ktory się podoba« (1): *Qnoviscunque loco potes hunc finire libellum*, Možełł ti xiałłzki skońłłć ná którim łi łie yedno miełłłcu podoba. *Mącz* 344d.

Wyrażenia: »ledwie (a. zaledwie) ktory« (2): *MurzNT* 78v; tedyby łie zá ledwie ktory Státut zołłł, któré dotychmiast wydawano. *SarnStat* 314.

»rzadki ktory« [*zawsze z rzeczownikiem domyłłnym z najblłższego kontekstu*] (7): *BielKron* 261 v (2); Tho płłue wielkie pány/ iż rzadki ktory przyđdzie do tey dołłkonálołłci *GórnDworz* G6v (2); był záwždy zábałłwion towarzyłłtwem á muzyką ták z náłłury/ że rzadkiey ktorey nie vmiałł *RejZwierc* 274v (2); *KochWr* 39.

»rzadko ktory« [*w tym: z domyłłnym rzeczownikiem*] (5) (7): *MurzHist* A2; z náłłzych zábit/ Dunin łpráwkowic rániion/ rzadko kthoryby łnich niebyłł rániion *BielKron* 392v (2); *HistLan* B2v; *BielRozm*

17; Lecz gdyby tak siedział mężoboycá iáko ma siedzieć/ rzadkoby ktory żyw wyłzedł z wieże [...] ále przecię rzadko ktory bannit íwá śmiercią zginie *GórnRozm* E3.

Wyrażenia [zastępują zaimki przysłówkowe]: »ktorego czasu« (4): *PatKaz* III 95v; Nequando adverbium, Aby niekiedy/ álbo áby którego czáfu. *Mącz* 245d (2); *GostGosp* 74.

»ktorej godziny« (4): bos obiecał, iż ktorej godziny weftchnie człowiek za grzechy, odpufciłz iemu *WróbŻołt* nn7v; *RejKup* k7; *LubPs* D4; *RejPos* 7v.

»na którym (inszym) miejscu« = *aliquo loco* *Mącz* (7): *BielKron* Mmmm2; *Mącz* 379b (2); *RejZwierc* 155; *CzechRozm* 55v; *Oczko* 7; iegli przerweczeni kupcy [...] zechcą ie przedawác álbo ná którym mieyfcu [*in aliquo locerum* *JanStat* 905] z nimi ítać v *Miaft SarnStat* 1121.

»którym (innym a. inszym) obyczajem« = *quo pacto* *Mącz* (6): Pyąty doctor Rychardus mouy nyeflufzalo aby czyalo maryey ktorym obyczajem bylo vynne grzechu *PatKaz* I II; *GroicPorz* sv; *BibRadz* I 133c marg; *BielKron* 107v (2); Si quo pacto potes, Iesli którym obyczáyem możelz. *Mącz* [390]d.

»dla (a. z) ktorej in(sz)ej przyczyny; prze którą inszą przyczynę« (6; 4): *Mącz* 269a; A czyni to nie prze którą inszą przyczynę/ iedno iż od Bogá Iehowy pofelftwo ípráwował *CzechRozm* 8 (6); Gdy mieyfcie ktoregokolwiek z tych Sekretarzow wákuie/ dla śmierci/ ábo dla ktorej inšzey przyczyny [*alia causa*] *ModrzBaz* 26; *WerKaz* 296; *SarnStat* 721.

»którym (innym a. inszym) sposobem« = *quo modo* *Vulg*; *quovis modo* *JanPrzyw* (7): *Mącz* 492h; *CzechRozm* 199v; *WujNT Philipp* 3/11; iż Koroná Kroleřtwá przerweczonego przez té fucceřię ná Kroleřtwo mogłáby niekiedy byđz rozdzielona/ rozerwana/ álbo którym ípofobem zgwałcona *SarnStat* 882 (4).

Przeciwstawienie: »nie in(sz)y ktory [*szyk zmienny*] jedno (a. ale) ten(że) (a. on); (abo) ten(że) (abo) a nie ktory inszy« (8; 5): Ale tego trzeba pilnie pátrzyć/ áby kto kupiwłzy zá pieniądze tytuły/ á náuki żadney w łobie niemáiąc/ nie łapał/ ábo tego/ ábo ktorego inšze⁶⁰ [*vel hoc vel aliud*] dořtoieńftwa. *ModrzBaz* 132; oni to fałřzerze nie winem ktorem ięzyku/ ále wtem ktorego wżywali/ pińmo ř. fałřzowali. *BudNT przedm* c4; o wřprawiedliwieniu [!] tym/ ktorym człowiek grzeřzy [...] przed Bogiem wřprawiedliwion bywa/ á nie o którym inšzym nád to *CzechRozm* 206v (10); *CzechEp* 274.

Szereg: »ktory i jaki« (1): IEřliby fie miedzy wámi nálał iáki prorok [...] á ktore by wam y iákie znáki ábo cudá okázował [...] Nie bądźcieřz pořlufzni řłowom proroká tákiego *BibRadz Deut* 13/1.

a. *Jakiř tam, byle jaki, jaki bądź* (z wyraźnym odcieniem lekcewázenia) (1) : káżdey náuki iego [= *Kořcioła*]/ nie íeřt inšzy fundáment/ iedno pińmo řwięte/ nie wedla głowy ktorego Hánulá/ álbo Albrychtá wykłádáne/ ále wedla trádiciy álbo podánia ítarřzych/ wedla zdánia Oycow řwiętych/ wedla pińmá Doktorow ř. wedla Dekretow *S. Conciliorum* rozumíáne *ReszPrz* 53.

b. *Z odcieniem czasowo-warunkowym: jeřli, gdy jakie, ktorykolwiek; qui* *Mącz*, *PolAnt*, *JanStat* [*w tym: z trybem warunkowym* (33); *z odpowiednikiem w zdaniu nadrzędnym: tedy* (25), *to* (4), *tam* (1); *zdanie podrzędne w antepozycji* (62), *w postpozycji* (6); *rzeczownik domyřlny z najbliřszego kontekřiu* (22)] (68) : A która [*ryba*] w łobie nie ma takowych przypraw/ thedy iey pożywanie nie íeřt dobre. *FalZioł* IV 44a; Zalię znamiona łacznego rodzenia, íą przeciwnie przerweczoným znamionam/ á nawięczyey kthora matka pierwřze dzieci łacznego rodziła krom boleřci *FalZioł* V 18c; á ktoraby rana

nie chciała rość/ tedy thego oleyku na fleytuch pomazać/ á wranę czyfcie włożyć. *FalZioł* V 99v (19); lekarze czo chcą odwildzić tedy winem rozwodniaią, á którą rzecz chcą zaufzić albo poftanowić aby lie ípołem trzymała tedy miodem tworzą. *GlabGad* I8v; *KłosAlg* A4v; *LibLeg* 6/115 (5); *MetrKor* 61/224; *MurzNT Matth* 10/11; *LubPs* E4; Ktoryby vrząd przyiął zapis/ coby należał miełżczáninowi ná imienie zyemłkie: táki zapis íełt niczemny/ á Sędzya przes náłz vrząd ma być karan *UstPraw* F4 (7); *RejZwierz* 88v; *BibRadz 2.Reg* 4/4; *BielKron* 261 v (4); *Mqcz* 335c (2); Ktorzy tedy ludzie/ máią wielki á ciężki Skok żyły ferdeczney/ to íełt s pánowánia íáłney zołci/ á krwie. *SienLek* 23v (2); *RejAp* 196v; *BudBib Ier* 6/16; A to íełt náwiéłtza/ który Pan álbo Ziemiánin nie ma po temu czálu doźrzć *Strum* Q4 (4); ale to tylko mowię/ że Láćinłkie kłięgi mníey fáłszu máią. A. ktore máią/ tedy nie ták ízkodliwe. *BudNT przedm* c6v; A ktorego z was oycá prošíłby íyn (o) chleb [*Quem autem vestrum patrem petet filius panem*]/ áza kámieñ poda mu? A íesli (o) rybę: áza miáłto ryby wężá poda íemu? *BudNT Luc* 11/11 [10] (3); *ModrzBaz* 33; Bo ktory łługá Pánu íełt pomocą do czći/ do łławy/ do záchowánia [...] tám ma Pan o nim wíedźieć/ y myłłić/ y płáćić *GostGosp* 155 (4); *SarnStat* 608 (8).

B. *Poszczególny, każdy z osobna, każdy z wyżej wymienionych; aliquis JanStat, Modrz; is, quilibet JanStat; quisque Modrz [w tym: „który” w pozycji po rzeczowniku (3); z domyślnym rzeczownikiem (41)] (166) : OpecŻyw 176; PatKaz III 137v; FalZioł * 7 (4); MetrKor 57/119v; BielŻyw 30; GDyż w Herbarzu wyłłzey namíenionym o każdym zielu z osobna íziroko íełt wypífano, íaką, ktore ma naturę, íełtli zdrową człowieku albo ízkodliwą. GlabGad K2 (3); KłosAlg A4v (2); RejFóz B 8v; KromRozm I A2v; KromRozm II e2 (2); Bo y to rzádnye á ítátecznye przez ápołtoły poftánowyono/ co ktory vrząd ná łobyey nyefye. KromRozm III K2v (2); BielKom nlb 7; GliczKsiqz A4; LubPs kt; złodźieie wíełzłzá/ á niewíáłty topią albo mną śmíerćią wedle zwyczáiu ktorey kráiny tráćą *GroicPorz* kkv (8); *KrowObr* 114v (2); *RejWiz* 178 (2); *Leop Esth* 1 /21 (2); *BibRadz Ex* 39/14; *OrzRozm V*2v (2); *BielKron* 4 (2); *Mqcz* 413a (4); *OrzQuin* E3; *SienLek* 42v (6); owa íle ktory obíad/ ábo wíećzerzá kółztowálá/ tyle zráchowánego íummą przy káżdym dniu ítało *GórnDworz* O6 (10); Miernicy w Mázwółzu wzywáią łokćią Kupieckiego/ íákí íye záchowa w którym powiećie *GrzepGeom* 13 (4); y íákó czo kthoremu ítworzeniu przywálzćyć raczył/ tákże íie íuż to koło wíećznie á nieodmiennie thoczyc muł *RejZwierc* 2v (5); *BielSpr* 35 (4); *WujJudConf* 207v; *RejPosRozpr* e2v; *BudBib Esdr* 3/4; *CzechRozm* 21 (2); *KarnNap* A3; *ModrzBaz* 60 (3); *SkarJedn* 58 (2); *KochPs* 203; *SkarŻyw* 292; *StryjKron* A3v (2); *CzechEp* 226 (4); *KochJez* Bv; *KochSz* A4v; *ReszPrz* 11; y íámi íię potykali/ íákó ktorey chorągwi kazáno/ y íákó íię ktora chorągiew w woney [!] potrzebie popííálá/ ták łławę/ álbo nie łławę odnołíłá *GórnRozm* B2 (4); *KochWr* 38; *PaprUp* A2; Gdy íie ná kílku mieyfcách łádowác ma/ íákó íełt wíele w którym Szpichlerzu żytá: á wíele też ktora ízkutá nołí/ wíedźieć. *GostGosp* 92 (15); *GrabowSet* H4; *OrzJan* 8; *WujNT przedm* 29 (5); *WysKaz* 42; *JanNKar* II 3v; íákó dawnołć ná którą ołobę [*ad quamlibet personam JanStat* 444] z práwá przynależy *SarnStat* 1250 (33); *CiekPotr* 42; *GoslCast* 31; *KlonFlis* F3v (2).*

W połączeniu z przyimkiem „z” + G pl (2); Oczko 5; Druga/ co zá przyczyny przednieyłze íą tego niebełpiećzńłtwá. Trzecia íákó íię ktoremu z nich pożytećznie zábiegác ma. PowodPr 6.

C. *Pewien, niektóry* [w tym: z rzeczownikiem domyślnym z najbliższego kontekstu (3)] (12) : A na poliv ktorzi budi rniely łobyie dla pasyenia bidl swoych poddany naschi tam wzyetho łtho y pyecz czyełfyath pogłowya bidla. *LibLeg* 11/89 (4); *BielKron* 444v (2); kupiectwo vřtáwiczne w budach łwych prowadzą tymi to dułzámı. Kthore rołłfyłáıą do Czyłcá/ do Niebá/ do Piekłá/ á nie ktore [...] tułáıącymısię zową *GrzegŚm* A2v; *Retundere quorundam linguam et sermones*, Zátkáć kótórym ludzióm gęby. *Mącz* 469a; *GórnDworz* S4; *RejPos* 64v; Bo prozna iełt około złych praca/ gdzie z ktorych dobrych pożytku niemálz *SkarŻyw* 250; *ReszHoz* 136.

D. *Jaki taki; niejeden* [w tym: „który” po rzeczowniku (1)] (7) : niewiałtham czarownym j babam z dijabyłıe obieraiączym/ nie ciełzko dać za ieden [korzeń kosaćcowy] ktory złoıthy by go iedno mogła dołtać *FalZioł* I 86d (2); *RejWiz* 94; *GórnDworz* X3; Bo cie wnet zdádzą w zyłku/ Sądowni panowie/ Zádrápiełz łie nieboże/ ktory raz po głowie. *BielSat* E [idem] *BielRozm* 33; ia abym iedno siostrę ztey melancoliey wybawił ıeszcze muszę ktory tyśıac pozwolic. *ActReg* 85.

E. *Jeden; unus Pol Ani, JanStat* (9) : A niechay Mıfıbofeth iada v łtołu mego iáko ktory łyn krolewłki [veluti unus de filiis regis]. *BıbRadz* 2.Reg 9/11; *BielKron* 70v; Iełlı ktorego wodzá zábiją wnet przyıdzie ınfzy ná ıego mieyłce przed tym naznáczony. *BielSpr* 8v; przymi mię prołzę (ćię) do ktorego ofiárownictwá [ad unum sacerdotiorum; do iednéy częłści kápláńłkiéy *WujBıb*] ábych iadł (te) łztukę chlebá. *BudBıb* 1.Reg 2/36.

W połączniu z zaimkiem wskazującym (1): y więcey níłzli ktory pogáńłki on Dyoklecyan krwie Chrzełciáńłkiéy rozłáł [Konstantyn V Kopronim] *SkarJedn* 200.

W połączniu z przyimkiem „z” + G pl (1): dwie łiełtrze miał [Baldwin]/ ktorą z nich Sybillę dał Gwılełmowi Márłzálkowi Montyferaty *BielKron* 179v.

Połączenie: »ktory ... drugi« (4): wzięli y opráwili dwa zamki grániczne pod Litwą/ Wielunia ktoremu ımię dáli/ to ıełt Fridburg/ drugiemu Beger/ to ıełt Báworłki. *BielKron* 369 (3); áni która łtroná [una partium] ku ołławieniu drugiey łtrony [alterius parıis *JanStat* 844] nie bęđzie żadnégo podułczác *SarnStat* 1068.

4. *Wzglęđno-nieokrełłony uogólniający jako przydawka przy rzeczowniku. Najczęłstiej w przepisach, zalecenıach i umowach prawnych. Zawsze z trybem warunkowym w antepoınowanym zdania podrzędnyım i z odpowıedmkiem zaimkowym w zdaniu nadrzędnyım ktorykolwiek; qui ... -, qui ... is Modrz* [w tym: rzeczownik domyślny z najbliższego kontekstu (7)] (45) : anakthorım by mya myełczu [podstarołci] połthawyl stego nyeamam[!] sthápacz any nygdzyey odchodzycz *MetrKor* 37/4; *FalZioł* I 46c; *BielŻyw* 7; *LibLeg* 10/91 (2); ktoryby złoczyńcá był pokonány iáłnyımi dowody/ álbo by ná łwieżym złoczyńłtwie był poımány/ [...] tákowy áppellowác niemoże *GroicPorz* cc2v (3); A ktoryby Woiewodá thego niedoyrzał/ táki ma być karan winą náłzą Krolewłką. *UstPraw* Av (20); *BielKron* 201; *RejPos* 154; *BielSat* H2v; *Strum* K2v; Połpolicie się to zachowuie/ ıż ktoryby rzemieśnik [qui opifex] zábił pła/ ten [is] rzemiosłá muśı przelłtác robić *ModrzBaz* 6v (4); a ktora by strona: ten kup snowyęła: albo nyetrzımalá, ta przepada [...] 20 slotych czyerwonych *ZapKościę* 1587/71v (7); Zaden koni v ludzi podróžnych brác nie ma. *Alioqui*, ktoryby Komornik był w tym náleżion/ ten łzkodę naprzóđ dwoiáką nágrođzić/ á ktemu dwie Niedzieli w więżeniu łiedzić ma. *SarnStat* 974 (2).

5. W funkcji zaimka wskazującego: *ten, ten sam, ten właśnie; ipse Pol Ant* [zapowiednik w zdaniu nadrzędnym anteponowanym (1), w postpozycji (1) dla zaimka względnego – „który” (1), „co” (1)] (2) : Bog ktory rzekł [*qui dixit*] áby zciemności światło zaawiećilo/ ktory zaawiećil [*ipse illuxit*; ktory rzákł ... ten záawiećil *WujBib*] w fercach náłznych ku światłości znáiomóści fławy Bozey w obliczu Iefuła Chriфта. *BudNT 2.Cor 4/6*.

Poláczenie: »ktory to« (1): Ale kiedy vczyniřz Figurę z proftymi káty/ między tymiřz Liniámi iednáko od siebie idácyymi/ między którymi iest która z tych to Figur [tzn. *romb albo romboid nie majácy kątów prostych*]/ iesli mówię vczyniřz iá tak żeby byłá o iednym dnie z którą tho co nieprofté káty máią/ tedy thá Figurá z proftymi káty/ będzie tylkař iáko iest y owá z nieproftymi káty. *GrzepGeom F4*.

** *Bez wystarczajúceo kontekstu (24)* : Quod cuius adiectivum, ut quod pomum Które yábłko. *Mącz 343d (21)*; Quando – Kiedy, Którego czařu *Calep 885b (3)*.

II. Zaimek rzeczowny (16698) :

1. Wymienny z zaimkiem „kto” (16640) :

A. Względny; *qui, quis Mącz, Calep, Cn (15533)* :

a. Wprowadza zdanie bez zapowiednika (2943) :

α. *Podmiotowe [w tym: w postpozycji (1078), w antepozycji (936), w interpozycji (22), bez zdania nadrzędnego jako bezpośrednia odpowiedź na pytanie (511); „który” na dalszej pozycji w zdaniu (5); w przypadku zależnym z domyślnym w zdaniu nadrzędnym zaimkiem wskazującym w N (136)] (2547)* : *BierRaj 23; March¹ A4 (2)*; Rychłóciem ten żywot ftráci/ Kto się cudzym vbogáci: A ktory zdradza bliźniego/ Będzie zdrádzon od drugiego. *BierEz Q4v (21)*; pozdrowił go/ potzalowál/ którego on wydatz ij zabitz řfukál. *OpecŻyw 106 (55)*; *OpecŻywList C; PatKaz I 14 (4); PatKaz II 74v (2); PatKaz III 134 (6); TarDuch A6 (13); FalZioł V 57 (2); BielŻyw 16 (5); GlabGad P5v (2); BierRozm 6; LibLeg 6/156 (4); WróbŻołt 31/1 (34); WróbŻołtGlab A4v (2)*; Inádnie będą od niego wzgádzeni ktorem by fie niepodobáły řpráwy iego. *RejPs 167 (17)*; *ComCrac 21; RejRozpr K2v; SeklWyzn c3v (2); Rejřóz Lv (3); LibMal 1546/110v; SeklKat P (31); RejKup o5 (2)*; á w ktorym dufářz tobie řmiertelny trunek poda [*De quo confidis tibi mortis pocula dabit*]. *HistAl L3 (7); KromRozm I C3 (16); MurzHist G2v (5); MurzNT Ioann 1/26 (24); MurzOrt Bv; KromRozm II n3 (4); KromRozm III K4v (10); Diar 82; WM to dobrze wiecie, a ktory by nie wiedział, ma wiedzieć DiarDop 112*; Ktore pífmo wáży lekce/ Czytáiących řłuchác nie chce/ Iest podobien ku řłuchowi/ Y niememu dobytкови *BielKom A (6); GliczKsiąř K6 (2); LubPs S6v (17); GroicPorz b2v (17); KrowObr 152 (54); RejWiz Cc6 (7)*; Kthory chodzi profto/ zbáwion będzie: ktore przewrotnemi idzie drogámi/ zá raz vpádnie. Ktore řpráwuie [!] řiemię řwoię/ ná gie [!] fie chlebá/ ále ktore [*Qui ... qui ... Qui ... qui*; Kto ... kto... Kto ... kto *WujBib*] nářłáduie proznovániá/ będzie pełen niedořtátku. *Leop Prov 28/18 (128); OrzList f3 (2); UstPraw Ev; KochZuz A2v; RejFig Ee4; RejZwierz 40v (2)*; A tak kupcy y ktorzy wřzytko wykłádáli ku przedawániu/ řtali przed miářthem Ierozolimřkim [*Et remanserunt negotiatores et venditores omnis venalis extra Ierusalaim*] *BibRadz 2.Esdr 13/20 (115); Goski A7v; OrzRozm L3v*; Rzekł k nim Moizeřřz/ ktore iest Boży bądź zemná *BielKron 34v (67); GrzegRóżn F2v (3); KochZg A4v; KwiatKsiąř E3 (3); Mącz 67d (27); OrzQuin C3 (2); Prot D4 (5); SarnUzn A4v*

(8); *SienLek* 113v (7); *LeovPrzep* b2v; Wodę łyżką mierzą ktorzy wżechmocność Bołką rozumem ogárnać chcą *RejAp* Ff3 (21); *GórnDworz* Ee5v (3); *HistRzym* 43v (4); *RejPos* 152 (42); *RejPosWiecz*² 91 (12); *BiałKat* 136 (21); *BielSat* D (4); *GrzegŚm* 7 (13); *KuczbKat* 330 (9); *RejZwierc* 49v; *BielSpr* 6 (18); *KochMon* 22; *WujJud* 45 (21); *WujJudConf* 229v (8); *RejPosRozpr* b4v (15); *RejPos* [21³]v (12); *BudBib Eccli* 24/25 (44); *MycPrz* I Cv; Pánie oto ktorego ty miłuiiesz niemoże. *BiałKaz* C2v (5); *BudNT Matth* 2/20 (29); *CzechRozm* 250v (20); *KarnNap* Bv; Záprawdę nie iest godzien w przygodzie fwey miłoišierdzia drugich/ ktorzy [qui] nád nędznemi niema zmiłowania. niegodzien iest pomocy ludzkiej/ kto [qui] w niebezpieczeństwie będącym ratunku niedawa *ModrzBaz* 68v (51); *SkarJedn* 265 marg (12); *KochOdpr* C3v (2); *Oczko* 21v; *KochPs* 50 (44); *SkarŻyw* 57 (20); *ZapKościer* 1580/10v (2); *MWilcHist* 13 (2); ktorzy kolwiek kiedy wiary drugim nie chowáli/ ktorzy przyięę fwą y nieprzyaiołom łamáli/ záwłze potym rychło ná łobie znáczną kašń Bożą odnošili. *CzechEp* 13 (49); *KochJez* B4; *NiemObr* 116 (13); *KochFr* 34 (3); *KochMRot* B3v; *ReszPrz* 24 (5); *WerGošc* 204; *WerKaz* 293 (2); *WisznTr* 23; *BielSjem* 33 (2); *KochPieš* 43 (2); *PudlFr* 42 (2); We zgodzie z łobą mięłzkáiąc [małżeństwo]/. Prace rąk fwych vżywaiąc; Iedno drugiemu vgadza/, Ktore ná ten łtan pámięta. *ArtKanc* V3 (28); Ktorzy idą do Rzymá/ powiedzcie te cudá/ Iž iuž kámienie woła do włzyłtkiego ludá. *BielRozm* 2 (2); *GórnRozm* A; *KochProp* 13; *KochWr* 22; *PapUp* Fv; *ZawJeft* 48 (9); *ActReg* 86; *GostGosp* 150 (4); *GrochKal* 11 (2); *Phil* E3 (6); *GrabowSet* K (9); *KochFrag* 42 (5); *OrzJan* 19 (3); *LatHar* 410 (72); *KołakCath* A3; *KołakSzczęšl* C (7); Ocuć fię ktorzy [qui] łpiłz/ y powłtań z martwych *WujNT Eph* 5/14 (212); *WysKaz* II (7); *JanNKarGórn* G4v; A włzákóž y ten leuitá/ to iest/ który łie lewą ręką náuczyl robić/ nie ma zayžrzcć innym co práwą ręką rabiáią *SarnStat* 1306 (82); *SiebRozmyšl* E2v; *WitošlLut* A6; *GrabPospR* K4; *KmitaSpit* B3v; *PowodPr* 62 (11); *SkarKaz* 209b (25); *CiekPotr* 87(2); *CiekPotrŠredz*)?(4); *CzahTr* D (6); Kto táki? á tak šmiály? powiedz iálnie o tym. (-) Którego twoiá łáłká/ wiárá moiá po tym/ Nieružlyły nic *GošlCast* 64 (4); *PaxLiz* B4; *SkarKazSej* 693a (4); *KlonFlis* B2 (2); *SkorWinsz* A3; *KlonWor* 52 (6); *ZbylPrzyg* B4; *SzarzRyt* B2 (4).

W formule kończącej modlitwę košcielną zawsze w postpozycji (42): z vpadkow mogich raczy mie wybawić/ Ktory z Bogiem oyczem y z duchem šwietym żywiesz y kroluiesz na wieki wiekom. *TarDuch* E2; *RejPos* 339v; *SkarJedn* 330; á cokolwiekełmy niedbále odpráwili/ rácz miłoišiwie odpušcić: ktorzy w Troycy doškonáley żywiesz y kroluiesz Bog ná wieki wiekow. Amen. *LatHar* 50 (26); *WysKaz* 48; *SiebRozmyšl* E4 (3); *SkarKaz* 423b (7); *SkarKazSej* 67 7b (2).

W połączeniu z zaimkiem osobowym (1): Stárlžyich [...] dla Páná Bogá prołzę/ ktorym iest y iá tež łtárlžy/ pášcie trzodę *KrowObr* 22.

W połączeniu z przyimkiem „z” + G pl [zdanie podmiotowe zawsze w antepozycji] (7): *WróbŽołt* S7v; *RejPs* 73; Ale ktorzy z nich zwycięžy/ będzie zemną chodzil w białym odzieniu *RejAp* 36v; *RejPos* 314v; Ktorego z was ošiel álbo woł do łtudnie wpadnie/ á nie wnet go wyciągnie w dzień łobotny? *BudNT Luc* 14/5; *KochMRot* A4v; *SarnStat* 236.

Połączenie: »ktorzy tež« (1): ktorzy będzie ná dáchu niech nie łchodži do domu [...] ktorzy też będzie ná polu/ niech fię nie wraca ná zad/ bráć płałzczá łwego. *WujNT Mar* 13/16.

1) *Zdanie podmiotowe tłumaczeniem rzeczownika lub przymiotnika łacińskiego [w tym: uzupełnione odpowiednim wyrazem polskim stojącym po nim (37), uzupełniające odpowiednik polski stojący przed*

nim (93), *interponowane między odpowiedniki polskie* (4), *bez dodatkowego odpowiednika polskiego* (374)] (508) : Hamiota. eyner der mit dem angel fiſchet. Ktory wędam łowy. *Murm* 94 (37); Caeso, Wyprotek/ którego z żywota matczinego wyproto. *Mącz* 30b; Hemicranici, Których puł głowy boli. *Mącz* 154c; Mater matrima, Która yuż mátką yeſt á yey mátká yelzche żywá. *Mącz* 211a; Popa, Który bydleťá y ine zwierzeťá ku ofiárowániu przedáwał/ ofiárowny rzeźnik. *Mącz* 312b (451); Koheleth tłumáczy ſię zgromádzájący/ zgromádzićiel/ albo ktory zgromadza. *BudBib* I 339a *marg*; Importunus – Nie wczás, ktori ſwego czaſu rzeczy nieodprawuie, vprzikrzaiący ſie. *Calep* 513a (18); GLADIFER. Miecznik, który miecz noſi, gdy ſie pompá álbo feſt iáki tráfi. *SarnStat* 233.

β. *Dopełnieniowe* [w tym: w *postpozycji* (142), w *antepozycji* (31), w *interpozycji* (23), bez zdania nadrzędnego jako bezpośrednia odpowiedź na pytanie (2); „który” w *N* z domyślnym w zdaniu nadrzędnym zaimkiem w przypadku odpowiednim dla orzeczenia (107)] (198) : Idźcie teź á ogládjácie/ O ktorym ták pilnie gadaćie. *BierEz* B4 (2); *OpecŻyw* 188v (2); *PatKaz* I 16; *PatKaz* II 73; *TarDuch* A7; *FalZioł* IV 37d (3); *GlabGad* P5; *WróbŻołt* V8v; Ale wźdy ktorzy ſá przeſládownce ſpráwiedliwoći ná więťſſey pieczy ma. *RejPs* 16v (4); *ComCrac* 20; *SeklKat* G4; *MurzHist* F2v; *KromRozm* III K5v (2); *Diar* 62; *BielKom* B4 (2); *KrowObr* 181v (3); *RejWiz* 179; *Leop* *Lev* 24/22; *KochZuz* A5; *BibRadz* 2.*Mach* 1/27 (2); *BielKron* 259 (12); Quid moraris abeuntem, Co zádzierzawałz który zoſtáć nie chce *Mącz* 232d (2); *SienLek* 109; Bo ia ktore miłuię vpominam y karzę. *RejAp* 44 (6); *RejPos* 301 (5); *BiałKat* 336; *KuczbKat* 85 (3); *RejZwierc* 130v (2); *BielSpr* 29 (2); *WujJud* 88; *RejPosWstaw* [21²]; wydawali [srebro] ćieſłom [...] Teź mularzom/ ktorzy kámienie rzeźáli/ y ktorzy drzewo y kámienie gotowáli dla zápráwionia roſpádlin domu Iehowine⁸⁰/ y káždemu kto wychodził (onego) domu nápráwiáć. *BudBib* 4.*Reg* 12/12 (14); *HistHel* B; *MycPrz* I B2v; *BiałKaz* Ev; Bo wierzyć muſi kto przyſtępuie ku Bogu/ że ieſt Bog/ y ktorzi go ſzukáią/ odpłaycá będzie [et inquireritibus se remunerator sit] *BudNT* *Hebr* 11/11 [6] (8); *StryjWjaz* C2v; *CzechRozm* 198 (6); *PaprpPan* Ffv; A záiſte wielmoźna rzecz ieſt/ á wźzem wobec/ y prywatom y ktorzi ná vrzędziech ſá [tum privatois, tum qui in magistratibus sunt] poczćiwa *ModrzBaz* 95 (2); *SkarJedn* 118; *SkarŻyw* 391 (5); *KochTr* 21; *MWilkhHist* L (2); *CzechEp* 359; *NiemObr* 107 (5); *WerGość* 203 (2); *WisznTr* 16; *ArtKanc* E7 (3); Okaź twá łáłkę którzy ćię ſzukamy *ZawJeft* 20 (5); *GostGosp* 30; *GórnTroas* 15; Nie naydzieſz/ ktoby z ſercá poźáłował/ Nie máłz/ ktoryby z chęći porátował *GrabowSet* 14 (2); *OrzJan* 9; *LatHar* 736 (3); *WujNT* 449 *marg* (9); KMieć nie będzie mógl Szláhcćicá ktoregokolwiek/ álbo który ſie zá Szláhcćicá ma [pro nobili se gerenti *JanStat* 556]/ wźględem Szláhcćetwa iego nágánić *SarnStat* 238 (44); *KmitaSpit* B4v; *PowodPr* 67(2); *SkarKaz* 348b (2); *CiekPotr* 84; Naprzod do Miłóſćiwego y łáłkáwego Czytelniká/ y ktorzy ſłucháią. *CzahTr* A4v; *KlonFlis* D2.

γ. *Orzecznikowe* [w tym: w *postpozycji* (177), w *interpozycji* (2); zaimek „który” w *N* (144), w przypadkach zależnych, z domyślnym w zdaniu nadrzędnym zaimkiem w *I* (35)] (179) : *OpecŻyw* 105 (6); *WróbŻołt* 88/49; Chriſtus ieſt ktory fiedzy vboga oycza/ ktory ſię prziczinia zanamy *SeklKat* O4v (5); *KromRozm* II h; *KromRozm* III N (4); Tenći ieſt tylko ſam/ ktory nas zbawia/ ten ieſth tylko ſam obroná náłżá *KrowObr* 161v (8); *Leop* *Ioann* 1/27 (17); *BibRadz* *Deut* 31/8 (7); *BielKron* 227 (3); Hic est ille tuus commendatitius. Ten yeſt któregoſ mi záliećił. *Mącz* 206d (2); *RejAp* 117 (5); *HistRzym* 49v; *RejPos* 112v; *GrzegŚm* 30; *KuczbKat* 115 (2); *RejZwierc* 9v; *WujJud* 218 (3);

RejPosRozpr e2 (4); *RejPosWstaw* [21²]v (2); *BudBib* 2Par 24/26; *BudNT Philipp* 2/13; *CzechRozm* 9v; *SkarŻyw* 566 (2); *CzechEp* 123 (3); *NiemObr* 82 (3); *KochMRot* C; *KochEpit* A2v; Ahowiem BOG ielt/ ktory do iedności zgromadza. A Szátan zaś ielt ktory miedzy brácią iedność rozrywa. *ReszPrz* 94 (3); *Iam ielt* [*Kaliopea o sobie*]/ ktorey dał fyn piękney Látony/ Ná wieczne czáły głośno brzmiące łtrony. *GrochKal* 4; *LatHar* 469; Nie mniemayciełz ábych ia was ofkárżać miał v Oycá: ieltći ktory was ofkarża Moyzelz *WujNT Ioann* 5/45 (23); Bog ielt ktorego prošim: [...] á ludzie y święci ktorzy z námi profzą. *SkarKaz* 636b (8).

1) *Orzeczenie w zdaniu orzecznikowym pod względem formy osobowej dostosowane do podmiotu w zdaniu nadrzędnym wyrażonego zaimkiem osobowym* (56) : Ty ies ktory máłs przydz/ czyli drugiego oczekáwamy. *OpecŻyw* 47 (2); *TarDuch* A3; *WróbŻołt* 64/8 (4); Wielki. Cefarzu my ieltelmy ktorzyłmy Dariuła rękoma włafnemi zábili [*nos Darium proprios manibus interficimus*]. *HistAl* G4v; *KrowObr* B2 (2); *Leop* 2.Reg 24/17; *BibRadz Is* 48/15 (4); *BielKron* 73v; *GrzegRóżn* I2v; *SarnUzn* B5 (4); *RejAp* 63; Pánie wierzę żeś ty ielt ktoryś wżytko łtworzył/ á ktory náwrácałz błádzące. *HistRzym* 127v (10); *RejPos* 315v (2); *RejPosWiecz*³ 98; *BialKat* 76; *WujJudConf* 30; *BudNT Matth* 11/3; *Iam ielt* ktora wyłławiam Páná y śpiewam Bogu Izraélłkiemu. *SkarŻyw* 560 (2); *CzechEp* 238 (4); *NiemObr* 95; *LatHar* 717; *KołakCath* A3v; *KołakSzcześł* B4; lecz wy ieltelście ktorzyście wytrwáli [*vos autem estis, qui permansistis*] przy mnie w polkułách moich. *WujNT Luc* 22/28 (7); *SkarKaz* 347a.

δ. *Przydawkowe* [w tym: w postpozycji (16), w antepozycji (4); „który” w N (12), w przypadkach zależnych (8), z domyślnym w zdaniu nadrzędnym zaimkiem wskazującym w G (19), dzierżawczym (1)] (20) : *RejPs* 17; A dam cię w ręce tych ktorzy łzukáią dułse twoiey/ y w ręce ktorych łie ty oblicza boiłz/ y w ręce Nábuchodonorá Kolá [!] Bábilońłkiego/ y w ręce Cháldeyłkie. *Leop Ier* 22/25; *BielKron* 165v; *RejAp* 47v (2); *RejZwierc* 155 (2); *WujJudConf* 92; A łami wiecie iż potrzebam moiem y ktorzy zemną łą/ łłużyły te ręce *BudNT Act* 20/34; y nieprzyacielowi ztąd łerce roście/ wiedząc że nieumieią łpołobu walczenia/ z ktoremi [*in iis, cum quibus*] łię potkáć máią. *ModrzBaz* 110v (3); *SkarŻyw* 179; *GrabowSet* Tv; *LatHar* 33; *WujNT Apoc* 20/4 (3); *WysKaz* 22; Prośbą tedy przerzeczonych Sędzi/ y ktorzy té práwá chówáli [*et conservatorum pracfati iuris Theutonici JanStat* 1023] łafkáwie Iklónieni *SarnStat* 957.

b. *W odniesieniu do zaimka jako podmiotu lub dopełnienia zdania nadrzędnego wprowadza zdania podrzędne przydawkowe, określające bliżej osobę lub osoby przez ten zaimek wyrażone* (12590) :

α. *Wskazującego lub uogólniającego* [w tym: zdanie podrzędne w stosunku do zaimka w postpozycji (10 821), w antepozycji (489), interponowane między dwoma zaimkami (67); „który” na dalszej pozycji w zdaniu (1)] (11377) : *ZapWar* 1507 nr 1986 (7); Abowie^m ktorego Rzemiołto opułłcza, themu żaden łiłt niema bycz dan. *ListRzeż* w. 30 (3); *BierRaj* 17 (19); włzyczczy kthorzy thego požądaczye rzeczczye nabółznye. Amen. *PowUrb* +4v (2); *MetrKor* 34/134v (12); *March*¹ A4v (12); *BierEz* R (55); Tys ielt ona w ktoréiem iá odpoczywał łiedmioraką łafką/ ij dary łwymi ciebie napelniaiątz *OpecŻyw* 185v (90); *OpecŻywList* C2v; *OpecŻywSandR* nłb 3; *ForCnR* C4 (5); *PatKaz I* I7v (11); *PatKaz II* 26v (12); *PatKaz III* 151 (11); *HistJóz* D3 (5); *KlerPow* 10; *TarDuch* A5 (7); *FalZioł* I 5a (129); Czos to dziwnego ielt, ieltłize ten ktocie zna tobą gardzi, á ten cie miłue, ktory cie nie zna. *BielŻyw* 121 (57); *BielŻywGlab* nłb 11 (6); *GlabGad* Mv (6); *MiechGlab* 50 (9); *BierRozm* 10 (9);

KłosAlg Av (2); aby y thych chtorzy ífu thego przyczynv [...] tv y na onym fwyecye pan bog nye
fzkaral *LibLeg* 8/133 (82); *March*³ V6 (6); *WróbŻółt* qq4v (141); *WróbŻółtGlab* A2v (6); *RejPs* 147v
(203); *ComCrac* 20 (10); *LibMal* 1548/138 (5); *RejRozpr* C3v (4); A który niema maiętnończy Albo
kupiey nad piendz feth złotych. Then pielfęgo wezbrogiei przeciwiwo nawalny Tureczky moczy
wyprawy. *ConPiotr* 30v (8); *SeklWyzn* Fv (26); *RejJóz* Q2 (5); *SeklKat* 13 (100); *RejRozm* 393; *RejKup*
v4 (23); *RejKupSekl* a3v (2); Iako Filipowi obiawiono/ iże ten [*ille*] po śmierci ięgo miał krolować/
ktoryby [*qui*] na przerzeczonym koniu iędział/ [...] miał odpowiedź krol Filip [...] iżeby ten [*ille*]
po śmierci ięgo krolować miał/ kthoby [*qui*] ná tym okrutnym koniu iędział. *HistAl* A8v (22);
KromRozm I O4 (40); *MurzHist* 04 (59); *MurzHistSekl* ktv; *MurzNT Matth* 7/8 (115); *MurzOrt* B3;
KromRozm II h2v (43); *KromRozm III* G2v (85); *Diar* 97 (29); *DiarDop* 100 (15); *MrowPieś* A3v;
BielKom kt (6); *GliczKsiąż* Pv (99); *LubPs* X3 (158); *GroicPorz* A3v (69); *GroicPorzRej* C4; Náutz
nas pánie/ ábyfmy iey flufzną pošługę tznicię mogli/ iżeby ona była wodzem/ która ięft gwiazdą
morfką rzetzoná *KrowObr* 162 (186); *RejWiz* 116v (47); Wyfzedł ten który fieie/ rozfięwać náfięnie
fwoie [*Exiit qui seminat seminare semen suum*] *Leop Luc* 8/5 (494); *OrzList* d2 (10); vltáwiamy/ áby
káždy który iaz ná fwym imieniu ma [*statuimus ut singuli, quicunque habent obstacula in suis bonis*
JanStat 1103] rzucił gi do Swiętek przyfzłych *UstPraw* K3 (19); *KochZuz* A3v; *LeszczRzecz* A2
(2); *RejZwierz* 123v (17); Kto nie wchodzi drzwiami do obory owczyę/ ále wchodzi inędy/ ten ięft
złodziey y zboyca. Ktoryć záfię wchodzi drzwiami/ tenći ięft páłtyrz owiec. *BibRadz Ioann* 7/2 (685);
Goski A8v; *OrzRozm* G3 (21); *BielKron* 72v (355); *GrzegRóżn* Bv (24); *KochSat* B4 (2); *KwiatKsiąż*
Cv (68); *Nemo est quin intelligat populum Romanum, etc.* Zaden nie yeft ktoryby nie rozumiał
k czemu fie lud Rzimski ma. *Mącz* 245b; Nam reus est ille, Ktory bywa przed fąd przes powodną
ftronę pociągnión. *Mącz* 354d (144); *OrzQuin* Cv (32); Ktory moiey vwierzył zmysloney pokorze/
Temu nie poffolgowáło to me zdrádnę morze *Prot* A4 (25); *SarnUzn* C8v (17); *SienLek* 111v (46);
LeovPrzep E (4); *RejAp* 71v (215); ia odpufzczám y temu który iuz wyftąpił/ y temu kto fie ięfzcze
dopusćić ma/ ták máłę⁸⁰ grzechu *GórnDworz* E4v (204); *GrzepGeom* B3v (6); Męžu boży prošę
ćie prze miłoać onęgo który wiśiał zá nas zá grzeźne ná krzyżu *HistRzym* 45v (45); *RejPos* 122
(564); *RejPosWiecz*² 93v (38); *RejPosWiecz*³ 96v (12); *BialKat* 251 (98); *BielSat* G2 (6); *GrzegŚm*
10 (38); *HistLan* C (12); *KuczkbKat* 430 (132); *RejZwierc* 9v (85); *BielSpr* 9 (47); *KochMon* 27 (2);
WujJud 118v (158); *WujJudConf* 97v (58); *RejPosRozpr* b4 (26); *RejPosWstaw* [41²]v (72); *BudBib*
4.Esdr 16/51 (166); *BudBibKaw* A2; *HistHel* ktv (2); *MycPrz* II A (13); *Strum* M; *WierKróc* B3 (3);
BialKaz F2 (38); *BudNT przedm* a 2v (37); *StryjWjaz* A3v; *CzechRozm* 135 (282); *PaprPan* Hhv
(14); *KarnNap* F2 (4); Aza ten który zágabnął więtfzłą sławę otrzyrna/ niźli ten kogo zágabniono?
áza ten ktorego pirwey ná złęm vczynku záłtano więcey będzie vśláchcon/ niź ten który pošledzey?
ModrzBaz 61 (653); *ModrzBazBud* ¶15v (2); Miáftá y zámku nikt fpráwować nie moze/ który mocy
od Pána y krolá nie wezmie: á fłowem Bożym y fpráwowaním fákrámentow [...] fzařowác ma káždy/
kto fię nie leni? *SkarJedn* 49 (102); *KochOdpr* C3 (2); *Oczko* 11v (19); *KochPs* 165 (29); Tá k fię
vnizáłá/ ifz kto iey nieznał [...]/ gdy iá vyrzał/ zá tę iey nięmiał/ ktorą była. *SkarŻyw* 140 (359);
MWilkhHist A2v (4); *StryjKron* 59 (23); *ZapKościę* 1582/32v (5); *CzechEp* 200 (288); *CzechEpPorz*
*4 (4); *NiemObr* 133 (153); *KochFr* 86 (7); *KochWz* 137 (2); *KochMRot* A3v (3); *ReszPrz* 56 (21);

ReszHoz 114 (19); *ReszList* 167 (13); *WerGośc* 223 (13); Przytym káždy/ który álbo ktora wftępuie w Małżeńftwo/ ma v siebie vwáżyć *WerKaz* 291 (9); *WisznTr* 32 (3); *BielSjem* 19 (6); *KochPam* 84; *KochPieś* 19 (3); *KochSob* 58; *PudłFr* 48 (11); *ArtKanc* L9v (40); *BielRozm* 33; Y ták pierwey był ten fkaran/ który odnioł krzywde/ niżli ten kto ią vczynił. *GórnRozm* H4v (63); *KochWr* 35 (6); *Paprup* E4v (30); *ZawJeft* 36 (11); *ActReg* 17 (47); *Calep* 985b (3); *GostGosp* 44 (2); *GostGospPon* 168 (3); *GostGospSieb* + 4v; *Phil* 12 (64); *GórnTroas* 37 (11); *KochCn* B4 (3); *KochPij* C3v; *GrabowSet* B2v (17); *KochAp* 10; *KochFrag* 24 (6); *KochFragJan* 3 (2); *OrzJan* 135 (53); *WyprPl* A3v (2); *LatHar* 450 (191); *KołakCath* C5v (4); *KołakCathOkuń* A2v; *KołakSzczęśl* C3v (11); *RybGęśli* D (3); Iákoż tedy wzywác będą tego w ktorego nie vwierzyl? Albo iáko vwierzą temu o którym nie ftyfzeli? *WujNT Rom* 10/14 (1042); *WysKaz* 3 (29); *JanNKar* Bv (3); *JanNKarGórn* G4v (2); Sędzia z Podfędkiem Roki y Sądy będą fądzić: nic nie bacząc ná niebytność oného álbo onych/ który álbo którzy [*illius et illorum qui JanStat* 453] mieli bydź przy nich *SarnStat* 916 (689); *SiebRozmyśl* F4 (7); *GrabPospR* K4v (8); *KmitaSpit* C6; *PowodPr* 9 (25); *SkarKaz* 607b (115); *VotSzl* B2v (6); *CiekPotr* 23 (26); *CzahTr* H2v (15); *GoslCast* 9 (10); *PaxLiz* C2v (2); *SkarKazSej* 660b (50); *KlonFlis* Fv; *SapEpit* Bv (2); *KlonWor* 54 (17); *PudłDydo* A3v (3); *RybWit* A2; Nie tegoć zacnym zową, co fię zacnie rodzi, Ani tego który wymyślnoftroynie chodźi: Ale tego, ktorego baczą tey ochoty, Iże gárdzi Stroiámi, á ma fię do CNOTY. *ZbylPrzyg kt* (2); *SzarzRyt* C2 (2); *SzarzRytJSzarz nlb* 2.

W formule konczącej modlitwę kościelną (1): On to nam wfzytko z domu fwego ták bogátego pośle. Ktory żyie y kroluie ná wieki wiekow. Amen. *SkarKaz* 246b.

W połączeniu z zaimkiem wskazującym lub osobowym (2): pragnáczemu niemogę podatz napitz fię mu wody/ ktorégom gdy ieffcze był maly/ kármilam go fwymi pierfiámi *OpecŻyw* 150; Sczęśliwy ieffteś káždy/ ktorého cie/ Nie w wielkim gminie/ ni w gniaździe wyfokiem Bóg poftánowił *ZawJeft* 24.

W połączeniu z przyimkiem „z” + G pl [zdanie podrzędne w antepozycji (7), w postpozycji (1)] (8): który zwas ma kortzak ten będzie moim niewolnikiem *HistJóz* D3; *LibLeg* 10/91; férdecnie się roślitowál [*Jezus*] nad niemi i vzdrowił ty którzy znich chorowali [*et curavit aegrotos eorum*] *MurzNT Matth* 14/14; *UstPraw* A3; *BudBib Gen* 44/9; *HistHel* C; *SkarŻyw* 436; a ona tełz yego zona zapifzuyę yemu do yego smyerczi Ktore snych Pán bog pyerwy Raczy wfzancz ten ma: thego wfzywacz: do swy smyerczy *ZapKościer* 1586/65.

Połączenia: »ktory oto« (2): *BibRadz* *4v; ty y o tych ktorzy oto fzáleią/ dźiś w rádźie wiernie rádźić/ y o nich wotowác małz *OrzRozm* A4.

»ktory sam« (2): *KrowObr* 193; zmyfláią fye być Páfterzami Bożymi owieczek Páńfkich/ mimo onego ktoremu lámemn pan Kryftus rzekł: *Pafce agnos meos*. *OrzList* g4v.

»ktory taki« (1): A ktore tákie [*tj. uciekających niewolników*] pogonią álbo ftroże poimáią rozmáitemi mękami ie trapią *BielKron* 261v.

»ktory to« (9): W ciérniu zaśiany/ ieffci ten ktoryto słucha słowa bożego *MurzNT* 66 (4); *BielKron* 348v; *HistRzym* 53; *RejPos* 300v marg; *MycPrz* II B2v; *CzechRozm* 109.

»ktory wszystkim« (1): przydę do tych [...] kthorzy wfzyficy[*omnes hi*] nie w murzech miefzkáią/ nie máiąc áni zawor ani bran. *BibRadz Ez* 38/11.

1) Zdanie przydawkowe tłumaczeniem rzeczownika lub przymiotnika łacinskiego [w tym: uzupełnione odpowiednim wyrazem polskim stojącym po nim (47), uzupełniająco odpowiednik polski stojący przed nim (85), interponowane między odpowiedniki polskie (9), bez dodatkowego odpowiednika polskiego (341)] (482) : Doctor, Doktor Ten który vczy/ Vczyciel. *Mącz* 93b; Snppositor et suppositrix, Ten który podrzucił odmienił/ podrzuciła odmieniła yedno dziecię zá drugie. *Mącz* 312a; Reges aerarii, Szácownicy álbo poborce cy którzy ízácunki vftáwiáyą y odbieráyą. *Mącz* 349c; Solicitator, Ten ktorí nálega komu ócz/ vpomináč. *Mącz* 399c (207); Insecabilis – Ten ktori nie może bic na íztnczki rozdzieloni, nierozdzielni. *Calep* 541b; Laudator – Chwalcza, wisławiacz. Laudatrix – Ta ktora chwali *Calep* 586a (275).

2) Z dodatkowym zaimkiem w zdaniu nadrzędnym [w tym: obydwá zaimki w tym samym przypadku (56), w różnych przypadkach (11)] (67) : Temu ktory ma nágą rzyć/ nietzrebámu [!] fie przed złódzieymi kryć. *March*¹ A4v [idem *March*³ V4v] (3); Sluffno bylo aby on ie pirwej nauczył ktoré nauczycielmi ij doktory ludfkiémi mietz ie vmyflil. *OpecŻyw* 42; *PatKaz I* 11; *FalZioł I* 47c; *BielŻyw* 154 (2); *March*³ V4v (2); *WróbŻołt* 100/6; *LibLeg* 6/118; *RejPs* 47; *RejKup* b2; *LubPs* ff2 (5); *KrowObr* 66; á od tego ktory niema/ y to co ma odiętho będzie od niego [ab eo autem qui non habetf et quod habet auferetur ab eo]. *Leop Luc* 19/26 (3); *RejZwierz* 35v; *BibRadz Bar* 4/28 (9); *BielKron* 201; *KwiatKsiąż* Lv; *SarnUzn D*; *SienLek* 105; *RejAp* 31; *HistRzym* 124; *RejPos* 315v (3); *BudNT Act* 15/38; *CzechRozm* 257 (3); ci ktorzi bywáią zániedbáni/ tedy y oni álbo niedbáią zgoła o Rzeczpóspolitą/ álbo ią w nienawiści máią [ut qui negliguntur vel negligent etiam ipsam rempublicam vel odio habeant] *ModrzBaz* 19; ci ktorzi [qui] ná óftátecznem ftopniu żywotá íwego íą/ ci chwały y sławy od Bogá czekác máią [iis laus ... expectanda esf]/ nie od ludzi. *ModrzBaz* [38]; *KochPs* 61 (3); *SkarŻyw* 91 (2); *CzechEp* 242; *WujNT Matth* 5/43 (11); tę íáfkę temu ktory go bez wftydu y boiáźni obrażał/ dáć mi gotow? *SkarKaz* 348b (2).

β. W odniesieniu do „to” (a. „toć”) zastępującego zaimek wskazujący; zawsze w funkcji podmiotu w połączeniu orzecznikiem [w tym: zdanie podrzędne w antepozycji (6)] (127) : *BierEz Q*; *OpecŻyw* 148; *PatKaz II* 76; to yeft czlouyek nalepfzy ktory nyetelko íam fobyé íwą cznotą yeft pozyteczen ale y ynłzym drogą knyey ukazuye a to yeft nagorfchy kto nyetelko yłz íarn zly ale y ynłche pogarfcha *PatKaz III* 149; *BielŻyw* 71; *RejPs* 36 (10); *HistAl* K3 (2); *MurzNT* 126; *KrowObr* 64 (29); Abowiem nie to ieft Zyd / kthory ieft íáwnie Zydem [nie ten ieft Zydem/ ktory ieft na íáwiu *WujNT*] [...] ále ten ieft práwym Zydem/ ktory potáiemnie ieft żydem *Leop Rom* 2/28 (3); *RejZwierz* 34v (2); *BibRadz Prov* 8/32 (2); *BielKron* 333 (4); Quis illic est quem procul video, Kto to yeft którego z dáleká widzę *Mącz* 324c; *RejAp* 193v (7); *GórnDworz* Ii4; *RejPos* 346 (22); *RejZwierz* 13 (8); *BielSpr* 4; choćby to pewná íż ALMA znáczy dziewicę/ wízákże niedowiedziemy tych słów zeby to dziewicá byłá/ ktora poczęła. *BudNT Gg*3; *ModrzBaz* 64; *SkarJedn* 158 (3); *KochOdpr* A3v; *SkarŻyw* 103 (3); ktorego záś obaczyłz kocháiącego íię we krwi prześládowania/ wilk ci to ieft *CzechEp* 38 (4); *NiemObr* 180; *KochMuza* 27; *KochPieś* 51; *GórnRozm* L2v (2); *LatHar* 444; *KołakCath* C3; *RybGęśli Dv*; *SiebRozmyśl* M2; *SkarKaz* 514b (3); *GosłCast* 24; *SkarKazSej* 659a; *SzarczRyt* B2v.

Połączenie: »ktory to« (1): przełz anyola ízwaltouana yłz to ma bycz matka boza którą to pocznyelz przetołz íylne nefele myála ízwyąta anna *PatKaz II* 76.

γ. Do zaimka osobowego wyrażonego bezpośrednio (1023) :

1) Samodzielnego [w tym: zdania podrzędne w stosunku do zaimka w postpozycji (767), w antepozycji (8), interponowane między zaimkiem a jego powtórzeniem (1); „który” na dalszej pozycji w zdaniu (1)] (776) : *BierRaj* 22v; *ya kthorym był myal bicz łzyn wyczynego pothąpyenya. łtalem łzye łzynem wyczynego [!] łzbawyenya. PowUrb* +3 (2); *OpecŻyw* 184v (19); *PatKaz I* 18; *włfytko co [pan mój] ma dał mi wmoć moię krom cyebye któraś żona iego HistJóz A3* (2); *BielŻywGlab nlb* 11; *BierRozm* 21; *WróbŻołt Y2* (10); *RejPs* 30 (23); *LibLeg* 11/21v; *RejJóz G6* (2); *SeklKat N* (2); *A yełczes by mnie niewierzył Ktoemu łie Kołczoł łwierzył. RejKup m8v* (2); *RejKupSekl a2v* (2); *HistAl C6* (8); *KromRozm I A3v* (4); *MurzHist D4* (7); *MurzNT Luc 6/25* (6); *KromRozm II g* (2); *KromRozm III E5* (6); *A zwłafzczá ty któryś łeft łtanu powážnego/ Nic łie nie włtyday chwalić Pána Bogá łwego. LubPs A6v* (20); *KrowObr* 154v (12); *RejWiz* 154v; *Bo niemáłz ktemu żadnego bliźłłego/ chybá łiebie/ kthory łeftes pierłłym: pothym mnie/ kthory łeftem wtory po łobie. Leop Ruth 4/4* (29); *OrzList d4v* (4); *KochZuz A3*; *RejZwierz* 106; *ktory przepowłdałz łż nie máią krásć/ ty krádnłesz. BibRadz Rom 2/21* (50); *OrzRozm B* (3); *BielKron* 220 (10); *GrzegRóżn K4v* (5); *KochZg A4*; *KwiatKsiąż H2v* (2); *Mącz* 19b; *OrzQuin Aav* (4); *Wy/ ktorych łię náuce włzytek Swłát dźwłnie/ Wy ktorym złoty wıeniec Apollo gotuie/ Wy łkore łłodkim pićiem ná vczonym łonie/ Karmıły włzyłki Muzy w łwoim Heliconie. [...] Ráczłesz vczniowi łwemu nł ten czas łogłowáć Prot D4v* (3); *RejAp* 38v (8); *GórnDworz C* (7); *HistRzym* 16 (7); *RejPos* 141v (52); *RejPosWıecz²* 93 (2); *BiałKat* 223v (5); *HistLan Dv*; *KuczbKat* 140; *RejZwıerc* 56 (6); *WujJud* 55 (11); *WujJudConf* 10v (7); *RejPosRozpr b3v*; *RejPosWstaw [21²]* (5); *BudBib Is 63/1* (5); *BudNT 1.Tim 1/13* (5); *CzechRozm* 175 (11); *PapRPan B3v* (2); *ModrzBaz* 85 (20); *SkarJedn* 246 (3); *KochOdpr B2v* (3); *Oczko B* (2); *Który łiedźılz ná wyłokim łiebie/ ła nie mam łnfzėy náđzłe łe krom łiebie KochPs 20* (17); *SkarŻyw* 487 (22); *CzechEp* 244 (18); *NiemObr* 115 (14); *KochEpıt A2* (3); *KochFr* 115 (3); *KochDz* 108; *KochMarsz* 154; *ReszPrz* 100; *WerGołc* 241 (2); *WisznTr* 19; *KochPam* 79; *KochPieł* 46 (2); *KochSob* 60; *PudłFr* 45; *ArtKanc L3v* (8); *GórnRozm H2v* (2); *PapRUp D2v* (4); *ZawJeft* 28 (4); *ActReg* 141; *GrochKal* 11; *Phil F2*; *GórnTroas* 28 (5); *GrabowSet O3v* (7); *KochFrag* 50; *OrzJan* 15 (6); *LatHar* 486 (48); *Niech was Bog łłogłłáwi łtorzy łu żywłe łe KołakCath C5* (2); *KołakSzczęłł B2v*; *RybGęłłi D2v* (2); *któż was omamıł/ ábyłcie prawđzłe nie byłi połłufznı/ ktorych przed oczymá [ante quorum oculos] łefus Chrıstus przed łym łák był wımalowan/ łákoby młedzy wámı był vkrzyżowan? WujNT Gal 3/1* (64); *WysKaz* 48 (3); *SarnStat* 155 (2); *SıebRozmyłł K3*; *KlonKr E2*; *PowodPr* 82 (3); *SkarKaz 7a* (10); *CiekPotr* 54 (2); *CzahTr E3* (5); *GosłCast* 50 (3); *PaxLız E2*; *Táką młłosłcią ku łudźiom ábo Rzeczypołpo: zápaláć łię macłe/ wy łtorzy o łobrym połłopolıtem ráđzłcie. Wy łkore pıłmo bogámı zowłe. SkarKazSej 665a* (6); *RybWıt A3*; *ZbyłPrzyg Bv* (4); *SzarzRyt D3* (3).

W łormule konczącej modłłwę kołcelną [zawsze po zaimku osobowym] (6): RejPs 54; *A łobie łiech bęđzłe wıeczna czełc á chwálá od wıernych łwoıch/ ktory kroluıełz z Bogıem Oycem łwoim y z Duchem łwłęłym [...] ná włeki wıeczne/ Amen. RejAp* 198; *SkarŻyw* 436 (2); *LatHar* 59 (2).

W połłczeniu z zaimkiem osobowym (3): *Potym przyełchalı połłowłe Mendygłerá Carzá Przekopłkiego/ ráđzac áby go [uwięźonego Schachmata] nie pułzczáli á łnie łie w łym záchowáli ktory ła blıłko was w łamłıectwłe bęđąc/ rychłey łie wam mogę záchowác nıżlı on/ bęđąc dáłeko*

zá Wolhą. *BielKron* 402v; Przy tym się zaś cieľszę tobą/ Ktorą cieľ mam záuľze z łobą. Ciebie ma nadroźļa cnoto/ Nád wzyľtkie ľkárby y złoto. *CzahTr* D2 (2).

Zaimek osobowy w zdaniu nadrzędnym powtórzony po interponowanym zdaniu podrzędnym z zaimkiem „który” (1): Ale ty/ który władaľ zaľtępy zbroynými/ Ty mię rátyy *KochPs* 85.

α) Zaimek osobowy oddzielony od „który” orzecznikiem przeważnie w N. [Orzeczenie przy „który” pod względem osoby i rodzaju w składni zgody z zaimkiem osobowym] (127) : Wierzę miľy panie iľjes ty Kriľtus ľyn boży ktorys przyľľedł na ten ľwiat. *OpecŻyw* 67v; *LibLeg* 7/40v; *WróbŻoľt* 76/15 (5); *RejPs* 52v (4); *RejJóz* F3; ia ięľtem wzyľtkich bogow początkiem ktorym cie widziaľ do Libiey wchodzącego [*Ego sum omnium deorum origo qui vidi te intrare Libiam*] *HistAl* M2 (3); *KromRozm I* Bv; *MurzHist* P4v (2); *MurzNT Luc* 1/19; *KromRozm II* 12v; *Diar* 88; iednom iá ľam ięľt Pan Bog ktory żywę wiecznie. *LubPs* gg5v (6); *KrowObr* 68v (5); *RejWiz* 85; Ia Pan ktorym cie wywiadł [*Ego Dominus, qui eduxi te*] z Vr Cháľdeyľskiego *Leop Gen* 15/7 (16); *BibRadz Ex* 6/3 (12); *BielKron* 356 (2); *KwiatKsiąż* Q3; *SarnUzn* C4 (3); będą wiedzieć wzyľfcy koľciołowiem żem ia ięľt on ktory vmiem wybáďać wnęľtrności wzyľtki y ľercá *RejAp* 31 (4); *HistRzym* 79 (12); *RejPos* 205 (4); *BialKat* 43v (2); *KuczbKat* 270; *RejZwierc* 204v; *WujJud* 105 (3); *WujJudConf* 64v; *BudBib Ex* 20/2 (3); *BialKaz* G3 (2); *BudNT Act* 22/4; Iam Bog ktorym ľie vkazał Abrááhámovi/ Izáákowi/ Iákobowi/ zá Bogá Wľzemocnego *CzechRozm* 75 (4); *ModrzBaz* 79; *SkarŻyw* 593; *KochTr* 10; *MWilkhHist* F4v; *CzechEp* 243 (4); Ty ktoś ięľt/ ktory cudzego ľľugę ľáďziľ? *NiemObr* 99; Iam ięľt drogá, prawdá, żywot, świáťlo/ ktorem z niebá od Oycá wynikľo/ á kto zá mną chodźi/ ten w ćiemnościách wiecznie nie zábľáďzi. *ArtKanc* P7 (3); *LatHar* 145 (3); *KoľakSzczęľ* B; *WujNT Ioann* 6/51 (7); Iam ten Skárbek ktorymći oddaľ té pieniáďze. *CiekPotr* 73; *CzahTr* C2v.

2) W połączeniu z rzeczownikiem lub zaimkiem wskazującym (247) :

α) Z rzeczownikiem (z przydawką lub bez) albo z innym wyrażem w funkcji rzeczownika [w tym: zdanie podrzędne w stosunku do połączenia zaimka osobowego z rzeczownikiem w postpozycji (229), interponowane między zaimkiem a rzeczownikiem (2), między rzeczownikiem a zaimkiem (1); „który” na dalszej pozycji w zdaniu (1)] (232) : *BierRaj* 17v (4); Vczyń tę ľáľkę mnie ľmęťné matce/ ktorám cie bez oytta porodźia *OpecŻyw* 81 (5); *ForCnR* D3v; *PatKaz I* 3v; *PatKaz II* 19v; Panie panie ktorys ięľt mocz zbawienia me⁸⁰ tys zaľczyćiľ głowę moię czaľu walki. *WróbŻoľt* 139/8 (3); *RejPs* 153v (11); *HistAl* K2v (3); I ty Kapernaum ktoreś aľz do nieba powyľľźzone/ aľz do piekła ľtargniońe będźieľz *MurzNT Luc* 10/15 (2); *KromRozm II* ov; *LubPs* hh5v (11); *GroicPorzRej* C4; *KrowObr* 41 v (7); *Leop Ps* 107/12 (4); *RejZwierc* 43v; Oto Izráelczycy nieľľucháiaię mię/ A ięľzceźby mie Fárao miaľ ľľucháć/ á zwáľczá ćľowieká ktory wolney wymowy niemam? *BibRadz Ex* 6/12 (6); *OrzRozm* R2v; *GrzegRoźn* N4v; *KochZg* A2; *OrzQuin* Y2 (2); *SarnUzn* F6v; *RejAp* 10 (9); *HistRzym* 45 (2); ráćb być miľościwym Bogiem y Oycem mnie nęďznemu á wyľtępnemu ľynacźkowi ľwoiemu. Ktory ľtoiać przed oblicźnościá twoiaię/ nie śmiem podnieś ćoczu ľwoich w niebo *RejPos* 202v (54); *GrzegŚm* 10; *KuczbKat* 340; *RejZwierc* 93v (7); *KochMon* 29; *WujJud* 173v; *BudBib Iudith* 9/9 (4); *MycPrz* II B4v; *BialKat* D3v (4); *CzechRozm* 177v (3); *SkarJedn* 340 (4); Ty ktoras nam porodźiaľ Bogá y ćľowieká/ Pána/ náľzge maťko zwoley Boźey obrána: ziści nam w przycźynie twey obietnice Boźe *SkarŻyw* 357 (7); *CzechEp* 236; *CzechEpPorz* **1; *WerKaz* 301; *KochPieś* 12; *PudľFr* 60; *ArtKanc*

M14v (4); *GórnRozm* F2v; *Paprup* I2v; *ZawJeft* 31 (2); *GrabowSet* Cv (3); *KochFrag* 41; *LatHar* 155 (11); A ty zaś zacny Pánie należy ktoremu/ Dąć podporę dziedzictwu temu to Słuckiemu. [...] pracey y tu nie żałuy *KołakCath* C4; *WujNT Luc* 10/15 (9); *SarnStat* 495 (5); *PowodPr* 72 (3); *SkarKaz* (2) (4); *VotSzl* A2v (3); Iednák ná mię łáfkáwi łługę śwego bądźćie. Y brátá ktorim tegołz rzemiełłá zacnego/ Iáko y wy z młodości moiey Rycerłkiego. *CzahTr* F4 (5); *ZbylPrzyg* B2; *SzarzRyt* B2v.

W formule kończącej modlitwę kościelną [w postpozycji] (2): przez cię łamego Iezufa kryłtuła pana náfzego ktory żywies y panuiełz z Bogiem oyczem w iedności ducha świego Bog/ przez wśzytki wieki wiekow. Amen. *TarDuch* Dv; *SkarKaz* 123b.

β *Z zaimkiem wskazującym: „ten”, „taki” [w tym: zaimek osobowy + jako + zaimek wskazujący (7); orzeczenie przy „który” pod względem osoby i rodzaju zawsze w składni zgody z anteponowanym zaimkiem osobowym]* (15) : *MrowPieś* A4v; *DiarDop* 104; *OrzList* a4v; *RejPos* 10 (4); *CzechRozm* 229v; *ModrzBaz* 1v; My do ciebie iáko do tego/ ktory trzymałz przodkówanie łtolice W kościele po wźjtkim świecie rozłszerzonym/ ktory łtoiz ná mocney łkále wiáry/ to co się dziać ma odnošim *SkarJedn* 119 (2); On ták wielki Prorok nierzekł: ty mnie tákiego ktory z Bogiem gadam wćzyć y rádźić mi chcełz? *SkarŻyw* 484; *ArtKanc* N12; *LatHar* 227 (2).

δ. *Do zaimka osobowego wyrażonego pośrednio przez zaimek dzierżawczy [w tym: zdanie podrzędne w postpozycji (60), w antepozycji (3)]* (63) : wiecznie ymię twoie będę wyłławiał. Ktory mnożyłz rozmaíte dáry *RejPs* 26v (6); *MurzNT* 126; *Diar* 58 (3); *DiarDop* 101; *LubPs* P5v (3); *KrowObr* 220v (3); bo widzę vpadki náłłe ktorzy miełłkamy ná źiemi. *Leop* 4.*Esdr* 8/17 (2); *OrzList* e2; *BibRadz* *2v; *OrzRozm* D; *BielKron* 60 (2); *GórnDworz* B8v (2); *RejPos* 33v (4); Wpułtyni tey polęgá trupy wálze/ y wśzytki pocżty wálze/ y wśzytki lidźby wálze[...] ktorzyście łzemráli ná mię *BudBib Num* 14/29 (3); *CzechRozm* 260; *ModrzBazBud* ¶5v; *SkarŻyw* 374 (2); *KochFr* 65; *WerGośc* 204; *Paprup* K2; Który nawáłność morzá czérwoného Skłádałz [...] Nie przepominay przymierza twoiego *ZawJeft* 19 (2); *ActReg* 102; *Phil* K; *OrzJan* 125 (2); *LatHar* 210 (5); *KołakCath* A2v; *WujNT* 1.*Petr* 3/3 (3); *PowodPr* 2; *CzahTr* G2v; *GosłCast* 7 (2).

W formule kończącej modlitwę kościelną (1): przez drogá krew y onę śmierć twoię/ ktory z Oycem w iedności ducha S. kroluiełz Bog práwy ná wieki Amen. *SkarŻyw* 115.

W połączeniu z zaimkiem osobowym (2): łpráwiedliwi zrozumieią łnádnie iż łie iem tá przigodá łtáá zniełáłki twoiey/ ktorys ty krol iełt dziwná iákáś świętobliwołćią okrafzony. *RejPs* 98v (2).

Połączenie: »ktory też« (1): będziemy chwalic a wyłławiac święte ymię twoie ktoremu tełz iedno łamemu wiekuyłta czełc a chwałá nalezi. *RejPs* 81.

B. *Pytajny: kto; quis, qui* *Mącz*, Cn (406) :

a. *Wprowadza zdanie pytajne niezależne* (221) :

α. *Zwykle* (192) :

1) *W tekście ciągłym [w tym: zaimek „który” na dalszej pozycji w zdania (6)]* (33) : *March*¹ A2v; Spytali iego żydowie: Ktory iełt ien tobie rzekł/ wezmi łoże twé? A on niewiedziál kto był *OpecŻyw* 58v (3); *SeklKat* T2v (4); *HistAl* M2 (4); *KromRozm* III C2; *Leop Ruth* 3/9 (3); *Mącz* 247b (2); *RejAp* 69; Przyiaćiołko miłá ktora iełteś *HistRzym* 105 (2); *RejPos* 308; *ModrzBaz* 30v; *SkarŻyw* 93;

Zgromádziwfy ie tedy/ rzekł do nich Piłat: Ktorego chcecie iż wam wypuścze; Bárábbafzáli/ czyli IEzuía LatHar 698; WujNT Matth 12/48.

W połączeniu z przyimkiem + G pl (5): MurzNT Mar 12/23; BibRadz Matth 21/31; BudNT Luc 20/33; LatHar 698; Po wżytkich też [mężach] vmárłá y niewiáftá. W zmártwychwftanie tedy/ ktorego z nioh oná będzie żoną? ábowiem siedm mieli iá zá żonę? WujNT Luc 20/33.

Połączenie: »ktory to« (2): Przyzedł thedy k niemu Iozeph ze dwiemá lynomá/ á gdy ie vyrzał Iakob rzekł: Ktorzy to fá? Rzekł Iozeph/ lynomie moi. BielKron 18; WysKaz 35.

2) W rejestrach alfabetycznych, w tytułkach i argumentach rozdziałów, w dyspozycjach marginesowych [w tym: zaimek „który” na dalszej pozycji w zdaniu (44)] (159) : BierEz II4v (2); MiechGlab **4 (3); MurzNT 38v marg; Ktorzy máią być w Rádę obieráni. táme. GroicPorz nn (I); KrowObr Vu (47); Leop 1.Par 26 arg (4); BibRadz Iud 7 arg (2); OrzRozm Q2v marg; BielKron 175v; SienLek T2v; Słudzy Páńfcy ktorzy fá 191. RejAp Ff2 (13); RejPos 14v marg (5); RejPosWiecz² 95 marg; BiałKat 211 marg (2); KuczbKat 290 marg (5); Rozdzielenie II. Ktorzy fá godnieyfzy ku rzeczóm Rycerfkim. BielSpr 1v; WujJud 214v (4); ModrzBaz 131; Bogiem nawyzłzym ktory ieft. WujNT Xxxxx4; Czárći w ktorych rádzi przebywáią. Már: 5.12. WujNT Yyyyy2v (47); Od podymnégo ktorzy wolni. SarnStat 947 marg (9).

W połączeniu z przyimkiem „z” + G pl (2): Ná ktorego s świętych Bog ieft naálkáfzy. Lift. 212. KrowObr Ss4v [idem] 212 marg.

Połączenie: »ktory to« (3): Iáko to mamy rozumieć/ iż pan náfz przyzedł iednym ná vpadek á drugim ná powftanie á ktorzy to fá. RejPos 28 marg (2); KuczbKat 330.

β. Retoryczne (29) :

1) W założeniu odpowiedź negatywna: nikt (24) : O ktorymes flyífál albo czytál/ by fie w żywocie wefelił? kto pokutę ij krolewftwo niebiełkie pirwey przepowiedziál? OpecŻyw 48 (3); quis deus magn^{us} ficut deus nofter [...] ktori ieft bog wielki iako ieftłh pan Bog nałz WróbŻołt 76/14 (4); RejPs 25v; Leop Dan 3/15; BudBib Is 50/1; BudNT Matth 7/9; Bo/ á która tám będzie/ coby fię ztámtąd [z uczyty] lepłzá do domu wroćilá? Pfiuá [...] dobre obyczáie złe rozmowy. ModrzBaz 54v; CzechEp 18 (2); CzahTr C.

W połączeniu z przyimkiem „z” G pl (8): kthory z nich [quis de eis; kto z nich WujBib] the rzeczy zwiáftował? [...] Ia/ iam mowił/ y wezwałem go Leop Is 48/14; BibRadz Hebr 1/5; Prot C4; RejPos 217; Oczko 9v; WujNT Luc 15/4 (3).

Połączenie: »ktory inszy« (1): Oto błogółáwieni w Niebie czcá imię Pána Iezufowe. Oto też lud wierny ná ziemi. Pod ziemią ktorzy tám będą infzy/ iedno ci co fá w Czyścu? WysKaz 35.

2) W założeniu brak odpowiedzi [w tym: zaimek „który” na dalszej pozycji w zdaniu (1)] (5) : Ktorá ieft ta/ tzo tak ijdzie iako zarza/ Íparwłfy fie św⁸⁰ oblubieńtza/ Íwietleyfłá niźli miefiątż OpecŻyw 182v (3); Ty ktoryś ieft [Tu quis es] co oładzałz cudzego łługę? BibRadz Rom 14/4.

Szereg: »ktory a co zacž« (1): iáko Brutus, Craffus, LuculluS, y Cicero. Ale ktorzi/ á co zacž [qui et quanti] byli? w iákiey Rzeczypołpolitey miefzkáli? á iáko zacnemí Ípráwámi sławni. ModrzBaz [16]v.

b. Wprowadza zdanie pytajne zależne (185) :

α. Dopełnieniowe (167) :

1) *Bez zapowiednika [w tym: zdanie podrzędne w stosunku do orzeczenia zdania nadrzędnego w antepozycji (7)] (157)* : *BierEz Pv (3)*; *OpecŻyw 154v (2)*; *PatKaz I 17v*; *BielŻyw 131*; *LibLeg 11/138v (2)*; Gdyż tak czefto á gęfto ciniż wzmiankę bliznego/ pytamcie ktory ieft moy blizny? *SeklKat M4v*; *RejKup d3v*; *HistAl 14 (3)*; *MurzNT Luc 10/22 (7)*; *KromRozm III N6 (2)*; Abowiem íam Syn Boży vkázuiąc/ ktorzy íą przyiaćiele/ á ktorzy nieprzyiaćiele iego/ ták mowi. *KrowObr 42v (3)*; *Leop Ioann 13/18 (5)*; *BibRadz Matth 10/11 (4)*; *BielKron 97v (6)*; Uter alteri dixerit nescio, Nie wiem który któremu powiedział yeśli ten yemu álbo ow temu. *Mącz 509d (3)*; *RejAp 69 (2)*; *GórnDworz R8*; *HistRzym 78 (3)*; *RejPos 84 (7)*; *BiałKat 16 (3)*; *KuczbKat 5 (2)*; *RejŻwierc 188*; *BielSpr 58*; Licźćie íobie Biłkupy od íamego Piotrá/ á w onym rżędzię [!] Oycow/ ktory zá ktorym náftal obacźćie. *WujJud 136 (5)*; *BudNT 2.Tim 2/19*; *CzechRozm 203*; Wízák czytałz híftorią/ ábo o nich kłięgi [o mężach greckich]/ Czytałz kto tám był íłáby/ ábo ktory tęgí. *PaprPan Gg (2)*; *CzechEp 259 (2)*; *NiemObr 130 (2)*; *BielSjem 24*; *ArtKanc S17*; *ReszHoz 122*; *ActReg 75*; káźdy ná íwą gromáde ma íłomę kłáść: áby poznác ktory źle wymłaca. *GostGosp 70 (2)*; *Phil K2 (2)*; *GórnTroas 56*; *WujNT Ioann 13/11 (5)*; *SarnStat 179 (6)*; *GostCast 72*.

W połączeniu z przyimkiem „z” + G pl [szyk 37 : 1] (38): *OpecŻyw 74v*; *BielŻyw 116*; *MurzNT 66*; Tuś iuż dobrze obaczył która z nas godnieyíza *BielKom E2v*; *KrowObr 212 (2)*; *Leop Luc 10/36*; *RejŻwierc 49*; *BielKron 141 (7)*; powiedźćie ktory znas dwu íeft Celárzem? Odpowiedźiała napirwey Celárzowa rżeknąc: [...] owízeki niewiem ktory z was íeftł pan moy. *HistRzym 46v (7)*; *CzechRozm 44 (3)*; *PaprPan Hhv*; *ModrzBaz 70v (4)*; *SkarŻyw 600 (2)*; *CzechEp 259 (2)*; *KochWz 137*; *WerGość 261*; *KołakCath C2v*; *WujNT Luc 22/23*.

Połączenie: »ktory to« (19): Otworz oczy a ogláday ktorytz to íeft/ tzo tak okrutnie za cię cirpi/ nie íeftc człowiek prófty/ ale bog wierny. *OpecŻyw 131v (3)* *RejPos 35*; *Leop Ioann 13/11*; *BibRadz Ioann 13/24* *RejAp CCv (6)*; *RejPos 16*; *BiałKat 363v*; *KuczbKat 305 (2)*; A przypátrzyć íię móžeme/ ktorych to Páweł nápominał/ y przeítrzezał *NiemObr 12*; *ArtKanc K7*; *WujNT 32*.

Szereg: »ktory (a) co zac« [szyk 1 : 1] (2): podobno muftyáło być Ecclypfis álbo záćmyenye/ gdy cyę ocyec ná íwyát wyíádził/ íź nye mogłes widzyeć/ co zac á kthoryby był. *GliczKsiąż B2v*; *CzechEp 369*.

2) *Z zapowiednikiem [w tym: zdanie podrzędne w stosunku do orzeczenia zdania nadrzędnego w antepozycji (6)] (10)* : Ktora [gruszka czy jabłón] lepízy owoc dawa/ Ogrodnik to rozeznawa *BierEz L4v*; *LibLeg 10/93v (3)*; *RejKup m6v*; *BibRadz 3.Esdr 6/12*; *RejPos 336*; *RejPosRozpr c2*; *BudBib 3.Esdr 6/12*; on rániony odpowiedźiał/ że [...] niemoże tego v íiebie pewnie poítánowić/ ná ktoregoby winá o morderítwo kłáďzioná być miála *ModrzBaz 70v*.

β. Przydawkowe (12) :

1) *Bez zapowiednika (11)* : ACźkoli wátpienijé íeft ktory był oblubienietz na íwadźbie/ [...] Ale ty tu rozmyíłáy/ íjź był íwięty íán Ewanielífta *OpecŻyw 40*; *BielŻywGlab nlb 15*; *BielKron 203v (2)*; *BudNT Rom 8/1 (2)*; gdy Krol grał Wárcaby/ niktory [...] imioná przyíáďzpnych ludzi opowiedał mu pímmem [...] áby on zátym dekret vczyńił/ ktorzyby ímierć záíłużyli. *Phil L3*; *WujNT 319 marg*; *SarnStat 212*.

W połączeniu z przyimkiem „z” + G pl (2): weszli w radę ktoregoby s tych dwu imieniem miałto przezwąć *BielKron* 27; *WujNT Luc* 22/24.

2) Z zapowiednikiem (1) : Ale ktorzy fą przodkowie nafzy około te⁸⁰ gadka ieft. *BielŻywGlab nlb* 8.
γ. Podmiotowe bez zapowiednika [w tym zdanie podędne w stosunku do orzeczenia zdania nadrzędnego w ante (4)] (6) : Ktorzy kościoł Sálámonow odzieráli/ kázili/ á ktorzy záfię nápráwiáli/ tu będzie wypifano. *BielKron* 265v (2); *BielSpr* 17v (2).

W połączeniu z przyimkiem „z” + G pl (2): we wízein ieft podobien twey miłości/ ták że owfzeyki nie znác ktoryby z was był Cefárzem *HistRzym* 46; *WujNT* 398.

C. Nieokreślony jako podmiot lub dopełnienie w zdaniu; *aliquis, qui, quis, quicumque* *Mącz, Cn* (672) :

a. Ktoś, ktokolwick; obojętne kto; ktoś, ktokolwiek z wyżej wymienionych [w tym „który” z przydawką lub ze zdaniem przydawkowym spójnikowym albo względnym (23)] (615) : *ListRzeż w.* 29; A pothey przyfzyądze yelly by nakthorim vlnąno bylo, thak na Rothmyftrzech jako na thowarzyfzoch yzeby fífyą kthori ynaczyey zachowal thedy thaky kafzdy ma bycz [...] karan *MetrKor* 38/287 (3); *OpecŻyw* 1 (3); *PatKaz II* 60v; *FalZioł I* 16c; *WróbŻołt* 13/2 (2); *LibLeg* 11/136 (6); *RejPs* 85 (4); *ConPiotr* 33v; *RejJóz F* (3); *RejKup* x3 (8); *Diar* 27; *DiarDop* 117; Słycháám od fwey mácierze/ Gdy ktora mowi pacierze/ W wigilią Andrzeiá fwiętego/ Vyrzy oblubieńcá fwego *BielKom* G4v; *LubPs* R5 (2); *KrowObr* 210 (4); *RejWiz* 137 (5); Przetoż iefli ieft kthory [si quis est; Iefli kto ieft *WujBib*] z rodu wálfego/ Pan iego niechay z nim wftąpi/ do Ieruzálem. *Leop 3.Esdr* 2/5 (2); *UstPraw* B2; Rzecz Piotrowá ku obránium kthorego ná mieyfce Iudafzá Ifkárýotá. *BibRadz Act* 1 arg (8); Rzekł Dawid: Rozeznay Boże miedzy namá [nim a Saulem]/ owo krolewki ófzczep/ chodź ktory poń *BielKron* 67v (28); *Mącz* 151b (5); *SienLek* 108v; *RejAp* 101 v (7); *GórnDworz* 03 (4); *HistRzym* 61 v; *RejPos* 248v (14); *HistLan* B2v; *KuczbKat* 185; *RejZwierc* 125v (6); *BielSpr* 25v (5); *KochMon* 22; *WujJudConf* 157; *BudBib* 1.Mach 1/52; *HistHel* C3v (3); *MycPrz* I B2; *Strum* B2v; *CzechRozm* 131 (5); Niewiem áby tám w Rzymie był ktory potężny/ Coby go miał pochodzić *PaprPan* Xv (7); *ModrzBaz* 53v (8); *KochOdpr* C3; *Oczko* 25v; *KochPs* 61; Tám iáko ktory grzełzył/ ták karan będzie *SkarŻyw* 121 (7); *ZapKościer* 1580/11; *CzechEp* 12 (5); *NiemObr* 38 (2); *WerKaz* 299 (2); *BielSjem* 25; *KochSob* 57 (2); *PudłFr* 19; *ArtKanc* V3; *BielRozm* 8,* *GórnRozm* K2v; *PaprUp* F3; *ActReg* 44; *GórnTroas* 13; *KochFrag* 16; *OrzJan* 68 (2); *WyprPl* B3; więc fzukáią miedzy fzáfárzmi/ áby ktory náleżion był wiernym [ut fidelis quis inveniatur]. *WujNT* 1.Cor 4/2 (14); Iefli który álbo która [si aliquis vel aliqua *JanStat* 1121] dżięcię Zydóm odwiedzie: chcemy/ áby tákowi byli fkazáni iáko złodzieie. *SarnStat* 256 (30); *KmitaSpit* B2; *PowodPr* 73; *CiekPotr* 58; *CzahTr* E2 (2); *ZbylPrzyg* A3 (5); *SzarzRyt* A3v (2).

W połączeniu z przyimkiem „z” + G pl lub sg rzeczownika zbiorowego [szyk 182 :16] (198): *MetrKor* 26/62v (3); *OpecŻyw* 76 (2); *ForCnR* C3; *PatKaz III* 103v (3); *LibLeg* 7/41v (4); *FalZioł* IV 33d; *WróbŻołt* Ov; *RejPs* 62; *RejJóz* B2v (3); *RejKup* b7v; *HistAl* E5; *ZapWar* 1550 w 2666; *KromRozm I* K4v (2); *MurzHist* E3 (2); *MurzNT Luc* 16/31 (5); *KromRozm II* d2v; *Diar* 52; *LubPs* K2; *KrowObr* 12; mowcie o mnie przed Pánem y przed pomázáńcem iego/ ieflim kiedy kthoremu z was wziął wołu [utrūm bovem cuiusquam tulerim] *Leop* 1.Reg 12/3 (3); *UstPraw* I3v (6); *RejFig* Dd4; *BibRadz Ps* 41/7 (6); *BielKron* 452v (10); *OrzQuin* Z4; á kto fie też vda do niecnoty/ będzie w niey nierowno

znacznieyŹy/ niŹ kthory z dawnych łotrow. *GórnDworz* Iv (12); *HistRzym* 107; *RejPos* 12v (13); *BielSpr* 31; *RejPosWstaw* 42; *BudBib* B4 (2); *CzechRozm* 100v (10); *PaprPan* A3v (7); *ModrzBaz* 94 (4); *SkarJedn* 91; owo Iádam/iáko kthory znas Źtał Źię wiedzác y złe y dobre. *SkarŹyw* 262 (2); A gdzieby się zlie na przeciw iey zachowało ktre Źnich przepada na miaŹto wŹzitek grunth i zbudowaniem. *ZapKoŹcier* 1579/1v; *CzechEp* 163 (5); *CzechEpPORz* **2v; *NiemObr* 32; *KochFr* 21; *PudŹFr* 19; *ArtKanc* V3; *BielRozm* 9; *GórnRozm* B2v (2); *PaprUp* F2v (3); *OrzJan* 68; A ieŹli kthory z was [*Si quis autem vestrum*] potrzebuie mądroŹci/ niechŹe proŹi v Bogá *WujNT Iac* 1/5 (14); Źkoro na nie [*na mniszki*] ábo z nich ná kthórą [*ad eas aut earum aliquam JanStat* 213] tákowe dobrá przypádną práwem ŹuŹznégó Źpadku/ tedy bliŹcy krewni [...] w oné wwiázác Źie mogá *SarnStat* 208 (15); *SiebRozmyŹl* K2; *PowodPr* 78; *SkarKaz* 3b; *CiekPotr* 58.

PoŹczenia: »jeden kthory« (5): *RejKup* b7v; *KromRozm I* B3; *KromRozm II* d2v; co ChriŹtus z woley Oycá Źwego ná iednego kthorego⁸⁰ wyleie/ tedy teŹ to záŹ przez onego y ná inŹe opŹywa. *CzechRozm* 190v; *CzechEp* 331.

»kthory drugi« (1): Prodistator, NaypirwŹzå zwierzchnoŹ ináyácý przy kthórym drugim teyŹe doŹtoynoŹci *Mqcz* 324c.

»kthory in(n)y (a. inszy)« [*szyk 29 : 8*] (37): *BierEz* D2 (3); wyŹtŹŹa tŹeŹc przychodzyŹa na Beniamina/ tak iŹ pyŹe kroć wyŹcey przedeñ noŹzono niŹ przed kthorego inego *HistJóz* D2; *GlabGad* D3v; *RejKup* b2v; *BibRadz* 4.Esdr 12/15; *OrzQuin* R4v; *GórnDworz* Q6v; *CzechRozm* 10 (10); *SkarŹyw* 538; *CzechEp* 187 (13); *WujNT* 546; IEŹliby czyy ŹuŹgá [...] ŹáŹiádowi páná Źwégó/ álbo innému kthóremu [*alieni alii*; komu inému *JanStat* 582] Źzkodę vczyniŹ *SarnStat* 666; *PaxLiz* E2v (2).

»kthory taki, takowy« (3 : 1): yeŹthliby kto ony abo kthorego thakowego zbyŹ *MetrKor* 40/812; gdzieby pozwaŹ biskup kthorego takiego, quod attinet religionem, aby się Pismem broniŹ *Diar* 54; *SarnStat* 852 (2).

WyraŹenie: »rzadko kthóry« (2): Wierz mi iŹ rzadko kthóry co minie ná ŹkrzydŹo. *RejWiz* 70.

α. *Z odcieniem czasowo-warunkowym z dodatkowå funkcjå wskaŹnika nawiązania podrzędny m zdañ podmiotowych lub dopełnieniowych: jeŹli, (w wypadku) gdy ktoŹ, ktokolwiek; Źe ktoŹ, ktokolwiek [w tym: z trybem warunkowym w zdaniu podrzędny m (38); z odpowiednikiem w zdaniu nadrzędny m: tedy (23), to (9), tam (1); zdanie podrzędne w postpozycji (4); „kthóry” na dalszej pozycji w zdaniu (2)] (122) :* *BielŹyw* 30; Kthory ma wzroŹt wyŹoki á ŹuŹznie tŹuŹthy znamionuie cŹłowieka tęgego rozumu [...] V kogo wzrost będy wyŹoki chudy y ŹmagŹy znamionuie gŹipiego *GlabGad* M3 (2); *LibLeg* 6/115v (7); *GliczKsiqŹ* P5 (3); A kthorzy by vpornie mowili/ náprzećiwko temu poŹtánowieniu tedy iáko Herethykowie/ máiå być wyrzuceni *KrowObr* 204 (3); *Leop Lev* 24/19 (3); á kthoryby [*Si vero aliquis JanSta* 1053] ŹmiaŹ konie przepuŹcić wiadomie/ ieŹli StároŹtá álbo Celnik/ ma przepáŹ dwieŹcie grzywien *UstPraw* K2v (5); *BibRadz Matth* 25/29 (5); Y rzekŹ Pan Bog do Sámuelá: Oto ia cŹynię Źłowo w Izráelu/ iŹ kthory będye ŹluchaŹ/ będy brzmieć vŹy iego [...] RzekŹ Sámuel: [...] Tá k Pan powiedzyaŹ: Oto ia vczynię Źłowo w Izráelu/ kthorego gdy kto Źluchać będye/ będy brzmieć obie vŹy iego *BielKron* 62v (31); *Mqcz* 24b (2); *KwiatKsiqŹ* N4 (4); *SienLek* 13; *HistRzym* 7v; *RejPos* 63v (6); *BiaŹKat* 13v (3); A wŹáŹnie to práwie dyabelŹki grzech ietŹ/ kthory bezpotrzebnie zaŹrzy nędyznemu cŹłowiekowi tego cŹym ietŹ *RejZwierc* 57; *BielSpr* 67v (3); *PaprPan* Hh4v; *ModrzBaz* 37v; *SkarŹyw*

142; *StryjKron* 140; Ale zaś ktorzy potáiemnie fię złączáią/ nieporządne bywa złączenie/ y práwie dyabelskie *WerKaz* 281; *PudłFr* 76 (2); *ArtKanc* C18v; *ZawJest* 21; *ActReg* 47; *GostGosp* 44 (9); *Phil* S4; Y ktory [*Et qui*] (*marg*) A iefli ktory (-) fię nienálazł nápińány w księgách żywotá/ wrzucón iefł w ieżioro ognifte. *WujNT Apoc* 20/14 (3); Czego któryby nie vczynił/ Inftigator náńz ma o to pozwác *SarnStat* 437 (11); *PowodPr* 29.

W połączeniu z przyimkiem „z” + *G pl* (6): *ZapWar* 1550 nr 2666 (2); *Diar* 50; *UstPraw* G3; *SarnStat* 302; Ktoryby z nich ináčzey vczynił [...] áby poena eapitis [...] był zaráz karan. *VotSzl* E.

b. *Każdy, poszczególny, wszyscy (w pl); każdy, poszczegolny z wyżej wymienionych; nikt, żaden (przy zaprzeczonem orzeczeniu); quisque Vulg, JanStat; quilibet JanStat (56) : Otoć ja [kret o sobie] też oczu niemam/ Ale tey rzeczy máło dbam: Gdyżem nie łam iedno táki/ Ktorzy máią niedońtáki [...] koźdy kto śie vrodzi Wźdy ma nieco co mu łzkodzi BierEz* O3 (2); miedzy ijnymi rzecząmi mowił [*Chrystus o Janie Chrzycielu*]/ więtfły niż prorok/ ktory téż miedzy łyny niewieńciemi/ nie powtál więtfły nad Iána krzyciela [*Maiores inter natos mulierum propheta Ioanne Baptista nemo est Vulg Luc 7/28*] *OpecŻyw* 47; *PatKaz II* 75v; *MetrKor* 59/281; *ComCrac* 21; *RejJóz* 17v; mayą Losz puszczic a czo ssie kthoremv dosthanye S Lossu tho mayą dzierzecz wiecznye *ZapWar* 1550 nr 2655; *KromRozm II* d; *BielKom* D; *KrowObr* 45 (2); *BibRadz Act* 11/29; Miał dwu łynu z żony Eudoxy/ Arkádyufá y Honoryufá/ pońtanowiłfy ná czym ktory miał być/ vmárł w Medyolanie *BielKron* 157v (11); *HistRzym* 106; *HistLan* D3 v (2); *BielSpr* 70 (13); *HistHel* B3v; *ModrzBaz* 54v; *SkarŻyw* 206; *StryjKron* 115; *KochSz* B2v; Ośiádońci y máiętńońci przedawáli/ y vdzieláli ich wńzytkim/ iáko ktoremu [*cuique*] było potrzebá. *WujNT Act* 2/45 (2); ludzie do Książ przychodzący/ zapifly będą czynić w Księgách: iáko którému [*cuilibet JanStat* 454] będzie potrzebá *SarnStat* 916 (4); *SkarKazSej* 684a.

W połączeniu z przyimkiem „z” + *G pl* (4): Tęnto Pitagoras tak wielki w łwey mądrońci był, że z trudnońciá mu ktory z mędrzczow odeprzeć mogli *BielŻyw* 29; *KwiatKsiąż* Nv; *GórnDworz* O3; *WerGońc* 220.

c. *Ten drugi z dwu wymienionych (1) : czyń zemną łam á łam o to/ áłbo wyładz kogo rozumieńz być tákiego nagodnieyńzego/ á ia takéż drugiego przeciw tobie/ á ktory nád którym otrzyrna zwycięńtwo/ ten lud temu będzie poddan.* *BielKron* 101v.

D. *Względno-niekreńlony uogolniający, zawsze z odpowiednikiem zaimkowym w postponowanym zdaniu nadrzędnym [w tym: jako podmiot lub dopełnienie w zdaniu podrzędnym spójnikowym (15), jako zaimek z końcówką trybu warunkowego -by wprowadzający zdanie podrzędne (4)] (19) : BielŻywGlab nlb 10; Yefłizbi ktori chciał [...] owcze tam myecz [...] takowi plath mayą dawacz krolowy *LibLeg* 11/22v (2); A ktorziby temv przeciwni beli takove Voievodovie mayą przedfię pozvacz *ComCrac* 12 (2); *GroicPorz* f4v; *KrowObr* 15v (2); *UstPraw* E4; *BielKron* 63; *KwiatKsiąż* E; A gdzieby więc ktory był vporny/ á niepołufzny nápominiániu pońpolitemu/ takie⁸⁰ z vrzędu zrzucamy *WujJudConf* 157; iefli v któch [*st apud aliquem*] tákowi łudzy vćieńkfy kryć fie będą/ [...] cíż máią [*idem debet JanStat* 580] oné zátrzymác *SarnStat* 647 (3).*

W połączeniu z przyimkiem „z” + G pl [szyk 3 : 1](4) : *UstPraw* B4v; *HistRzym* 95; A ieŕliby który z Stároŕftów dopuŕcił któremu nád zákazánié náŕzé do Słáŕká przeiéżdżáć: temu y Stároŕftwo ma byđź wzięte *SarnStat* 1237 (2).

E. W funkcji zaimka osobowego jako dopełnienie w zdaniu: *mnie, ciebie* (3) : *LibLeg* 7/40v; Ale nie pochlebuiąc/ byleś godzien dobrze/ Któregoby fortuná nádálał ták łzczodrze. *KochJez* A4v; Niewiem inać o złoŕŕniku nędzny/ Co wđdy ná cię mam wyrzéc: iáki łwóy gniéw mężny Wylać ná głowę twoię? Bo wiára/ którego Namniéy nie nieruŕzyłá/ z dobrodźieyŕtwa mégo/ Coś znał *GosłCast* 67.

F. W funkcji zaimka wskazującego: *ten, on* (3) :

a. Wprowadza zdanie rozwijające (2) :

Połączenie: »ktory jeden« (2): *CzechRozm* 211v; chce iakoby Vniadem albo Pogielbrackiem. ktory ieden wWęgrzech, drugi wlebach mocny był superaret *ActReg* 101.

b. Jako zapowiednik w antepowanym zdaniu nadędnym dla zaimka względnego ze zdania podrzędnego (1) : *Hydrophobia*, Niemoc gdy ŕie któ wody boyi/ którym ŕie to przigadza którzy bywáya od wćiekłego pła wkałzeni. *Mącz* 160b.

** Bez wystarczającego kontekstu (3) : In quibus regnas, w których ty kroluyesz. To yeŕt nád kim maŕz zwierŕchność/ które rządziłz y ŕprawuyesz. *Mącz* 350a (3).

2. Wymienny z zaimkiem „co” lub „to”; *quod Calep* (58) :

A. Względny (48) :

a. Wprowadza zdanie bez odpowiednika (15) :

α. *Dopełnieniowe* (5) : pałtyrze przyŕŕlij [...] widzenié łweé ziawilij/ ij powiedalij/ ktoré od aniolow ŕlyŕŕeli *OpecŻyw* 16v; *LibMal* 1547/125v; *Diar* 55; *Leop Ier* 50/21; rycerz wyŕtępuie przeciw krolowi Bogu wŕzechmogáćemu [!]/ ilekroć iedno bywa złupion/ ktore [= z tego, co] ná krzćie przyiał. *HistRzym* [118]v.

β. *Podmiotowe* (3) : Pothym wezmi oliwy funt á ŕmaż w niey toż piretrum áż ŕie z niego wyŕmaży ktorego ŕie napiło *FalZioł* V 109v; *WróbŻołt* vv4v; *Mącz* 155c.

γ. *Przydawkowe* (6) : *KrowObr* 110v (4); *BibRadz Am* 1/1; Nie bęđzyeŕz czynił obrázow rytych/ áni wŕzelkiego podobieńŕtwa ktore ieŕt ná niebie álbo ná zyemi/ áni tych ktore ŕá w wodzye *BielKron* 32.

δ. *Orzecznikowe* (1) : wiedząc/ że pokarm ieŕt/ którym człowiek możg odwilża/ á ŕpániu piérwŕzą przyczynę dawa *Oczko* 18v.

b. Wprowadza zdanie z odpowiednikiem (12) :

α. *Podmiotowe [zawsze w postpozycji]* (7) : Nie ieŕt to łzczęćcie ktore zlobá nędzę przynaŕza. *BielŻyw* 128; to złe być nie może w ktorym pięknoŕcz znaia *RejJóz* E5; *RejKup* y2v; *KromRozm I* Cv; *Leop Rom* 2/29 (2); *RejPos* 132v.

β. *Dopełnieniowe [w tym: w postpozycji (3), w antepozycji (1), w interpozycji (1)]* (5) : *LibLeg* 11/138; to piłmo Święte [*papież*] przywodzi do tego/ ktore ona Páni Święta Anná/ [...] mowiła *KrowObr* 35v (2); A tego téz/ ná które záŕzły Arendy dożywotné/ y gołé dożywoćia/ áby iuz nigdzie indzie nikt nie pátrzył *SarnStat* 103.

W połączeniu z przyimkiem „z” + G pl (1): ktore nam s nich chcecie zořtháwić/ to zá wdzięczne przyymiemy *BielSpr* 48v.

c. W odniesieniu do zaimka z rzeczownikiem wprowadza zdanie podrzędne przydawkowe (1) : Iáko wiele dziatkom řzkodzi/ kto im máiętność tę/ ktorem řierořtwo ich opátrzone być ma/ zbytkiem y niedbáľftwem vtraca *SkarŻyw* 143.

d. Wprowadza zdanie rozwijające lub wtrąconą uwagę zawsze w odniesieniu do sytuacji przedstawionej szerzej w tekście poprzedzającym zdanie rozwijające: co, a (i) to [w tym: jako zapowiednik spójnik a zdania podrzędnego (1)] (17) : *OpecŻyw* 193; *PatKaz III* 120; *FalZioľ I* 99c (2); *ComCrac* 19; *GliczKsiąŻ F3v*; *BibRadz Rom* 2/29; Po řmierci Ludowiká krolá/ Iánuřz Woiewodá Siedmigrockiey ziemie/ wybran krolem Węgieřskim/ wybran teŻ był y Ferdynánd Krol Czeřki/ o ktore czynili zřobá/ á vtráćili wiele ludzi z obu řtron. *BielKron* 259 (2); Dziewká piękná ieřt ći duřza řtworzoná ná podobieňřtwo BoŻe/ ktore Bogu řlubilá ná krzćie/ Że niemiáľá poiáć řadnego meŻá *HistRzym* 111v; ktoŻby kolwiek był řlepy/ z niemocy ábo z przygody/ w ktorym by řie niemogľ poŻywić/ tákowy dobrodzieyřtwo vřtáwy krolewřkiey odzierŻy. *HistRzym* 114v; *CzechRozm* 140; *ZapKošcier 1580/4v*; *CzechEp* 285; *ActReg* 49; *SarnStat* 389; *VotSzl F*.

e. W funkcji zaimka „to” zastępuje dopełnienie w zdaniu podrzędnym [w tym: wysunięty na pozycję przed spójnikowy wskaźnik zespolenia (1)] (2) : TeŻ woda w korey [!] wrzała bylicza, y zľřciem bobkowem j zwrotycŻem/ wktorym gdy będzie niewiařta řiedzieć albo onym będzie řobie macicŻę naparzała [...] thedy rzecz przyrodzoná mocznie pobudza *FalZioľ I* 9a; *RejWiz* 80v.

f. Wprowadza zdanie nawiązujące: to, co (1) : chyba iŻby Bog był coby řie w zľřćiach kochaľ/ toŻby mogľ być Bogiem nářzym/ á wyřľuchawáć tego omyľnego woľania nářzego. O ktorym teŻ ieřćze z ľáľki BoŻey nic nie řľycháć *RejŻwierc* 261.

B. Pytajny wprowadza zdanie pytajne (1) :

W połączeniu z przyimkiem „z” + G pl (1): pořłaľ [...] znáki/ tho ieřt rohatjnę y rozgę/ ktore snich chcá řobie wybráć/ ieřľi rozgę ná pokoy/ czyľi Robotynę ná walkę *BielSpr* 48v.

C. Nieokreřlony (7) :

a. Coř, cokolwiek; cokolwiek z wyŻej wymienionego (5) : *FalZioľ IV* 43a; Iáko raz rzeķľ nych zyemiá da zyoľá kwitnáce/ TákieŻ rozliczne drzewá nadobnye rořtáce. A ktoremu z ořobná coŻkolwyek mocy daľ/ IuŻ thego wiecznye nigdy nie będąye odmieniaľ. *RejWiz* 128v; *HistRzym* 122.

W połączeniu z przyimkiem „z” + G pl (2): Táki zářzyty w řkorę áľbo w wor/ ze přem/ s kurem/ z iáľczurká/ z maľpá/ ktore s tych ná ten czas moŻe mieć/ w rzeķę ma być wrzucon *GroicPorz* 112v; *Oczko* 31v.

b. KaŻde z wyŻej wymienionych; poszczegółne (2) : ty wodki wřzytki pořpoľu niemogá być palone, abowiem Fijoľki bywaiá ondzie marcza/ á kwiat Grzybieniowy áŻ mieřáca řirpnia [...] Ale pal kaŻde ořobno gdy ktore nastanie *FalZioľ II* 16c.

W połączeniu z przyimkiem „z” + G pl (1): řiedź a řiáďż czem řá rozné ľáttwie [?] obáczyć/ ale gdy znich ktore poáćinie Przyidźie mówić/ iednem to řłowem odprawuiá *MurzNT* 101 marg.

D. *Względno-nieokreślony wprowadza zdanie dopełnieniowe (1) : żoná pocźnie a nie porodzi/ á ktore porodzi pod miecz ie podam [apprehendei et non producet et quem produxerit gladio dabo] BibRadz Mich 6/14.*

** *Bez wystarczającego kontekstu (1) : Quod – Czo, którą. Calep [891]a.*

*** *Bez wystarczającego kontekstu (108) : ZapWar 1548 nr 2669; A quis cuius pro quibus. Którym Mqcz 340a (102); Qui – Ktori Calep 887b (5).*

*** *Dubium (1) : Odpadnieć wnet czart odniego Gdy bedzie ńercza prawego Bo ktory czaż ku vznaniu Krotki ku memu zmiłowaniu. RejKup o4v.*

Cf **KTORY BĄDŹ, KTORYKOLE, KTORYKOLEJ, KTORYKOLI, KTORYKOLIK, KTORYKOLWIE, KTORYKOLWIEK, KTORYLE, KTORYŚ, KTORYŻ, NIEKTORY**

KK